

Zbornik
50. katehetski simpozij
EMPATIJA, MLADOSTNIK IN NOVE POTI EVANGELIZACIJE

Slovenski katehetski urad

50. katehetski simpozij
ZBORNIK

Empatija, mladostnik in
nove *poti* evangelizacije

Ljubljana 2020

EMPATIJA, MLADOSTNIK IN NOVE POTI EVANGELIZACIJE

Zbornik 50. katehetskega simpozija

Sveti Duh: 6.–8. februar 2020

Mirenski Grad: 12.–15. februar 2020

Celje: 12.–15. februar 2020

Kančevci: 18.–20. februar 2020

Izdal: Slovenski katehetski urad

Založil: Slovenski katehetski urad

Uredila: Simona Jeretina

Odgovarja: dr. Franc Zorec

Strokovni pregled: s. mag. Magda Burger ND

Pregled besedila in prelom: Simona Jeretina

Ilustracija na naslovnici: Lojze Čemažar, poslikava na župnišču v Dolu pri Ljubljani; foto: Andrej Šegula

Ostale fotografije: Arhiv SKU

Tisk: Luka Verhovec

Naklada: 350 izvodov

Cena: 10 EUR

Ljubljana 2020

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

27-47-053.6(082)

KATEHETSKI simpozij (50 ; 2020 ; Sveti Duh, Mirenski Grad, Celje, Kančevci)

Empatija, mladostnik in nove poti evangelizacije : zbornik / 50. katehetski simpozij [Sveti Duh, 6.–8. februar 2020, Mirenski Grad, 12.–15. februar 2020, Celje, 12.–15. februar 2020, Kančevci, 18.–20. februar 2020 ; uredila Simona Jeretina]. - Ljubljana : Slovenski katehetski urad, 2020

ISBN 978-961-94939-0-8

1. Gl. stv. nasl. 2. Jeretina, Simona

COBISS.SI-ID 303892480

Kazalo

Marjan Turnšek: Petdeset let katehetskega iskanja in opogumljanja	7
Branko Cestnik: Kateheza v času »krize Boga«	11
Andreja Poljanec, Janez Sečnik, Petra Greif: Odnos – prostor rasti v veri	19
Matevž Mehle: Kam gredo mladi?	41
Simon Potnik: Srečanja Alfa – orodje evangelizacije	59
50 let katehetskega simpozija	83
Franc Zorec, s. Magda Burger: Sejalec seje – od 1970 do danes	83
Utrinki ob 50-letnici katehetskega simpozija.....	96

Petdeset let katehetskega iskanja in opogumljanja

+ Dr. Marjan Turnšek, predsednik SKU

Z veseljem zapisujem uvodne misli v petdeseti zbornik katehetskega simpozija (oziroma tečaja), saj je to častitljiva številka za skupno in sistematično oblikovanje slovenskih katehistinj, katehistov in katehetov. Zato vse čestitke zdaj že častitljivi ustanovi katehetskega simpozija! Čestitke seveda veljajo snovalcem, uresničevalcem in udeležencem teh vsakoletnih, katehetskim »sejalcem« posvečenih dni. Tudi zaradi njih je slovenski katehetski sejalec lahko bolj kakovostno sejal katehetska semena večnosti.

Slovesno praznovanje petdesetletnice nam daje priložnost, da *gle-
damo na preteklost s hvaležnostjo*. Vsak sedanji katehet je na neki način dedič bogate zgodovine kateheze, seveda ne samo tega pol stoletja, ampak celotne tradicije od prvega Kateheta naprej. A na Slovenskem je Sveti Duh lahko uporabil tudi petdeset vseslovenskih katehetskih srečanj, da je klical katehete in po njih katehizirance k tesni hoji za Kristusom, jih vabil, da so evangelij spreminjali v način življenja, razpoznavali znamenja časa z očmi vere in ustvarjalno odgovarjali na potrebe župnijskih občestev. Prvotna izkušnja je vsako leto rastla in se razvijala, spreminjala obliko in najdevala nove poti za uresničevanje katehetskega poslanstva. Pripovedovanje lastne zgodovine je nujno potrebno, da ohranjamo pristno lastno identiteto in utrjujemo edinost v poslanstvu. Ne spominjamo se zato, da bi ponavljali, ampak da bi zaznali prvotne ideale, vizije in vrednote, duha; da bi se ob težavah in celo napakah kaj naučili. Predvsem pa se lahko s hvaležnostjo čudimo: kakšna ustvarjalnost je bila prisotna, kakšna gorečnost je ves čas razjedala snovalce in udeležence!

Želimo slediti papežu Frančišku, ki je nekje dejal: »Pripovedovanje svoje zgodovine je slavljenje Boga in zahvala za vse njegove darove.«

Jubilej nas tudi usmerja, da *živimo sedanost z navdušenjem*. Hvaležno zavedanje preteklosti nas vodi k še bolj zavzetemu iskanju in udeležanju bistvenih poudarkov in nagovorljivih načinov katehiziranja. Danes ne več le otrok, marveč tudi njihovih staršev in drugih odraslih. Navdušen katehet tudi danes predstavlja naslovljencem Kristusa, saj se ga sam notranje oklepa in s Pavlom pravi: »Živeti je zame Kristus« (Flp 1,21). Ko se sam trudi uresničevati evangelij, k življenju po Jezusovih besedah spodbuja tudi naslovljence kateheze. Katehet ob tolikih oddaljenih in izbirnih kristjanih v sebi občuti sočutje, ki je prevzelo Jezusa, ko je gledal ljudi, ki so bili kakor ovce brez pastirja. Kakor je Jezus nagovarjal z besedami, ozdravljaj bolne, dajal kruha lačnim, daroval lastno življenje, smo tudi danes kateheti v službi teh, h katerim nas pošilja Duh. Praznovanje nam pomaga, da ne izgubljamo poguma, ampak verjamemo, da domišljija ljubezni nima omejitev in najdeva vedno nove poti, da prinaša novost evangelija različnim ljudem in družbenim okoljem. Jubilejno praznovanje naj nas utrdi v zvestobi poslanstvu, ki nam je zaupano, da bo naše služenje, delo, naša navzočnost sredi občestva v skladu s tem, kar želi Sveti Duh govoriti sodobnim Cerkvam. Predvsem pa naj nam da navdušenja, da bi z ljudmi delili njihovo veselje in bolečine, tako da bi razumeli njihove potrebe in jim znali ponuditi svoj prispevek. Živeti sedanost z navdušenjem pomeni za katehete tudi, da postajamo »izvedenci za občestvo«, »priče in arhitekti načrta občestva, ki je po Božji zamisli vrhunec človeštva« (papež Frančišek). V družbi nasprotij in težavnega sožitja različnih kultur, nasprotovanja najbolj slabotnim in neenakosti, ki se vse bolj uveljavlja, smo kristjani poklicani, da ponudimo konkreten model skupnosti, v kateri je mogoče s priznavanjem dostojanstva vsakega človeka in skupnosti dobrin, ki jih vsak prispeva, živeti bratske odnose – pri tem ima kateheza veliko možnosti.

Kateheti, bodite torej možje in žene občestva!

A praznovanje ni popolno, če se izolira od prihodnosti, zato *sprejmimo katehetsko prihodnost z upanjem*. Poznamo težave, ki jih sodobna kateheza srečuje v različnih oblikah. Prav v negotovostih, ki jih delimo s sodobniki, se mora udejanjati naše upanje, ki je sad vere v Gospodarja zgodovine, ki je vedno z nami. To upanje ni utemeljeno na statistikah ali storilnosti, ampak na prvem Katehetu, na katerega stavimo svoje upanje (2 Tim 1,12) in kateremu »ni nič nemogoče« (Lk 1,37). To upanje ne razočara in omogoča, da Katehet piše zgodovino kateheze še naprej. Z Benediktom XVI. ponavljam: »Ne pridružite se prerokom nesreče, ki razglashajo konec in nesmiselnost. /.../ Raje oblecite Gospoda Jezusa Kristusa, nadenite si orožje luči – kakor spodbuja sveti Pavel (Rim 13,11-14) –, tako da ostanete budni in čuječi« (2. februarja 2013). Z zaupanjem, da nam bo Gospod kazal pravo smer, nadaljujmo našo slovensko pot kateheze.

V duhu letošnje teme *Empatija, mladostnik in nove poti evangelizacije* naj se ustanova katehetskega simpozija odpre prihodnosti na petdesetletni podlagi. Prihodnosti, polni sposobnosti empatičnega vživljanja v vedno nove situacije, brez malodušja ali črnogledosti, marveč z vedno mladostno močjo evangeljske resnice.

◀ KATEHEZA V ČASU »KRIZE BOGA«

Predavanje na akademiji ob praznovanju 50. obletnice katehetskega simpozija

Mag. Branko Cestnik

Kakor je v krizi Cerkev, tako je v krizi kateheza

Teolog in kardinal Walter Kasper je nekoč zapisal, da je Cerkev vsakih 500 let v globoki krizi. Kriza Cerkve ne pokonča, temveč se na koncu izkaže kot menjava paradigme in priložnost za nekaj novega. Tudi oznanjevanje – in s tem kateheza – iz vsake krize pride prenovljeno in polno novega zagona.

Prva kriza je bila ob koncu rimskega cesarstva, ko se je zaradi vpada poganskih plemen s severa proti Sredozemlju zdelo, da bo kmalu konec krščanske zgodbe. Ni je bilo konec. Ta ista poganska plemena so v naslednjih stoletjih eno za drugim sprejela evangelij in začela tvoriti krščansko Evropo. Druga kriza je bila po letu 900, v času, ki mu pravimo »temni vek«. Spet vdori poganskih narodov, razpadanje sistema, obenem pa reakcija v clunyski liturgični reformi, kakor tudi v duhovno-mirovniškem gibanju, ki mu je pripadala sv. Ema Krška, v rojstvu viteške duhovnosti ter v kulturi, česar priča so naši Brižinski spomeniki. Tretja kriza Cerkve je nam dobro znana kriza 15. in 16. stoletja: s padcem Carigrada v turške roke, s turškimi vpadi, z moralnim razsulom papeštva, z nastopom protestantizma in zahodnim razkolom. Ta kriza nam je prinesla katekizem in redno katehezo, prevod Svetega pisma v slovenščino, izobraževanje duhovnikov, kopico novih redov in mnogo misijonarskega zaleta.

Zdaj je čas četrte velike krize. Tudi ta kriza izhaja iz več sočasnih dejavnikov. Nekateri so Cerkvi notranji in se z njimi lažje spoprimemo, drugi so zunanji in nanje nimamo velikega vpliva. Nekateri dejavniki se ponavljajo iz prejšnjih kriz (npr. upad duhovnih poklicev), drugi so značilni samo za četrto krizo (npr. ateistični slog življenja). Vsi ti dejavniki pa vplivajo na specifično dejavnost Cerkve, ki je kateheza. Kakor je v krizi Cerkev, tako je v krizi kateheza. Kakor bo Cerkev skozi krizo nekaj starega opustila in začela nekaj novega, tako bo storila tudi kateheza. In tudi obratno. Ne samo kakor bo s Cerkvijo, tako bo s katehezo, temveč tudi kakor bo s katehezo, tako bo s Cerkvijo. Kar se bo dogajalo v katehezi, se bo dogajalo v Cerkvi. Kateheza je ena izmed silnic, ki prenavlja Cerkev.

Kateheza v času »krize Boga«, ki je doba zmagoslavja poljubnosti

Četrto veliko krizo zahodne Cerkve bi mogli povzeti v sintagmo »kriza Boga«, ki jo je v pokoncilskem času skoval pred kratkim preminuli teolog Johann Baptist Metz. Toda kriza Boga, o kateri razmišlja Metz, nima ateističnih potez, temveč ima verske poteze. Z drugimi besedami: v krizi je vera v Boga, religioznost ni v krizi. Dogaja se nam, kar je kmalu po koncu druge svetovne vojne napovedal Romano Guardini. Zanj sekularizacija ni bila v izginjanju svetega in zatonu bogov – kot jo še mnogi pojmujejo danes –, temveč v metamorfozi svetega in v vse večji privatizaciji religioznosti. V času krize Boga ne zmaguje ploski ateizem, temveč zmaguje to, kar pogosto srečujemo tudi po slovenskih veroučnih učilnicah: »self servis« katolištvo, malo tega – malo onega – ničesar zares, poljubna osebna moralka, veliko romantike, malo ali nič dogmatike, metamorfoza božiča v sakralizirani prihod cocacolinega Božička, metamorfoza velike noči v praznovanje pomladi ...

Tudi ideološki pristop k religiji ni več bojevit in radikalen, kot je bil še pred desetletji. Danes ideal razsvetljenskih in racionalističnih elit ni izbris religij. Danes je ideal mešanje religij, njihovo niveliranje na isto višino, njihova redukcija na estetiko in zdravje, njihova multi-kulti

uporabnost. Razsodnik, kaj je v religiji prav in kaj narobe, pa je posameznik s svojimi željami. Drug razsodnik sta kapital in država ter njune želje.

Kateheza je v okolju, kjer je sveto podrejeno človeškim potrebam in privatizirano, velik izziv. Neki katehet je dejal, da se pri katehezi počuti kot sv. Jurij, ki se spopada z zmajem sedanje mentalitete, ki je vsa v znamenju poljubnosti in porabništva. Pomnimo situacijo naših predbožičnih katehez. V srcu Cerkve, v srcu župnije, v veroučni učilnici se moramo včasih z otroki prav spopasti za resnico o božiču, ko zatrdimo: »Za božič ne pride Božiček! Za božič se rodi Jezus, Božji sin!«

To pa je situacija, ki ni tipično katehetska. Če se kot katehet tako rekoč v srcu Cerkve, v srcu župnije, v veroučni učilnici spopadaš za resnico o Bogu, je to tipično misijonarska situacija. Z drugimi besedami: veliki kulturni obrat, ko je človek odrinil Boga, religijo pa prilagodil in vzel k sebi, našo katehezo vse bolj spreminja v misijonarsko dejavnost. Na misijon ni več treba iti na ulice, temveč je dovolj, da ga živiš v veroučni učilnici. Paradoks je namreč ta: v Boga oziroma v Kristusovo odrešenjsko delo ni nujno, da verujejo, religiozne vrednote pa vseeno ohranjajo, zato se prenekateri še držijo določenih krščanskih izročil in prihajajo k verouku.

Nov slovenski katehetski načrt to novo situacijo – »krizo Boga v veroučni učilnici« – predvideva in nanjo odgovarja s predlogom reforme kateheze, ki bo vsaj v prvih letnikih bolj kerigmatična in misijonarska. Staro zaporedje oznanjevanje – spreobrnjenje – kateheza je namreč marsikje podrto. V postmodernih časih moramo pri katehezi tako oznanjevati kot spodbujati k spreobrnjenju.

Kateheza v času »krize Boga«, ki je doba pozabljanja trpljenja

Francoski filozof, teoretik postmodernega ateizma André Glucksmann je pred dvema desetletjema spisal knjigo *Tretja smrt Boga*. V njej pravi, da je Bog umrl trikrat: prvič na križu, drugič v knjigah Marxa in Nietzscheja, tretjič v duši evropskega človeka 20. stoletja. Umiranje Boga v duši evropskega človeka ni vesel dogodek. Od zunaj morda deluje kot festival poljubnosti, relativizma, udomačitve svetega, od znotraj pa moremo opaziti neko mračno sredico. Umiranje Boga v duši evropskega človeka 20. stoletja je namreč tesno povezano z obema vojnama, genocidi, Hirošimo, trpljenjem nedolžnih, danes lahko rečemo, da tudi z novejšim islamskim terorizmom. Za Glucksmanna je prav genocid prvi in najpreprostejši dokaz, da Boga ni.

Če se mi, verujoči, ne strinjamo z Glucksmannom, češ kako genocid dokazuje, da Boga ni, se gotovo lahko strinjamo z Johannom B. Metzom, ki je učil, da Bog po Auschwitzu ni več »isti«. Vsesplošna izkušnja zla 20. stoletja je zelo poškodovala naše religiozno čutenje. In to toliko bolj, ker se je zlo – katerega resničnost in šifra je »Auschwitz«, lahko pa bi bila tudi »gulag« ali »Huda jama« – spočelo, zaredilo in prišlo do vrhunca v srcu evropske celine, ki je bila dobro tisočletje impregnirana s krščanstvom. Eden redkih, ki se je pri nas lotil te občutljive teme, je Karel Gržan v knjigi *Le kaj počne Bog v nebesih, ko je na zemlji toliko trpečih?* Ne preseneča, da je Gržanova knjiga slovenski katoliški prostor tiho obšla. Bog in zlo je tema, pred katero trepetamo.

Toda ta poauschwitzski Bog je tiho navzoč tudi v naših veroučnih učilnicah. In sicer kot čutenjska in mišljenjska podstat, ki bi jo lahko označili kot nekakšno podzavestno zamero do Boga. To je tista zamera, zaradi katere človek katehetovim besedam o dobrem Bogu nekje na dnu svoje duše nerad verjame. Kako iz zagate? Bo naša običajna kateheza obenem tudi neke vrste terapija? Bomo skozi katehezo zdravili ranjen odnos med človekom in Bogom? In če je kateheza prikrita terapija, kakšen je primarni postopek te terapije?

»Potreba, da pustimo trpljenje do besede, je pogoj za vsako resnico,« je zapisal Theodor W. Adorno, nemški filozof. Kar se komu zdi kot nerešljiv problem razmerja med Bogom in zlom, postaja rešljiv problem, ko pustimo trpečemu človeku do besede. Zato je po Johannu B. Metzu »kriza Boga« tesno povezana s krizo pozabljanja žrtev. Če žrtev nima besede, se zlo zgolj povečuje. Auschwitz kot tak poškoduje naš odnos z Bogom, a poškoduje ga usodno bolj v trenutku, ko začnemo gojiti kulturo pozabe žrtev. Metz celotno porabniško družbo diagnosticira kot nagnjeno k pozabi žrtev. Zaželeno je na primer, da kupuješ pametne telefone, ni pa zaželeno, da vprašaš, kako in s koliko izkoriščanja revnih pridemo do surovin zanje. Od tebe se pričakuje pozaba žrtve.

Naša kateheza v teh razmerah seveda ne bo nekakšna religiozna psihoterapija, bo pa vztrajala na solidarnosti do vsakovrstnih žrtev. Problem zla bo reševala z učenjem, kako se ljubeče spominjati žrtev in kako ljubiti uboge. Naš kateheza ne bo zgolj zakramentalna mistagogija, temveč uvajanje v ljubezen do Kristusovega križa, v umevanje skrivnosti Kristusovega križa, od katerega izvirajo vsi zakramenti. Povedano preprosto: katehiziranec prihodnosti ne bo samo hodil h katehezi v župnijsko učilnico, temveč bo tudi obiskoval bolne in ostarele v svoji bližini ter zbiral pomoč za uboge tega sveta. Katehiziranec prihodnosti bo na vprašanje: »Le kaj počne Bog v nebesih, ko je na zemlji toliko trpečih?« odgovoril: »Bog je tu, ob tebi, ki trpiš, zato ker sem jaz ob tebi.«

Kateheza v času zdravljenja Cerkve

Pred dobrim mescem je na Teološki fakulteti v Ljubljani potekala enodnevna konferenca s pomenljivim naslovom *O katehezi in pastoralni v času iskanja novega zaupanja v Cerkvi*. Govora je kakopak bilo o finančnih in spolnih škandalih v Cerkvi, ki rušijo zaupanje vanjo. Če pomislimo, da so spolni škandali zlorabe mladostnih oseb s strani duhovnikov velikokrat pravzaprav škandali, katerih ozadje je bila tudi kate-

heza oziroma katehetski odnos, je jasno, da je morda največja oškodovanka tega dogajanja prav kateheza. Zadeva je usodna za oznanjevanje in katehezo. Janez Vodičar, eden izmed razpravljalcev, je dejal: »V ozračju, kjer ne bomo mogli od sumničenja in nezaupanja preiti v očiščenje in novo rast, je vedno manj verjetno, da bo pričevanje vseh oznanjevalcev v današnjem svetu prinašalo oznanilo odrešenja.«

Spolna zloraba otrok s strani posvečenih oseb v okviru pastoralne in katehetske dejavnosti po svoje ponazarja obe zgoraj navedeni potezi »krize Boga«. Prva poteza: pri pedofilskem duhovniku srečamo relativizem in poljubnost, moralni laksizem do meja zločina in čez, podreditve vere in verske ustanove lastni spolni pohoti. Druga poteza: pri pedofilskem duhovniku srečamo zlo, ki je hudičevsko. V pismu duhovniku na veliki četrtek leta 2002 je papež Janez Pavel II. med drugim zapisal: »Globoko smo pretreseni zaradi grehov nekaterih naših bratov, ki so izdali pri posvetitvi prejeta milost, ko so padli v najhujše oblike »skrivnosti zla«, ki deluje v svetu.« Poljski papež je za pedofilске duhovnike uporabil izraz *mysterium iniquitatis*, ki ga uporabljamo za opis delovanja hudiča v svetu.

Skratka, pedofilski duhovnik je groteskna in kriminalna sinteza »krize Boga« in krize Cerkve na prelomu iz drugega v tretje tisočletje; še več, pedofilski duhovniki potrjujejo preroške besede papeža Pavla VI., ki je leta 1972 dejal: »Satanov dim je vstopil v Božji tempelj.«

Kateheza se je zaradi tega znašla v očesu orkana. To čutimo tudi pri nas. Četudi na Slovenskem nismo priča epidemiji duhovniške pedofilije, nekateri katoliški starši otroka ne vpišejo h katehezi ali zaradi protesta ali zaradi pohujšanja ali zaradi večjega občutka varnosti lastne družine. Tisti, ki ga vpišejo, pa so bolj pozorni do obnašanja kateheta, da se slednji – četudi čist v mislih, besedah in dejanjih – zlahka počuti kot na rentgenu, kar spet ni prijetno.

A kot je dejal papež Frančišek: »Rad bi poudaril nujnost, da spremenimo to zlo v priložnost očiščenja.« Če je kateheza v očesu orkana, ima ravno v tej poziciji posebno odgovornost in posebno priložnost, da obnavlja zaupanje in ozdravlja Cerkev. Če so pedofilski škandali duhovnikov nekakšna sinteza »krize Boga«, je ravno zaščita otrok v okolju kateheze naš prvi odgovor na to globoko duhovno krizo. Če bo zaradi zaščite otroka treba prijaviti kakšnega kateheta in bo trpel družbeni ugled Cerkve, to ne bo drugega kot naš obračun s hudičevskimi nakalami in naš obračun s skušnjavo posvetnosti te iste ustanove. To bo spreminjaje zla v priložnost očiščenja.

Zaključek: Dobimo toliko, kolikor upamo

Če zaključim: četrta velika kriza Cerkve se od blizu dotika kateheze. »Kriza Boga«, tipična za to dobo, se čuti tudi v naših veroučnih učilnicah. Kaj zdaj? »Kateheza v času krize Boga« se seveda sliši dramatično. Kdo bi mogel pomisliti, da katehiziramo malodane v apokaliptičnih časih, ko bo marsikaj odvisno od naše hektike in discipline, od super aktivizma in kdo ve od kakšnih novih katehetskih metod. V bistvu pa moramo ostati mirni. Le bolj pozorni moramo biti na določene globinske vzgibe, ki jih pred nas postavlja ta četrta velika kriza v zgodovini Cerkve. Od Svetega Duha si izprosimo darov, ki so v teh časih potrebni. Okrepimo zavest, da smo v krizi mi, medtem ko Sveti Duh ni v krizi. Mi imamo mračno sliko, Sveti Duh že gradi svetlo alternativo.

Krizno obdobje je čas za drugo teologalno krepost – upanje. Papež Frančišek je v letošnji *Poslanici za svetovni dan miru* zapisal: »Upanje je krepost, ki nas postavi na pot in nam da krila, da gremo naprej celo takrat, ko se ovire zdijo nepremagljive.« Na koncu poslanice citira sv. Janeza od Križa, ki pravi: »Dobimo toliko, kolikor upamo.« To je smer-nica za katehezo: v prihodnje bomo imeli takšno katehezo, kakršno bo porodilo naše globoko upanje v Božjo ljubezen in v sodobnega človeka. Dobili bomo toliko, kolikor bomo ušli zankam malodušja in prevzeli držo dejavnega upanja. Žanjci upanja bomo želi toliko, kolikor bomo sejali.

Odnos – prostor rasti v veri

Dr. Andreja Poljanec

Dr. Janez Sečnik

Polona Greif

Uvod

1 Človek – bitje odnosov

1.1 Teorija navezanosti in osmišljanje odnosov

2 Empatija – temelj za razvoj odnosov

3 Vedno je pomembno z otrokom poiskati čustveni stik

4 Sram

4.1 Notranja poteptanost

4.2 Izguba stika s katehiziranci

4.3 Možnost izražanja

5 Empatija in strah pred razvajenostjo

5.1. Empatija in strah pred izgorelostjo

6 Razvoj otroških možganov

6.1 Odnos je ključni smerokaz vse od rojstva

6.2 Mladostništvo prinese še več energije

6.3. Naravni razvoj usmerja v razpiranje mladostnikovih kril

6.4 Pomen odnosov za mladostnike

7 Zaključek

Uvod

Otrok je sam po sebi radoveden, izviren in iskriv. Rad raziskuje in ima vedno kakšno novo idejo. Veliko bogastvo zanj in tudi zadoščenje za odrasle ob njem je, če uspejo to iniciativnost, veselje, vedoželjnost in igrivost, ki imajo v tem obdobju še poseben pomen, v otroku ohraniti in tudi vzpodbujati, omejiti pa le tam, kjer je to resnično potrebno. Pomembno je otroke ohranjati »žive«, čustveno bogate, saj to spodbuja tudi njihovo duhovnost in iskreno vero v dobro in v Boga. Zato je najpomembnejša naloga, da se otrok ob katehetih in nasploh odraslih počuti sproščeno. Tako ob njih živi z občutkom, da je prepoznan, sprejet, da se nanje lahko zanese in da ga imajo radi. Temeljno vodilo je tudi, da ga spoštujejo v njegovih čustvih, saj bo tako ob njih krepil vero v to, da je ljubljen in vreden takšen, kot je, tudi v primerih, ko naredi kaj po svoje, »narobe« ali nepričakovano. Takrat je pomembno, da ga v tem prepoznamo in ne ocenjujemo le njegovega vedenja.

Otrok je po Božji podobi

Če lahko verjamemo, da je otrok rojen kot najčistejša ljubezen, ki ima v sebi polnost življenja, potem je razpravljanje o tem, kako je treba otroke za napake kaznovati, osamiti ali kakor koli ponižati in osramotiti, žalostno in neprimerno. Za odrasle je predvsem nedostojno, posledica pa je nezaupanje otrok v odrasle kot predstavnike zrele ljubezni in odnosov. Vprašanje za katehete je torej: »Kako naj živimo z otroki in kako naj jih vodimo, da bodo verjeli in čutili Boga – Ljubezen ob nas?« Otrok potrebuje kateheta, ob katerem čuti, da je sprejet, spoštovan, da je ljubljen in da mu lahko zaupa ne glede na okoliščine.

1 Človek – bitje odnosov

V odnosu je spočet, rodi se v odnos, skrajno nebogljjen in odvisen od ljubezni in skrbi drugih. Brez odnosov ne more preživeti. Od vsega začetka nam sporoča, da nas potrebuje, sprva z jokom, saj njegovo stisko tako najlažje začutimo, kmalu zatem pa nas s svojim prisrčnim smehljanjem uči hrepenenja po veselju v odnosih. V obdobju razvoja iniciative preverja našo potrpežljivost in nam daje izziv glede naše vere – ali verjamemo. S tem ko se povežemo z otrokom in se nanj primerno odzovemo, pomirimo tudi sebe in se počutimo zadovoljne, srečne. Tudi Bog je sam v sebi odnos in tako smo res pomirjeni, da smo podobna Boga in da so kateheti kot nekakšni predstavniki Božje ljubezni na zemlji.

Otrokova temeljna potreba sta telesni in čustveni stik z odraslim. Na ta način lahko sebe ob nas kar najbolj polno razvija tako na telesnem, čustvenem kot tudi duhovnem področju. Če odrasli to razumemo in če izkusimo, kako je to dragoceno, se s trdom in hvaležnostjo čim polneje predamo v odnos. Na ta način se tudi sami ob otroku osebno najbolj celovito razvijamo.

Otrok nikoli ne izsiljuje, ker bi nas hotel »prinesti okoli«, ampak vedno iz neke stiske ali potrebe, ki je zaradi nedozorelosti možganov še ne zna drugače in bolj zrelo izraziti. Več stika ko kateheti in odrasli zmoremo, bolj polno se bo otrok ob nas lahko razvijal.

1.1 Teorija navezanosti in osmišljanje odnosov

Potrebo po odnosih kot eno od naših ključnih motivacijskih komponent, ki so vrojene v centralni živčni sistem, je z nevroznanstvenega vidika skupaj s sodelavci dokazal tudi John Bowlby (2003). V svojem življenju, ki ga je posvetil raziskovanju, je dokazal, da se najbolj polno in zdravo lahko razvijamo v varnih in sproščenih odnosih, kjer prevladujejo toplina, empatija, predanost in povezanost. To pomeni, da otrokovo iskanje stika z odraslim, posebej v primerih, ko se počuti kakor

koli izgubljenega, izraža najbolj zdravo reakcijo in odločitev. Prepričanje, da je najbolj samostojen in zdrav otrok tisti, ki čim več zahtevnih situacij reši sam, je napačno. Ravno nasprotno – najbolj zdrav in funkcionalen odziv otroka in najstnika v stiski je, da more verjeti, da mu stiske ni treba reševati samostojno, ampak da jo bolj kakovostno reši, če jo zaupa odraslemu, ki mu jo s svojimi izkušnjami in čustveno ter nevrološko zrelostjo pomaga razumeti in razrešiti, kar otroka, najstnika, pa tudi odraslega, pomiri. Enako rešitev nam v resnici ponuja Bog. V stiski nas še bolj poišče, nam je še bolj naklonjen; izgubljene ovčice, kot nakaže Jezus, imajo pri njem celo prednost. Navedena dognanja so postavila trdne temelje nadaljnjemu razvoju psihologije odnosov in čustev, pa tudi nevroznanosti.

2 Empatija – temelj za razvoj odnosov

Empatija je v nas vrojena. Biološki temelji so zasidrani v naših možganih. Bog nas je namenoma ustvaril tako, da nam je omogočeno neposredno začutiti čustvena stanja in namene drugih ljudi. Naš živčni sistem je sposoben biti v resonanci z živčnim sistemom druge osebe in obratno.

Pri procesu empatije gre namreč za sposobnost posameznika, da si predstavlja, kako se počuti drugi; gre za sposobnost zaznavanja, razumevanja in vživljanja v občutja in misli druge osebe. S tem se razvijajo zavedanje, občutenje in novo spoznanje izkušnje in doživljanja drugega z njegove perspektive. Proces nam omogoča dostop do notranjega doživljanja drugega (Stein 1989). Najlepše in tudi najbolj rodovitno je, če ta proces ni enostranski, temveč poteka vzajemno. Daniel Stern, pionir na področju razumevanja pomembnosti čustvenega stika v odnosih, je to sposobnost izrazil s povedjo »Vem, da veš, da vem!«, kar prevedeno v jezik čustev pomeni: »Čutim, da čutiš, kar čutim!« Ko se to spretnost ali celo umetnost v odnosih naučimo uporabljati, smo drug z drugim povezani in se drug ob drugem vzajemno razvijamo, in to neprenehoma (Stern 2004). Ko smo v odnosih empatično povezani,

smo za drugega pripravljeni marsikaj narediti s predanostjo in veseljem. V takšnih trenutkih se tudi v nas sprošča hormon oksitocin, ki v telesu vzbudi občutek veselja, povezanosti, sreče (Hurleman 2010). Krog veselja ob darovanju sebe v odnosu je tako sklenjen. Če verjamo v empatijo in jo uporabljamo, nikoli ne izgublamo. Vzajemni empatični odnosi so zato vedno prostor preoblikovanja in nenehne rasti.

3 Vedno je pomembno z otrokom poiskati čustveni stik

V odnosu z otrokom je bistveno zavedanje, da je prekinitev stika z njim nesmiselna in nevzgojna ter da smo za ponovno vzpostavitev čustvenega stika v primeru, ko pride do prekinitve, odgovorni prav odrasli in ne otrok. Stik z otroki in najstniki pomeni tudi, da skupaj z njimi trpiš (stiska ob ločitvi, sovražne besede, nerazpoloženost ...). Tudi če v določenem trenutku ne vemo, kako bi mu lahko konkretno pomagali, je pomembno, da ve, da smo z njim, saj ga pomirja že zavedanje, da v stiski ni sam. Načrtna in osmišljena prekinitev čustvenega stika z otrokom je neredko napačno razumljena kot pomemben del pedagoškega procesa. Znotraj prekinjenega stika sta otrok in najstnik namreč pod stresom in v takem stanju nesposobna kakovostnega in celostnega razumevanja obravnavanega problema.

V naslednjem poglavju se bomo podrobneje posvetili razumevanju problematike sramu in prekinitve čustvenega stika, ki se ga odrasli marsikdaj ne zavedamo in je zato prepogosto prisoten v odnosu z otroki in mladostniki.

4 Sram

Izredno pomembno je rokovanje z občutkom sramu. Sram je namreč temeljni občutek, položen v naravo posameznika. Sram se najbolj dotika globine naše osebnosti. Sram je torej učitelj, ki posameznika zariše znotraj njega samega, da globlje razmišlja o sebi (Nathanson 1994). Je izkustvena globina, od koder vzbrstita zavest in identiteta

(Kaufman 1989). Sram v literaturi zasledimo kot pozitiven afekt ali pa kot nekaj izredno negativnega, zavirajočega, kar hromi in onesposablja posameznika (Tomkins 1987). Za ljudi je sram izrednega pomena, saj je komunikacija, nasprotno od nižje razvitih živali, osnovna vez med ljudmi. Sram je v svojem komunikacijskem položaju, kjer deluje kot ločnica, močan regulator medosebne oddaljenosti (Nathanson 1987). Sram deluje kot zaščita pred izgubo osebnih meja. Omogoča nam ohranjati občutek ločene identitete ter čustveno povezanost (Lewis 1971). Naše čustvene meje nam povedo, kje se naše emocije končajo in kje se začnejo emocije drugih. Povedo nam, kdaj se naša občutja tičejo nas in kdaj so stvar drugih (Bradshaw 1990). Srednje močni občutki sramu naj bi posamezniku pomagali pri spremljanju njegovih odnosov s »svetom« in delujejo kot signal za spremembo (Schore 1994), zato je prav sram čutenje, ki je pomembno sredstvo pri preverjanju in testiranju realnosti (Erzar in Torkar 2007). Posameznika uči zasebnosti, ki ga bo zaščitila pred sramom, in zasebnega prostora, kjer se ob ponižanju lahko zopet sestavi. To je naraven odziv na sram, nujno potreben za oblikovanje normalne osebnosti (Nathanson 1994).

4.1 Notranja poteptanost

Korenine obširnega sramu, ko je posameznikov jaz pohojen in potepan, ko je bila meja onečaščena in oskrunjena, vodijo v bolečino, odtujenost in potlačenost. Bolj aktivne oblike sramu nosijo besede: bedak, tepec, čudak, pacient ... (Kaufman 1989). S sramom se zruši zmožnost pozitivnega odnosa do jaza in do drugih (Charles 2012). Sram se tiče celotnega jaza (Lewis 1971); pri doživljanju sramu gre za kvaliteto jaza (Nathanson 1987). Izvor sramu (Fossum in Mason 1989; Lewis 1993; Kaufman 1989) je tudi v razvoju identitete ali v predpostavki »kdo sem jaz«.

4.2 Izguba stika s katehiziranci

Čustveno vez, ki se vzpostavi med dvema posameznikoma in katere osnova je vzajemen pozitiven afekt, razumevanje, vzajemno pozitivno vrednotenje in spoštovanje, imenujemo medosebni most. Takšna vez daje v pravih odnosih občutek varnosti (Kaufman 1989). Prelomitev medosebnega mostu je kritičen dogodek, ki aktivira sram. Kadar se pojavijo v odnosu bariere, ki onemogočajo nadaljnjo delitev pozitivnih afektov, se medosebni most poruši. Vsak dogodek, ki prekine medosebni most med otrokom in drugo pomembno osebo (npr. katehetom), bo aktiviral sram. Vsak neuspeh polnega poslušanja, odprtega vrednotenja in razumevanja potreb drugega lahko razdruži medosebni most in tako aktivira sram (Kaufman 1989). Porušen medosebni most med katehetom in katehizirancem se lahko na novo vzpostavi, lahko pa je trajajoč in pravzaprav nikoli zares vzpostavljen.

Za dinamiko sramu je značilna prekinitev stika (ang. *cut-off*). To ohranja občutja izolacije in osamljenosti. *Cut-off* je videti kot telesno ali psihološko odhajanje v smislu izgubljanja stika in kot nepopolna transakcija z drugimi (Fossum in Mason 1989; Siegel 2003). Doživetje sramu je skrajna izolacija. To so vsi trenutki, ko čutimo, kot bi padli v luknjo in izginili za vedno. Vključuje nenadno in nepričakovano separacijo. Sram zavibrira z najhujšimi strahovi o zavrnitvi, ne glede na našo starost (Nathanson 1987). Kadar učitelji, kateheti in drugi odrasli uporabljajo umik in tišino kot način vzgoje, kot kazni, občuti otrok sram in krivdo in ostane s tem sam. Poleg staršev je katehet za katehizirance pomembna oseba. Ko posameznik doživlja sram zelo intenzivno, se ne le počuti nesprejemljivega, ampak dejansko doživlja, da je nesprejemljiv (Catherall 2007). Kadar otroka prizadene njegov skrbnik, preplavljen s težkimi čustvi, je ogrožen in v nevarnosti ravno s strani tistih oseb, na katere naj bi se naslonil za zaščito. Tragična dilema, ki se pojavi v tem trenutku v otroku, prinaša mučno prisilo. Ta leži v samem osrčju otrokovega travmatičnega izkustva. Gre za grozljivo potrebo po vzpostavitvi ljubeče povezave z lastnim rabljem (Real

1997). Strahove zavrnitve zelo tipično opazimo v povezavi s sramom. Predstavljajmo si, kako je otroku govoriti o osebni molitvi ali oditi v spovednico k osebi, ob kateri se ne počuti varno.

Prelom medosebnega mostu aktivira sram. Izkušnja doživljanja sramu, še posebej kadar se ponavlja ali podaljšuje ves čas in prekine most, postopno ustvari širok prepad. Otroci bodo doživljali sram kot zavrnitev. Sram vznikne ob prelomu medosebnega mostu ali redukciji pozitivnega afekta. Sram se aktivira tudi, kadar posameznik doživi, da so njegove potrebe in pričakovanja napačna in zgrešena. Posameznik, ki doživlja neko potrebo, pričakuje s strani ljudi pozitiven odziv. Kadar koli so osnovna pričakovanja s strani pomembnega drugega nenadno izpostavljena kot napačna ali nemogoča, se aktivira sram (Kaufman 1989). Z vsakim incidentom sramu v našem življenju se počutimo bolj neljubljene, osamljene in odvisne. Več ko je teh izkušenj sramotenja v življenju, manj lahko zaupamo vase in s tem v druge (Middelton-Moz 1990). Izkušnja sramu lahko postane izvor sramu tudi v prihodnje. Vedno, ko bo na nekem področju možno sprejeti nekaj sramu, ga bo posameznik sprejel. Če je posameznik torej močnejše osramočen ali sramoten, bo kakršno koli izkušnjo doživel kot sramotenje (Tomkins 1987). Je otrok sprejemljiv in vreden zato, ker je takšen, kakršen je – počasen, natančen, temnopolt, visok? Sme biti umazan, šaljiv, ponosen, intenziven, šibek, igriv, ustvarjalen ali negotov (Karen 1998)?

4.3 Možnost izražanja

Aktivna travma je običajno neke vrste nasilje, kjer gre za jasno strupeno interakcijo, pasivna travma pa je oblika fizične ali čustvene odsotnosti. Ni prisotnega nasilja, je pa odsotnost nege in odgovornosti, ki jo otrok normalno pričakuje in potrebuje; je pomanjkanje povezanosti. Richard Gelles, pionir v raziskovanju nasilja, ugotavlja, da eden od enajstih otrok trpi za neko obliko ekstremnega zavračanja (Real 1997). Zaničevanje, obrnjeno k posameznikovemu jazu, je ključni element, ki vodi v razcepljenost znotraj jaza. Razklanost se aktivno ohra-

nja. Z negativnim zapisom identitete se razcepljenost znotraj jaza aktivno ohranja in povečuje (Kaufman 1989). Otrokov občutek zase, da je lep in ljubljen, izginja. Otrok v sistemu, kjer so njegove potrebe in želje neprepoznane in zaobidene, kjer ga nihče ne zrcali, izgubi stik ne le z drugimi, temveč tudi s seboj (Bradshaw 1996; Kompan Erzar 2003). Ko potrebe v razvoju posameznika niso zadovoljene, vodi to razvijajoči jaz v prepričanje, da so nesprejemljive in zato sramotne (Morrison 1987). Ne gre le za nesprejemljivost potreb, temveč tudi posameznika kot osebe, saj sram vedno cilja na jaz, se tiče celotnega jaza (Lewis 1971) in potepta tako medosebno zaupanje kot tudi notranjo varnost (Kaufman 1989). Jasno je torej, da prihaja do razkoraka med tem, kaj posameznik doživlja, misli, čuti in želi, ter tem, kako mora misliti, čutiti in želei. In kot velja v teoriji psihologije sramu, posameznik čuti sram kot raztrganost jaza ali odnosa (Kaufman 1989).

Otroci v takem sistemu se podredijo in prilagodijo, saj le na tak način lahko preživijo (Gostečnik 2004). Za sisteme, zvezane s sramom, veljajo molčečnost, tanki in krhki odnosi, nepovezanost, slaba neodprta komunikacija (Fossum in Masson 1989), rigidnost in nefleksibilnost. Ne išče se novih načinov soočanja s težavami in težko se spreminja pravilo (Bradshaw 1996). Kar pride ven iz sistema, zezanega s sramom, so rigidne vrednote. Majhno področje ostane za interpretacijo in za kreativnost. Kar koli svojkega ali kreativnega je občutljivo in izogibno (Fossum in Masson 1989). Sram namreč deluje na način, da reducira interes – vznemirjenje in veselje – srečo, afekte, ki delajo posameznike živahne, žive, šarmantne, zanimive in navdihujoče (Nathanson 1994). Raziskave kažejo, da se slabša komunikacija povezuje s sramom. V spoštljivih sistemih prevladuje odprta komunikacija, kar pomeni čustveno odprtost adolescenta do staršev (Papini idr. 1990) ter boljši odnos med starši in otroki (Barnes in Olson 1985). Obstaja možnost izražanja čutenj, misli, želja in potreb. Raziskave kažejo, da v tistih odnosih med starši in otroki, kjer je komunikacija odprta, to deluje v smeri višje adolescentove psihosocialne prožnosti (Guilamo-Ramos in dr. 2006). Kadar uspe katehet otroke spustiti k sebi z njihovo

naravo, kakršni pač so, jim s tem daje občutek sprejetosti in ljubljenosti. Katehizirancem bomo lažje približali Boga in vero, če bomo oblikovali vzdušje sprejetosti, slišnosti in živosti. Jezus vse vabi za svojo mizo. Z zatekanjem k pravilom, disciplini in rigidnim strukturam dosežemo nasprotno.

5 Empatija in strah pred razvajenostjo

Poklic kateheta ima v sebi nadvse dragoceno in na neki način tudi kar zahtevno poslanstvo. Biti »zastopnik« Božje ljubezni res ni enostavno. Sploh ker nas v našem prostoru spremlja ideja, pogosto tudi izkušnja, da je pri vzgoji in učenju nujna tudi »trda roka«. Glede tega bi človek pomislil, da včasih bolj verjamemo v staro kot v novo zavezo. Pa vendar je bil Jezus poslan med nas, da bi nam predal idejo o glavnem motivu Boga, ki je Ljubezen, in nam zapove le eno, preprosto, pa kljub temu najzahtevnejšo zapoved, da ljubimo druge kakor same sebe. Ljubezen je torej brez zadržkov in brez dodatnih olajševalnih okoliščin postavil za lokomotivo. Ljudem je namreč zaradi človeške narave lažje, bolj ležerno upoštevati celo kopico pravil, kakor pa imeti eno zlato pravilo, znotraj katerega je treba presejati, premišljevati in se odločati glede ravnanja v različnih situacijah. Jezus, Božji sin, verjame, da smo tega sposobni. Aleluja! Torej nam ni treba verjeti manj, kot v nas verjame On. Prepogosto nas je namreč strah, da bomo z empatijo izgubili rdečo nit vzgoje, da bomo zaradi empatije izgubljali avtoriteto. Avtoriteta je ljubezen in ne moč. Je predanost v odnos, je vera v otrokovo srčnost, je vera v otrokovo nebogljenost. Z ničemer na svetu si ne moremo zagotoviti več uspeha – svojega in pri katehizirancih – kot z vero v to čudovito zapoved.

5.1. Empatija in strah pred izgorelostjo

Neredko je v katehetih, pa tudi učiteljih, prisoten strah, da se bosta z več empatije v odnosih povečala tudi njihova lastna izgorelost ter dodatno pomanjkanje časa na katehetskih srečanjih. Ti strahovi pa na srečo niso utemeljeni. S treniranjem empatije je izgorelosti in utrujenosti manj (Klimecki et al. 2014). Problem verjetno nastane pri napačnem razumevanju pojma empatija, ki v tem primeru ne vključuje razmejenosti od drugega, kar pomeni, da gre za pretirano zlitje z drugo osebo, njenimi čutenji in mislimi. Pri pravi empatiji je namreč potrebno dobro diferenciranje lastnega jaza od jaza drugega (Eisenberg & Strayer 1987, v Simonič 2010). Sposobni moramo biti stopiti v položaj drugega in občutiti enakost z njim, hkrati pa različnost od njega (DeYoung 2003, v Simonič 2010).

Izsledki raziskav večinoma dokazujejo negativno povezanost med empatijo in izgorelostjo. To pomeni, da ljudje, ki imajo bolj razvito sposobnost empatije, redkeje zbolijo za sindromom izgorelosti. Howitz (2010) je prepričan, da pomankanje časa ne bi smelo biti ključni blokator. Empatija se namreč dogaja sproti v odnosu z drugim. V odnosu je prisotna ali pa je ni; gre za držo do posameznika.

Umetnost rahločutnosti, sočutja in učenje sposobnosti empatije se začnejo s sposobnostjo urjenja samozavedanja in čuječnosti (Rosenweig et al. 2003). Ta področja zavedanja pomagajo pri krepitvi sočutja, povečajo sposobnost komuniciranja in večjo sproščenost pri vodenju razreda. Ljudje se namreč v odnosih sporazumevamo celostno, ne le z besedami. Bolj ko se moremo uglasiti drug na drugega, bolje se lahko začutimo in smo empatični. Različne so poti, ki nas pripeljejo do tega, da verjamemo, da bomo z več empatije tudi sami bolj umirjeni in srečni, in se odločimo, da je naš poklic prostor, kjer lahko tudi osebno rastemo in smo bolj polni ljubezni.

Čim bolj se moramo znebiti občutka prezasedenosti, rutine in učnega načrta. Vsakič, ko vstopimo v katehetski prostor, k novi skupini, se

pred vrati za hip ustavimo in si predstavljajmo otroke, ki nas pričakujejo, in jih obravnavajmo, kot bi sami radi, da bi nas obravnavali, če bi bili na njihovem mestu. Tako presegamo svoje težave, utrujenost ali naveličanost in naredimo prostor ljubezni, ki ostane.

V poglavjih, ki sledijo, bomo za lažje razumevanje pomena tankočutnega ravnanja z otroki in mladostniki predstavili nekatere pomembne vidike teh dveh razvojnih obdobj.

6 Razvoj otroških možganov

Otrokovo vedenje, razmišljanje, čustvovanje je plod delovanja njegovih možganov. Ker se možgani razvijajo vse do sredine tretjega desetletja posameznikovega življenja, se počasi in postopoma razvijajo otrokove in mladostnikove spretnosti, sposobnosti vse do mlade odraslosti, ko so pripravljeni za zrelo odraslo življenje. Ob tem je treba poudariti, da imajo možgani vse življenje lastnost plastičnosti, kar nam omogoča, da se vse življenje lahko učimo novih stvari, vendar v odraslosti nikoli več s takšno hitrostjo in prožnostjo kot v otroštvu in mladosti.

Postopno zorenje človeških možganov pomeni, da z odraščanjem, leto za letom, razvijamo različne spretnosti: motorične, jezikovne, različna znanja, osebnostne, moralne, duhovne ... Še do nedavnega smo verjeli, da je otroka treba čim bolj zgodaj priučiti veščin odraslega življenja, mu privzgojiti navade in spretnosti, ki jih bo živel v odraslem življenju. Otroci in mladostniki pa tega seveda niso mogli ponotranjiti tako in v takšni meri, kot je pričakoval odrasli svet – možgani otroka ali mladostnika namreč niso razviti do te mere, da bi otrok to sploh zmogel. Slediti otrokovim zmogljivostim in potrebam pomeni pomagati mu z njegovimi močmi prestopati vedno višje stopnice ter pri tem ohranjati notranje veselje in globoko zaupanje v odnose, bližino in ljubezen.

6.1 Odnos je ključni smerokaz vse od rojstva

Ob rojstvu imamo popolnoma razvit samo del možganov, in sicer t. i. nižje možgane, ki jih strokovnjaki imenujejo limbični sistem ali čustveni možgani (tam vznikata ves čustveni svet), ter male možgane in možgansko deblo. Največji del možganov, ki ga imenujemo veliki možgani in so odgovorni za lastnosti, kot so (Siegel 2013) trezno odločanje in načrtovanje, nadzor nad čustvi in telesom, razumevanje samega sebe, morala, empatija, ob rojstvu še niso povsem razviti in funkcije tega dela možganov še ne delujejo v polnosti. Obdobje razvijanja traja vse do sredine tretjega desetletja človekovega življenja, pri čemer se prav čelna režnja (prednji del velikih možganov), katerega naloge so sposobnost za učenje, pozornost in zbranost, sposobnost za načrtovanje in reševanje problemov, sposobnost za uravnavanje stresa in sposobnost za uravnavanje impulzov (Sunderland 2017), razvijeta najpozneje – v poznem najstništvu, okoli dvajsetega leta (Siegel 2013). Ob rojstvu so tako najbolj zreli spodnji predeli možganov, kjer ležijo centri za osnovne življenjske funkcije (Bregant 2012), med zadnjimi pa doseže največjo prostornino dorzolateralna prefrontalna skorja, kjer se vrši nadzor impulzov, presoje, odločanja (Gogtay idr. 2004, v Bregant 2012). Opisani razvoj pomeni, da otrok sprva ves svet zaznava izključno na čustveni ravni, skozi vzdušje odnosov, ki jih ustvarjajo odrasli. Z odraščanjem in zorenjem velikih možganov se k temu priključuje tudi otrokovo izražanje, pozneje lastno sklepanje, presojanje, vedno širše in globlje dojemanje, ustvarjanje lastnega mnenja, odločanje – vse do mlade odraslosti, ko ima oseba izgrajeno svojo notranjost. Kljub vedno večji zmogljivosti otroka skozi odraščanje pa strokovnjaki opozarjajo (Sunderland 2017), da na razvoj vseh možganskih struktur pomembno vpliva način vzgoje oziroma bolje rečeno pristop odraslih, s katerim učijo in oblikujejo otroka; način, kako vstopajo z njim v odnos.

Naše možgane in njihov razvoj pomembno oblikujejo izkušnje (Siegel 2013), ki z vsakim dogodkom aktivirajo določene nevrone, z vsako aktivacijo pa ti nevroni postajajo vedno bolj povezani med seboj, dokler vez ni tako močna, da postane naš avtomatizem. Kaj hitro lahko ob otrocih vidimo, kako usvajajo nove veščine, se z nekaj poskusi naučijo voziti kolo, upravljati telefon in podobno, z nekaj več vaje pa počasi krepijo tudi socialne in osebnostne veščine. Pri tem imamo pomembno vlogo odrasli, saj izkušnje odnosa ustvarjamo prav mi in od nas je odvisno, kakšne izkušnje nudimo otrokom. S tem neposredno vplivamo na razvoj otrokovih in mladostnikovih možganov (Siegel 2013).

Če želimo, da otroci in mladostniki ponotranjijo vsebine, za katere menimo, da so zanje pomembne ali celo ključne v življenju – kot je globoka in iskrena duhovnost – ter si bodo z njimi v življenju tudi uspešno pomagali, je pomembno, da je vsebina podana v vzdušju sproščenosti in veselja. To nudi otroku pozitivno izkušnjo, ki se kot taka zapiše v njegove možgane.

6.2 Mladostništvo prinese še več energije

Če so otroci našim vsebinam bolj ali manj sledili, jih sprejemali in jim brezkompromisno verjeli, nam najstniki prinesejo drugačen izziv. Imajo svoje mnenje, ne pustijo se kar tako prepričati, poleg tega so še bolj pozorni, kakšno je vzdušje, saj se na popolnoma razvit limbični sistem (ali čustvene možgane) priključi še pester miselni proces, obarvan z intenzivnimi razvojnimi spremembami v možganih – med drugim to opazimo kot upornišvo.

Najstnik je otrok na prehodu v odraslost, ki hrepeni po doživetjih, preizkušanju svojih zmogljivosti, vonju samostojnosti, povezovanju z vrstniki in hkrati merjenju z njimi, saj se le tako lahko prepriča, kje je v svojem razvoju. Vsa življenjska energija pa je prepletena s strahovi (zgoraj navedeno za mladostnike pogosto pomeni vstop v neznano), negotovostjo (njihova identiteta, vrednote, notranja vera, modrost so

še le v izgrajevanju), vihravostjo (njihova čustvena inteligenca zori in jim še ne omogoča, da bi venomer mogli sami primerno uravnavati vsa občutja, ki vzniknejo v njihovih telesih). Najstništvo je čas, ko se spremeni način pomnjenja, razmišljanja, osredotočanja, odločanja in ustvarjanja vezi z drugimi (Siegel 2014).

Temeljne spremembe narekuje razvoj možganov, ki v času zgodnjega najstništva povzročijo, da se v mladostništvu oblikujejo štiri lastnosti našega psihičnega sveta: iskanje novega, vključitev v družbo, povečanje čustveni naboj in ustvarjalno raziskovanje (Siegel 2014). To mladostniku pomaga, da naravno čuti več poguma za oddaljevanje od doma, spoznavanje sveta, preizkušanje lastne spretnosti v odnosih zunaj družine in treniranje samostojnosti. Samo tako lahko naredi premike v načinu razmišljanja in osamosvajanju. Siegel (prav tam) vsako od štirih lastnosti pojasni v njihovi vrednosti in nujnosti za človekov razvoj:

- Iskanje novega se razvije z namenom mladostnikove odprtosti za spremembe in doživetje novih stvari. V možganih se poveča želja po doživetju zadovoljstva, kar mladostnika vleče k novim doživetjem, oblikovanju novih pristopov, dejavnejšemu vključevanju v življenje.
- Vključitev v družbo mu omogoča povezovanje z vrstniki in vstopanje v odnose zunaj družine, s čimer ustvarja nove odnose, nove povezave in mrežo, s katero bo kot odrasla oseba kreiral in nosil svet. Med vrstniki bo na drugačen način krepil socialne spretnosti, saj je narava vrstniških odnosov nekoliko drugačna od odnosa otrok – starš.
- Povečanje čustveni naboj pomeni, da je mladostnikovo življenje za razliko od otrok in odraslih močnejše nabito s čustvi, kar omogoča doživljati več energije, zagnanosti, poguma, vitalnosti, s tem pa razposajenosti in volje do življenja.
- Ustvarjalno raziskovanje omogoča, da lahko mladostnik razmišlja izven utečenih poti, da lahko podvomi o obstoječih in razmišlja o novem, drugačnem, o nadgradnji – to pa prinaša razvoj tega sveta.

Vse štiri lastnosti so za mladostnika izjemen dar v raziskovanju in izgrajevanju notranje duhovne drže. Nikoli pozneje v življenju ne bo imel toliko živahnega in odprtega zanimanja, vprašanj, poguma za raziskovanje in spoznavanje takšne presežnosti, kot je stik z Bogom.

6.3 Naravni razvoj usmerja v razpiranje mladostnikovih kril

Ker pa mladostniki še niso v polnosti zrele osebnosti, zgoraj omenjenih psiholoških lastnosti ne morejo dobro uravnnavati in kaj hitro se zgodi, da iskrivost, energičnost, močna čustva prevzamejo kontrolo nad mladostnikovim razmišljanjem in ravnanjem. Tako lahko lastnost iskanja novega preide v impulzivnost, ki povzroči, da mladostnik impulzivno preklaplja iz ideje v dejanje ali preide v iskanje tveganja, kar je nevarno še posebej takrat, ko precenjuje vznemirjenje in podcenjuje možne posledice tveganja. Impulzivnost je lahko tudi posledica mladostnikovega čustvenega naboja, le da tako močna čustva in z njimi ekstremna odzivnost niso kaj prida uporabni, prej škodljivi. Pri vključitvi v družbo se lahko mladostnik prehitro oddalji od odraslih (še posebej, če je njegova izkušnja iz zgodnjega otroštva, da se na odrasle ne more zanesti ali da pri njih ne najde občutka varnosti, pomirjenosti, slišnosti) in je obdan večino samo še z vrstniki, ki pa (prav tako kot on) niso dozoreli in drug drugemu ne morejo pomagati pri uravnavanju notranjega sveta ali vedenja. V tem primeru se povečajo tudi možnosti za tveganja. In ne nazadnje ustvarjalno raziskovanje, ki lahko pri iskanju smisla življenja povzroči krizo identitete, dovzetnost za pritisk vrstnikov in občutek pomanjkanja smisla.

Pogosta kritika odraslih je, da želijo mladostniki ves čas početi tisto, kar ustreza njim samim, ne glede na potrebe okolice ali obveznosti, ki jih imajo sicer. Prav tako jim pogosto pripisujemo, da se ne zavedajo posledic dejanj, da slabo predvidevajo, čeprav bi to pri svojih letih morali znati (še posebej, ker se tako strastno želijo osamosvojiti in pobegniti »na svoje«). Odrasli svet je dobro opazil pomembno spremembo v vedenju mladostnikov, doživlja pa jo kot negativno, kot pubertetniško lastnost, ki jo je treba zgolj preživeti in upati, da bo čim

prej minila. In zagotovo je mladim ne pripisujemo kot pomembno lastnost, ki se v tem obdobju pojavi z določenim namenom. Siegel (2014), svetovno znani pediater in psihiater, ki preučuje preplet človekovega nevrobiološkega in psihološkega sveta, navaja, da sta takšno vedenje in razmišljanje posledica sprememb v strukturi in delovanju možganov v mladostništvu. Če je naloga otroških možganov povezati čim več nevronov (možganskih celic) v gosto mrežo, kar navzven prepoznamo po tem, da morejo otroci vedno bolj in bolj opravljati posamezne naloge (motorika je vedno bolj spretna, jezik in govor vedno bolj tekoča, besedišče bogato ...), je obdobje zorenja mladostnikovih možganov namenjeno krepitvi te mreže, specializaciji delovanja ali drugače rečeno: najstnikovi možgani morajo razviti večjo integracijo na način, da se posamezni deli diferencirajo in nato povežejo v bolj specialno povezavo. V tem procesu se dogajajo številne možganske aktivnosti, drugačne kot pri otrocih in odraslih, omenimo zgolj eno izmed ključnih (Siegel 2014): spremeni se izločanje hormona dopamina, zaradi katerega se mladostniki nagibajo k izbiri vznemirljivih izkušenj in k poživljajočim občutjem. Hormon dopamin poživljajoče vpliva na srce, krvni obtok in presnovo in na naše počutje učinkuje tako, da nas naredi dejavne, živahne in dobre volje, spodbuja mišljenje, a če ga je veliko, lahko vodi tudi v prekomerno domišljijo. V primeru pomanjkanja povzroča nemotiviranost, brezzvoljnost, tudi čustveno praznino (Wikipedija). Znanstveniki (Siegel 2014) so ugotovili, da je osnovna raven dopamina pri najstnikih celo nižja v primerjavi z ostalimi življenjskimi obdobji, le v času odzivanja na izkušnjo se nivo dopamina izjemno dvigne (višje kot pri otrocih in odraslih). To pomeni, da se mladostnikom ob doživljanju in odzivanju na neko izkušnjo sprošča obilje dopamina in z njim močni občutki vznemirjenosti, polnega življenja, veselja, aktivnosti, živahnosti. V miselnem procesu se osredotočajo na pozitivnost doživetij, ne pa tudi na negativnost oziroma na morebitne negativne posledice. S tovrstnim delovanjem oziroma načinom nihanja dopamina se povečajo tudi mladostnikova impulzivnost (vedenje,

ki ne vključuje premisleka), dovzetnost za odvisnosti in hiperracionalnost.

6.4 Pomen odnosov za mladostnike

Mladostniki na prehodu v odraslost potrebujejo pomoč, da se razvijejo v zrelo in funkcionalno osebo, pri tem pa si želijo tudi pomoč s strani odraslih, da lahko pokažejo svoj načina razmišljanja. Čeprav s svojim vedenjem tega ne pokažejo, si z odraslimi želijo predvsem pozitivne interakcije, jasen in nedvoumen dialog, v katerem lahko sodelujejo in so sprejeti kot enakopravni sogovorniki (Gostečnik 2014). Čeprav se zdi, da se nočejo pogovarjati, jim moramo večkrat dati priložnost, da lahko govorijo, četudi bi to za nas odrasle kdaj pomenilo, da smo samo tiho in jim prisluhnemo. Želijo si biti slišani in upoštevani, saj se borijo za več svobode in privilegijev (Taffel in Blau 2001).

Mladostnik si želi biti viden, slišan in varovan s strani drugih, čeprav s svojim vedenjem kaže ravno nasprotno (Siegel 2014). Izjemnega pomena v obdobju mladostništva so torej starši, kljub temu da jim mladostnik vneta poskuša dokazati, kako jih ne potrebuje. Na eni strani si mladostnik želi razširiti meje, na drugi strani pa si želi, da ostanejo te meje nedotaknjene, kar pravzaprav pomeni, da si želi varnosti, smeric in pozornosti s strani staršev (Taffel in Blau 2001). Sliši se paradoksalno, toda mladostnik s svojim uporniškim vedenjem zgolj preverja, ali bodo starši in učitelji sposobni zdržati ob njem; mu bodo mogli dati prave usmeritve, ga jemati resno ali regulirati njegova neobvladljiva čustva. Istočasna želja po svobodi in mentorstvu mladostniku predstavlja varnost. Prav zato potrebuje prisotnega starša, da bi zavaroval svojo krhko avtonomijo, hkrati pa obdržal občutek, da se lahko odloča sam (Coleman 2011; Feinstein 2013; Schore 2003, 2012, v Gostečnik 2014).

Izjemno hrepeni po priznanju staršev, čeprav jih odriva stran. Najbolj ga boli, če ga starši ne opazijo v njegovih dosežkih, naporih in prizadevanjih (Coleman 2011; Schore 2003, 2012, v Gostečnik 2014). Takoj

za priznanji staršev je za mladostnika izjemno pomembna tudi potrditev s strani vrstnikov, učiteljev ali vzgojiteljev (Meijs 2013, v Gostečnik 2014). Zelo si želi pripadnosti, čeprav včasih uporablja tudi neprimerne načine vedenja, da bi to dosegel (Fernstein 2013, v Gostečnik 2014; Taffel in Blau 2001). Mladostnik si namreč želi predvsem prostor, kjer bo spoštovan oziroma cenjen takšen, kakršen je (Taffel in Blau 2001).

7 Zaključek

Izziv za katehete je, kako ustvariti sočuten in varen medosebni prostor, kamor bodo otroci in mladi radi prihajali, se počutili sprejete, pripadne, želene in ljubljene. S tem gre z roko v roki izziv, kako se posloviti od rigidnih disciplinskih načel in utesnjujočih struktur, ki onemogočajo vznik pristnejših čutenj, ki bi skupnost in občestvo mladih povezale na osebni ravni. To je osnova, če želimo te dušice usmerjati na pot miru in ljubezni.

Literatura

- Barnes, H. L. & Olson, D. H. 1985. *Parent-adolescent communication the circumplex model*. *Child Development*, 56, 438–447.
- Bowlby, J. 2003. *A secure base*. New York: Brunner–Routledge.
- Bradshaw, J. 1990. *Homecoming: reclaiming and championing your inner child*. Bantam Books.
- Bradshaw, J. 1996. *Bradshaw on the Family: A New Way of Creating Solid Self-Esteem*. USA: Health Communications, Inc.
- Bregant, T. 2012. Razvoj, rast in zorenje možganov. *Psihološka obzorja*, letn. 21, št. 2,/2012, str. 51–60.
- Catherall, D. R. 2007. *Emotional safety: Viewing couples through the lens of affect*. New York, NY: Routledge.
- Charles, M. 2012. *Working With Trauma: Lessons from Bion and Lacan*. UK: Jason Aronson.
- Erzar, T. & Torkar, M. 2007. Razlikovanje med sramom in krivdo ter povezava s stresom, tesnobo in depresivnostjo. *Psihološka obzorja*, 16(3), 89–104.
- Firestone, R. W. 2000. *Compassionate child-rearing: an in-depth approach to optional parenting*. Santa Barbara: The Glendon Association.
- Fossum, M. A. & Mason, M. J. 1989. *Facing Shame: Families in Recovery*. New York: Norton paperback.
- Gostečnik, C. 2014. *So res vsega krivi starši?* Ljubljana: Brat Frančišek, Teološka fakulteta in Frančiškanski družinski inštitut.
- Gostečnik, C. 2004. *Relacijska družinska terapija*. Ljubljana: Brat Frančišek, Frančiškanski družinski inštitut.
- Guilamo-Ramos, V., Jaccard J., Dittus, P. & Bouris, A. M. 2006. *Parental expertise, trustworthiness, and accessibility: Parent-adolescent communication and adolescent risk behavior*. *Journal of Marriage and Family*, 68, 1229–1246.
- Howick, J. 2019. *Empathy in healthcare is finally making a comeback - Important impact on the ability to do without unnecessary drugs*. University of Oxford. <https://timesofmalta.com/articles/view/empathy-in-healthcare-is-finally-making-a-comeback.709394> [26.10.2019].
- Kaufman, G. 1989. *The psychology of shame: theory and treatment of shame-based syndromes*. 2. izd. Springer Publishing Company, Inc.

- Klimecki, O. M., Leiberg, S., Ricard, M. & Singer, T. 2014. *Differential pattern of functional brain plasticity after compassion and empathy training. Social Cognitive and Affective Neuroscience*, 9(6), pp. 873–879.
- Kompan-Erzar, L. K. 2003. *Skrita moč družine*. Ljubljana: Brat Frančišek in Frančiškanski družinski inštitut.
- Lewis, H. B. 1971. *Shame and guilt in neurosis*. New York: International Universities Press, Inc.
- Lewis, B. S. 1993. *Shame and Grace: Healing the Shame We Don't Deserve*. NY: Harper San Francisco, Zondervan Publishing House.
- Middelton-Moz, J. 1990. *Shame & Guilt: Masters of Disguise*. USA: Health Communications, Inc.
- Morrison, A. P. 1987. *The Eye Turned Inward: Shame and the Self*. V Nathanson, D. L. (ur.): *Many faces of shame*. (str. 271–291). USA: The Guildford Press.
- Nathanson, D. L. 1987. *A Timetable for Shame*. V: *Many Faces of Shame*. USA: The Guilford Press.
- Nathanson, D. L. 1994. *Shame and Pride: Affect, Sex and the Birth of the Self*. New York: Norton paperback.
- Papini, D. R., Roggman, L. A. & Anderson, J. 1990. *Early adolescent age and gender differences in paterens of emotional self disclosure to parents and friends*. *Adolescence*, 25, 959–976.
- Poljanec, A. 2015. *Rahločutno starševstvo*. Celjska Mohorjeva družba. Ljubljana.
- Poljanec, A. 2019. *Sproščeno starševstvo za poln razvoj otrok. Opolnomočimo starše, omogočimo dojenje* – zbornik prispevkov. Nacionalno strokovno srečanje – »Iz prakse v prakso«, Unicef.
- Porges, S.W. 2010. *The Polyvagal Theory. Neurophysiological foundations of Emotions, Attachment, Communication, Self-regulation*. New York: W.W. Norton & Co.
- Real, T. 1997. *I don't want to talk about it; overcoming the secret legacy of male depression*. New York: Scribner.
- René Hurlemann, Alexandra Patin, Oezguer A. Onur, Michael X. Cohen, Tobias Baumgartner, Sarah Metzler, Isabel Dziobek, Juergen Gallinat, Michael Wagner, Wolfgang Maier and Keith M. Kendrick. 2010. *Oxytocin Enhances Amygdala-Dependent, Socially Reinforced Learning and Emotional Empathy in Humans*. *Journal of Neuroscience*, 30(14), pp. 4999–5007.

- Rosenweig, S., Reibel, D. K., Greeson, J. M., Brainard, G.C. & Hojat, M. 2003. *Mindfulness-based stress reduction lowers psychological distress in medical students. Teaching and Learning Medicine*, 15(2), pp. 88–92.
- Schore, A. N. 1994. *Affect regulation and the origin of the self*. New Jersey: Lawrence Erlbaum.
- Siegel, D. & Hartzell, M. 2003 *Parenting from the inside out*. New York: Penguin Group.
- Siegel, D. 2014. *Vihar v glavi: moč najstniških možganov*. Domžale: Družinski in terapevtski center Pogled.
- Siegel, D. 2013. *Celostni razvoj otroških možganov: 12 revolucionarnih metod, s katerimi spodbujamo razvoj otroških možganov*. Domžale: Družinski in terapevtski center Pogled.
- Siegel, D. 2017. *Mind: A Journey to the Heart of Being Human*. New York: W. W. Norton Company.
- Simonič, B. 2011. *Empatija. Brat Frančišek in frančiškanski družinski inštitut*. Ljubljana.
- Stein, E. 1989. *On the Problem of Empathy*. Washington: ICS Publications.
- Stern, D. N. 2004. *The Present Moment in Psychotherapy and everyday Life*. New York: W. W. Norton & Company.
- Sunderland, M. 2017. *Znanost o vzgoji*. Radovljica: Didakta.
- Taffel, R., Blau, M. 2001. *The Second Family: dealing with peer power, pop culture and the wall of silence – and other challenges of raising today's teens*. New York: St. Martin's Griffin.
- Tomkins, S. S. 1987. Shame. V: Nathanson, D. L. (ur.): *Many Faces of Shame*. (str. 133–161) The Guilford Press.
- Wikipedija; iskalo geslo: hormon dopamin. Spletna stran: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Dopamin>, pridobljeno dne 22. 7. 2019.

KAM GREDO MLADI?

Razmislek o mladinski pastoralni

Matevž Mehle

Uvod

1 Kdo so mladi?

2 Novo upanje

3 Kaj je birma?

4 Priprava na birmo in mladinska pastoralna

5 Prehod na mladinsko pastoralno

6 Imamo res krizo mladih?

7 Izkušnja

8 Kakšen odgovor Cerkev pripravlja za nove generacije najstnikov?

8.1 Birmanske ali mladinske skupine

8.2 Duhovne vaje in dogodki

8.3 Mentorstvo

8.4 Župnija kot skupnost

8.5 Molitev

Uvod

Po večerni maši sem se pogovarjal z enim od deklet v študentskem domu. Pogovor je nanesel tudi na njeno udejstvovanje v župniji. Počela je ogromno stvari, med drugim je vodila birmanske skupine. Navdušeno je začela razlagati, kaj vse počnejo, kako imajo drugačen pristop kot pri verouku, kako se birmanci čudijo nad Božjo besedo, se pogovarjajo in delajo stvari, za katere si mislimo, da jih birmanci ne počnejo. »Koliko pa jih potem ostane?« sem jo vprašal. »Nihče,« je odgovorila.

Izkušnja tega dekleta ni lastna samo njej. Ogromno katehetov, župnikov in drugih pastoralnih delavcev se vsako leto sooči z enakim problemom. Mladi, ki so jih devet let katehizirali, se trudili z njimi in jih včasih samo prenašali, se v trenutku izgubijo in se ne prikažejo več. Morda pozneje, ko želijo krstiti svojega otroka, ali pa še to ne.

To je pogled z naše strani. Pogled s strani birmancev izgleda verjetno precej drugače. Verouk je še ena izmed stvari, na katere morajo hoditi in se jim zdijo »brez veze«. Na urah jim je noro dolgčas, župnik uporablja besede, ki jih nihče ne razume, sedeti morajo pri miru, še najmanj pa ima to, kar slišijo, opraviti z njihovimi trenutnimi skrbmi, doživljanji, zaljubljenostjo in kar je še čustev in misli, ki jih prevzemajo. Sicer pa, »kaj pa župnik ve«. Doma itak pravijo, da je »zafrknjen« (če se lepo izrazim), da mu je samo do denarja in da ga je sodobni čas čisto povozil. Med uro jim ne pusti, da bi se zabavali, telefone so morali pospraviti. Pa molitve – kdo to sploh še dela? Samo stare mame. Pa še one zaspijo zraven. Da sploh ne omenjamo maše. Duhovnik tam nekaj krili z rokami, za zbor nikoli ne veš, če bo zdržal do konca, še sreča, da se nihče ne zmeni za birmance in lahko ti v kotu tiho igrajo igrice ali »skrolajo« po telefonu. In za to morajo vstajati v nedeljo zgodaj zjutraj, ko bi lahko spali vsaj do poldneva? Še malo. To bo trajalo samo še do

birme. Še sedemdeset dni morajo zdržati, potem pa nov telefon, tej bedi pa bodo lahko rekli »adijo«.

Gotovo so med našimi birmanci taki, ki ne razmišljajo, kot je navedeno zgoraj, pa vendar lahko opazimo, da večina izmed njih po birmi izgubi stike s Cerkvijo. V letnem poročilu SŠK za leto 2019 beremo, da je v letu 2018 zakrament svete birme prejelo 9.050 birmancev. V času njihovega prvega obhajila (če računamo, da gredo k obhajilu v tretjem razredu in sveto birmo prejmejo v devetem razredu) jih je bilo 9.780, kar pomeni, da jih je v letih verouka od obhajila do birme prenehalo obiskovati verouk nekaj več kot 700, kar ni zanemarljiva številka. Žal točnih podatkov o tem, koliko mladih obiskuje verouk ali se redno udeležuje svete maše po prejemu zakramenta svete birme, nimamo oziroma so podatki netočni. Če število opazujemo glede na oddane statistike, v primerjavi birmanskega in mladinskega verouka govorimo o 90–95% upadu obiska. V letu 2018 je bilo na primer v pripravo na birmo vključenih 2.843 mladih, 534 pa jih je obiskovalo mladinsko katehezo. Glede na to, da priprava na birmo vključuje en letnik oziroma največ dva, srednješolska kateheza pa štiri letnike, je treba to številko še primerno zmanjšati. Na koncu pridemo do prej omenjenih odstotkov. 5–10 % birmancev torej obiskuje srednješolsko katehezo, ostali se razgubijo.

Statistični podatki torej potrjujejo to, kar nam pove občutek. Gre za slabo stanje ne samo birmanske pastorale, temveč celotne kateheze otrok. Vsa prizadevanja katehetov, da bi sledili Jezusovemu naročilu, naj naredijo vse narode za svoje učence, se zdijo zaman. Kjer koli drugje bi zasledili podobno uspešnost, bi bil to alarm, da je nekaj narobe in da se morajo ljudje, delovni procesi in pristopi spremeniti. V Sloveniji že dlje časa poslušamo, kako je potrebna prenova birmanske pastorale, vendar na tem področju ni prišlo do večjih premikov. Premnogokrat se raje prepiramo o vprašanih glede botrov in starosti bir-

mancev, medtem ko zamujamo enkratno priložnost, da bi naredili resen in temeljit pregled trenutnih pristopov, poiskali nove rešitve ter začeli preizkušati, katere delujejo.

Kako ne opazimo enkratne priložnosti v tem, da še vedno vsako leto približno 9.000 mladih prejme zakrament svete birme in pred tem obišče našo pripravo na birmo? Še vedno lahko izkoristimo potencial, ki ga ima taka množica mladih. Kako?

1 Kdo so mladi?

Najprej pogledjmo, kdo so birmanci in mladi, ki jih nagovarjata birman-ska in mladinska pastoral. Oprl se bom predvsem na raziskavo »Slovenska mladina 2018/19«.

Ta pokaže, da se v Sloveniji med mladimi povečuje individualizacija. V primerjavi z letom 2010 kar 11 % več mladih misli, da ni tako pomembno deliti stvari s prijatelji. Rahlo se je povečal odstotek tistih, ki mislijo, da so zavezani načelu pravičnosti, vendar samo takrat, kadar jim to osebno koristi. S pozitivne strani je individualizacija prinesla to, da se hitreje odločijo iti od doma. Individualizacija je posledica sprememb na področju vzgoje in blaginje, v kateri živimo. Mladi so bili vzgojeni tako, da se čutijo, da so nekaj posebnega. Vzgoja še nikoli ni bila tako osredotočena na dobro počutje otroka, na razvijanje njegovih osebnih talentov. Rezultat tega so mladi, ki morajo imeti svoje posebno mesto v skupnostih oziroma kot sami rečejo: »hočejo narediti razliko«.

Prav v nasprotju pa se zdijo vrednote, ki so za mlade pomembne v njihovem življenju. V Sloveniji so za mlade zelo pomembne vrednote odgovornost in lojalnost, osebna rast, medtem ko potrošniške vrednote niso toliko v ospredju. V veliki meri se to dogaja, ker jemljejo stvari, ki jih imajo, za samoumevne. Zato se lahko posvečajo drugim nematerialnim vrednotam. V analizi prihodnjega potrošnika (*Future consumer 2020*) je prav družbena aktivnost eno izmed treh področij, ki ga bodo

podjetja morala nagovarjati, če hočejo širiti svoj posel. Sedanje generacije mladih se v osnovi ne bodo odločale samo na podlagi višine cene, temveč glede na to, ali podjetje podpira vrednote, ki so jim pomembne. Mladi so torej precej liberalno politično naravnani, lažje sprejemajo drugačne od sebe in osebe, ki so v manjšini.

Na področju zadovoljstva z življenjem se je povečal odstotek tistih, ki menijo, da je njihovo življenje prazno in brez smisla. Povečal se je odstotek mladih, ki večino dni v tednu občuti stres, ki ga največkrat povezujejo s šolsko dejavnostjo ali s stanjem na trgu dela. Po drugi strani se več gibajo in bolj skrbijo za zdravje. Povečuje se število psihičnih motenj in bolezni.

Enega izmed večjih vplivov na kulturo mladih predstavlja tehnologija. Zaradi nje so sposobni hitro preleteti veliko število informacij in izluščiti tiste, ki so zanje pomembne. Velik poudarek je na vizualnosti sporočila. Ogromno časa preživijo na socialnih omrežjih, predvsem preko mobilnih telefonov. Pogosto ostanejo na telefonih pozno v noč. Zaradi vedno večje hitrosti interneta vedno bolj pričakujejo, da imajo vse, kar si želijo, takoj pri roki.

Število teh, ki se opredeljujejo kot katoličani, hitro upada. Povečuje se število tistih, ki se imajo za neverne. Med glavnimi razlogi za odhod iz Cerkve naštevajo nezdružljivost njihovih osebnih stališč z mnenjem Cerkve ter nezdružljivost vere in znanosti.

2 Novo upanje

Ko gledamo stanje mladih ter naše birmanske in mladinske pastore, lahko hitro obupamo. Vendar se ozrimo tudi na dva dobra trenda v Cerkvi na Slovenskem:

- Število mladih, vključenih v večje projekte ali organizacije, narašča.

Poročilo SŠK za leto 2018 kaže, da se zelo povečuje število otrok in animatorjev na oratorijih. V petih letih se je število otrok povečalo za polovico (s 16.615 na 24.134), število animatorjev pa s 5.031 na 7.029. Prav tako lahko opazimo rast pri skavtih, ki imajo leta 2019 5.205 članov v primerjavi z letom 2006, ko jih je bilo 4.173. Tudi pri Katoliški mladini opazamo rast pri nekaterih projektih: Stični mladih, duhovnih vajah, romanju v Taize in evropskem srečanju. V mladih je želja, da bi pripadali, po drugi strani pa, da bi bili aktivni v tem, kar verujejo.

- Število mladih, ki jim vera veliko pomeni, se povečuje.

S prejšnjo ugotovitvijo je povezana tudi naslednja. Raziskava »Slovenska mladina 2018/19« je pokazala, da se je s 6 % na 9 % povečalo število mladih, ki so pri vprašanju o pomembnosti Boga označili 10. Prav tako se je s 5 % na 8 % povečalo število mladih, ki redno obiskujejo verske obrede. To velja za celotno slovensko mladino, ne glede na veroizpoved, vendar je tudi iz spremnega besedila jasno, da gre za katoliške mlade. Zapisano kaže novo upanje za Cerkev na Slovenskem. Mladi, ki redno hodijo k zakramentom in jim je Bog pomemben, so tisti, ki so lahko kvas za naprej.

3 Kaj je birma?

Zakrament svete birme je eden izmed zakramentov uvajanja v krščanstvo. Postavljamo ga kot drugega, saj je v neposrednem razmerju s svetim krstom. V praksi ga večina prejme kot poslednjega od zakramentov uvajanja v krščanstvo. Razpravljanja o tem, kako naj bo umeščen, se na tem mestu ne bomo lotili, saj za našo temo to ni bistveno.

Kaj torej stori zakrament svete birme? »Zakrament svete birme namreč tiste, ki so krščeni, »popolneje zveže s Cerkvijo, jih obogati s posebno močjo Svetega Duha in jim tako nalaga strožjo dolžnost, da kot resnične Kristusove priče hkrati z besedo in dejanjem razširjajo in branijo vero« (KKC 1285).

Za birmanca je to točka, ko prejme moč Svetega Duha, da bi res živel kot Kristusova priča. Birmanec naj bi bil na dan svete birme pripravljen sprejeti moč, ki mu jo daje Sveti Duh. Ta ga bo na duhovni ravni predrugačil. Pri tem pušča vsakemu posamezniku svobodo. Lahko se odpre za njegov prihod ali pa ga zavrne. Lahko pride v pripravljenosti (svatovski obleki, če pomislimo na Mt 22) ali pa z nerazpoložljivostjo. Vedno moramo imeti pred očmi, da birma ni naše delo, prav tako ni delo birmanca, temveč je delo Svetega Duha. Birmanec je povabljen, da se da na razpolago in čaka njegov prihod. Najlepše nas tega učijo same binkošti. Apostoli so doživeli izredno delo Svetega Duha. Spremenil jih je v globini njihove duše. Vendar so poslušali Jezusovo naročilo, naj čakajo na prihod Svetega Duha. Bili so pripravljeni in odprti za to, kar je Bog hotel narediti v njih.

Spomnim se fanta z ene izmed župnij, v katerih sem deloval, ki mi je pripovedoval o lastni izkušnji birme. V času, ko sem sodeloval z njim, je bil precej vključen v življenje župnije, vedno pripravljen priskočiti na pomoč. Povedal je, da ni bilo vedno tako. Pred birmo je živel zgodbo klasičnega slovenskega birmanca. Nerač je hodil k maši, k verouku, izpolnjeval obveznosti in podobno. Na dan birme je stal pred cerkvijo, čakal, da se prične slovesnost, in si rekel sam pri sebi: »Tole je zadnjič, da grem v cerkev. Nikoli več ne prestopim praga.« Birma je potekala, njega pa je vmes prešinilo: »Kaj če je vse to, kar se dogaja, resnično?« Za trenutek je odprl možnost za prihod Svetega Duha in ta je opravil svoje. Rekel je, da je po birmi čutil, da je drugačen in da zanj ni konec zgodbe s Cerkvijo. Sveti Duh torej deluje in veje, kjer hoče. Naloga priprave na birmo je, da birmancem pomaga, da bodo na dan birme razpoložljivi, da jih prevzame in jim podari svoje darove.

Moč zakramenta je, da vsak mlad, ki je birman, prejme te darove, da z gojenjem duhovnega življenja obrodijo sadove, ki jih sv. Pavel našteva v pismu Galačanom: ljubezen, veselje, mir, potrpežljivost, blagost, dobrotljivost, zvestobo, krotkost, samoobvladanje.

V srcih mladih ljudi je polni potencial, je zaveza z Bogom, je hrepene-nje po Njem. Kakšno okolje ustvarjamo, da ga lahko zaživijo, da se od-prejo Božjemu delovanju?

Božji darovi pa človeku niso dani samo zanj. Bog nam podarja darove za naše poslanstvo v tem svetu. Birmancu podari svoje darove, da bi lahko bil Kristusova priča sredi sveta. »Toda prejeli boste moč, ko bo Sveti Duh prišel nad vas, in boste moje priče v Jeruzalemu in po vsej Judeji in Samariji ter do skrajnih mej sveta« (Apd 1,8), je Jezus rekel učencem ob svojem vnebohodu. Biti priča pomeni nekaj doživeti in nato deliti z drugimi. Apostoli so doživeli Jezusa, njegovo življenje, sporočilo, ki ga je prinesel, čudeže, trpljenje, smrt in vstajenje. Vse to naj bi delili z drugimi. Vendar so morali počakati Svetega Duha. On je dal moč in modrost, da so prav razlagali dogodke, ki so se zgodili. Tega ni podaril samo njim, temveč tudi tistim, ki so bili njihovega pričevanja deležni. Sveti Duh naredi, da birmanci to, kar so in kar bodo v odnosu z Bogom doživeli, podarijo naprej z isto modrostjo in močjo, kot so jo imeli apostoli, in da njihovo pričevanje tisti, ki ga bodo deležni, sprej-mejo z enako odprtostjo kot ljudje na binkošti.

Apostoli so Svetega Duha prejeli v skupnosti: »Ko je prišel binkoštni dan, so bili vsi zbrani na istem kraju.« Sveti Duh je utrdil vezi med njimi. Vsi so prejeli isto poslanstvo, isto moč Svetega Duha, bili so del iste skupnosti. Vsak na različen način, a usmerjeni v eno smer. Zakra-ment svete birme močnejše zveže birmance s Cerkvijo. Gotovo gre v prvi vrsti za duhovno resničnost grajenja Cerkve, hkrati pa naj bi birma mladega tesneje povezala v konkretno človeško skupnost, v župnijo.

V Sloveniji večina najstnikov prejme zakrament svete birme v osmem oziroma devetem razredu osnovne šole. Zanimivo je, da ta čas sovpada s časom, ko so stara ljudstva za svoje mlade pripravila obrede inicia-cije, s katerimi je otrok postal enakovreden član lokalne skupnosti. Na podoben način bi lahko ta vidik obogatil naš pogled na zakrament svete birme. Birmanci so zdaj v polnosti vključeni v poslanstvo Cerkve

in imajo za to potrebno moč od zgoraj. Župnija bi jih morala na njim primeren način vključiti v svojo dejavnost in življenje. Pri tem ne mislim izključno mladinske skupine, temveč vključenost v grajenje celotne krščanske skupnosti, v sodelovanje mladostne moči, stabilnosti odraslih in modrosti starejših.

4 Priprava na birmo in mladinska pastoral

Skozi te tri vidike svete birmo lahko pogledamo našo pripravo na prejem zakramenta svete birmo in način, kako jih pomagamo živeti mlademu po birmi, kar je že predmet mladinske pastore.

Govorimo torej o tem, kako birmanska in mladinska pastore pomaga mlademu človeku, da:

- se odpre Svetemu Duhu in prejme njegove darove,
- deli izkušnjo svojega življenja s Kristusom,
- ima izkušnjo krščanske skupnosti ter jo tudi pomaga ustvarjati.

Ob teh treh ciljeh pogledajmo naprej birmansko pastore. Glede na trenutne programe in pripravo, ki jo nudimo birmancem, lahko kmalu ugotovimo, da je za dosego teh ciljev nezadostna.

Na eni strani je usmerjena predvsem v razumsko dojemanje vere. To je sicer eden od elementov, ki ga je treba nagovoriti, vendar zgolj ob razumskem nagovarjanju dosežemo ravno obratne učinke. V preteklosti je razumski model birmanske in otroške kateheze zadostoval. Otroci in pripravniki na birmo so prihajali iz družin, kjer se je molilo in živelo duhovno življenje. Povsem naravno je bilo, da si pripadal Cerkev in krščanski skupnosti. V družinah je potekal prenos vrednot in občutka za sveto. Vrstniki, s katerimi so se mladi družili, so bili verni tako kot oni. V takšnem okolju je edino razumno, da se je vloga kateheze osredotočila na učenje katekizma oziroma kratkih povzetkov v obliki vprašanj (npr. »slavnih« 130 vprašanj). Cerkev je na sistemski ravni ponudila, kar je mladostnik potreboval za svoj verski razvoj.

Zaradi družbenih in političnih sprememb smo se danes znašli v drugačni situaciji. Papež Frančišek v mnogih nagovorih govori o izkoreninjenosti. Vez med mladimi in starejšimi se krha. Na svetovnem dnevu v Panami je takole odgovoril na pričevanje mladega Panamca, ki je govoril, brez česa je ostal: »Jaz jih bom povzel v štiri »brez«, zaradi katerih naše življenje ostaja brez korenin in se posuši: brez dela, brez izobrazbe, brez skupnosti, brez družine. Ti štirje »brez« ubijajo.« Papež je v tem primeru govoril za celoten svet. V Evropi sta verjetno bolj kot drugje v ospredju zadnja dva »brez«. Brez družine in brez skupnosti. Še posebej to velja, ko govorimo o veri, pri kateri mladih ne podpira ne družina ne skupnost. Mladi prihajajo iz družin, kjer se niso naučili moliti. Ponekod so to vlogo še prevzele babice, marsikje pa tudi to ne več. Ne čutijo se povezani v cerkveno skupnost, saj tudi starši mnogokrat niso več dejaven del nje. Zaradi odsotnosti staršev, višjega standarda, drugačnih metod vzgoje in sistema vrednot, ki ga je prinesla moderna družba, so jim vrednote in način življenja, ki ga ima današnja Cerkev, tuje.

In vendar naš trenutni način poteka priprave ostaja izrazito šolski. Pouk je postavljen v učilnico, ki ima sedeže in mize, razporejene na enak način kakor v šoli. Ura traja 45 minut. Večina birmanske kateheze poteka s frontalnim učenjem. Znanje se preverja s kontrolnimi nalogami in spraševanjem. Sam birmovalec pride in »preveri« njihovo znanje. Na koncu prejmejo spričevala. Zaključek formalnega učenja se praznuje s »prireditvijo«, po kateri učenec prejme nagrado za več let truda pri učenju (birmansko darilo).

Gotovo je bil razumsko-šolski model potreben v preteklosti. Odgovarjal je potrebam takratnih generacij. Danes pa je situacija družine in staršev drugačna, zato je treba spremeniti tudi naš pristop k njej. Problem ni predvsem v tem, da naši mladi ne poznajo naše vere, temveč v tem, da je ne živijo.

Vendar pa nas sprememba ne čaka samo na področju birmanske pastorale. Vprašanje se postavlja tudi, kako ravnati z birmanci, ki po birmi kljub vsemu ostanejo.

5 Prehod na mladinsko pastoralo

Zanimivo je, da smo v mladinski pastorali ubrali popolnoma drugačen pristop. V želji, da bi obdržali vsaj koga, in ob želji, da bi ugajali mladim, se je pojavil model, ki se je osredotočal na zabavo, igre, včasih tudi na kvazipsihološko spoznavanje sebe, ponekod na poudarjanje vrednot. Bil je večinoma nezahteven za mlade in mnogokrat tudi za te, ki so ga pripravljali. Mlade je namesto na Boga osredotočal nase, namesto podarjanja v ljubezni je na piedestal postavil samouresničenje.

Neuspešnost tega modela je jasna predvsem v stanju odraslih v srednjih letih. V teh nekaj letih, kar delujem v pastoral, mi je marsikateri od župnikov, duhovnikov ali laikov povedal, kako velike mladinske skupine so imeli pred nekaj desetletji. Polne učilnice so bile. Ne samo nekaj deset, včasih tudi več kot sto. Ob tem se lahko vprašamo, kje so zdaj ti odrasli ljudje. Nekateri so starši današnjih birmancev. Oni so tisti, za katere bi pričakovali, da bodo danes nosilci. Pa je žal ravno obratno. V naših cerkvah manjka prav ta generacija. Stare oblike mladinske pastorale so se tako izkazale za neuspešne.

Pri razmisleku o prihodnosti birmanske in mladinske pastorale ne smemo zapasti skušnjavi, kako pridobiti čim več mladih. Pogled na stanje, ki ga imamo, nas lahko potre, lahko pa nas usmeri, da bomo na vse pretege skušali pridobiti čim več mladih za naše aktivnosti, projekte in podobno. Vendar bi to bila še ena zgrešena smer. Pravo smer nam dajejo prav učinki, ki jih ima zakrament svete birme: kako mlade, ki jih že imamo v svoji sredi, usposobiti, da bodo imeli iskren in trden odnos z Bogom, da bodo odprti Svetemu Duhu, ki jim bo dajal moč, da bodo resnične Kristusove priče – da bodo gradili Cerkev sedanjosti in prihodnosti.

6 Imamo res krizo mladih?

Razmišljanje o mladih nas lahko hitro zavaja k misli, da so sami krivi, saj so današnji mladi tako drugačni, slabši, nepopoljšljivi. Zanimivo je, da lahko iz različnih raziskav razberemo, da v Cerkvi in na splošno v svetu nimamo krize mladih, temveč krizo vere nasploh. Razmerja pri tedenskem obisku maš in pri tedenski molitvi so pri mladostnikih in odraslih identična. Že prej sem omenjal, da je odziv mladih na katehezo takšen tudi zaradi izkoreninjenosti, ki vpliva na stanje današnje mladine. To potrjuje raziskava *National study of Youth and Religion*, narejena v Ameriki. Ugotavlja, da imajo na verovanje najstnikov daleč največji vpliv njihovi starši. Otroci staršev, ki so označili, da je vera izredno pomembna za njihovo vsakdanje življenje, so v 67 % označili, da je vera izredno ali zelo pomembna v njihovem vsakdanjem življenju, in samo v 8 %, da je nepomembna. Pri otrocih nevernih je razmerje obratno. Če pri odraslih opazamo pomanjkanje vere, se bo to pokazalo tudi pri njihovih otrocih in obratno. Zato je neupravičeno pričakovati, da bi kakršna koli sprememba v birmanski ali mladinski pastorali čudežno obrnila upad. V prvi vrsti bi to lahko storila dobra kateheza odraslih. O njej pa je govoril že prvi katehetski simpozij leta 1971. Od takrat so se pojavile nekatere oblike, strukturirana in podprta pa ta kateheza še do danes ni, z izjemo zakonskih skupin.

Odrasli, ki bi živeli duhovno življenje, bili Kristusove priče in aktivni gradniki skupnosti Cerkve, bi imeli vpliv tudi na birmansko in mladinsko pastoralo. V prvi vrsti kot starši teh mladih. Pozabljamo pa tudi na pomembnost odraslih, ki niso starši, temveč bližnji sorodniki, učitelji, trenerji, mentorji ipd. Mednje štejemo tudi duhovnike, katehiste in ljudi, vključene v župnijo. Tudi ti s svojo prisotnostjo in delovanjem podpirajo mladostnikov razvoj.

V tem se slovenska mladinska pastoralala še najbolj razlikuje od pastore v tujini. Pred leti sem se udeležil konvencije o mladinski pastorali, ki jo je organiziral Lifeteen, katoliška organizacija za najstnike. Preseñetilo me je, da se je konference udeležil izredno širok spekter ljudi,

od študentov do odraslih, ki so bili že precej v letih. V Sloveniji se odrasli redko vključujejo v mladinsko pastoralo. Po nekaterih župnijah imajo birmanske skupine, srednješolci pa se, če sploh se, zbirajo okoli duhovnika ali sami.

Različne raziskave kažejo, kako pomembna je pri razvoju mladostnika vloga odraslega, ki ni njegov starš. Članek *Supportive Non-Parental Adults and Adolescent Psychosocial Functioning: Using Social Support as a Theoretical Framework* najprej definira takega odraslega kot nekoga, ki nudi čustveno in pomembno podporo mladostniku. Ta prepozna, da mu odrasli nudi podporo in je zanesljiv, ko ga potrebuje. Ob pregledu raziskav s tega področja lahko vidimo, da ima to pozitiven vpliv na študijsko dejavnost mladega, saj se z vsakim takšnim odraslim povečajo obisk izobraževanja, študijski dosežki in motiviranost za študij. S prisotnostjo odraslega se poveča samospoštovanje in zmanjšajo možnosti tvegane vedenja: prekrški, zloraba substanc in spolna aktivnost. Dober vpliv ima tudi na čustveno stanje mladega. Z večjo raziskanostjo tega področja in usposabljanji, ki bi iz tega izhajala, bi lahko zagotovili, da bi odrasli imeli še boljšo možnost podpreti mlade.

Zgoraj naštetim prednostim vključenosti zrelih odraslih v razvoj mladostnika bi lahko prišteli še njihov vpliv na duhovni razvoj. V naših župnijah bi bilo treba razmisliti, na kakšen način bi lahko odrasle, ki so zreli kot ljudje in v veri, vključili v delo z mladimi, da bi spodbudili ta razvoj.

7 Izkušnja

Se spomniš trenutka, ko prvič si ogenj prižgal? Ta pesem je ena izmed mojih najljubših skavtskih. Zažrla se mi je pod kožo. Ko jo slišim, v meni vzbudi spomin na temne večere, preživete pod zvezdnatim nebom in ob toplem prasketanju ravnokar prižganega ognja, za katerega se je prižigalec še kako potrudil, da mu ga je uspelo prižgati le z eno vžigalico.

Bil sem del nečesa večjega od sebe, pomembnega. Bil sem del skupnosti, lokalne in svetovne.

Podobno izkušnjo sem opazil na župniji pri nekaterih birmancih. Ko smo z nekaterimi od njih šli na seminar »Glej, Luč« ali pa potem po birmi na Mladifest v Medžugorje, se je njihov pogled spremenil. Dobili so drugačno izkušnjo. Izkušnjo, da niso sami v veri. Da niso osamljeni v tem, ko iščejo odgovore na ključna življenjska vprašanja. Izkusili so, da so del nečesa večjega.

Raziskave kažejo, da milenijci in tudi generacija Z, ki prihaja za nami, najbolj cenimo izkušnje. Nismo toliko usmerjeni v to, da bi posedovali stvari kot naši starši ali stari starši. Želimo pa čim bolj izkusiti ta svet. Med nami se je zato izredno povečalo število potovanj. Youtube je poln posnetkov popotnikov po svetu. Želimo videti, slišati, okusiti, in to z lastnimi čuti.

To je mesto, kjer lahko začnemo razmišljati o birmanski in mladinski pastoralni prihodnosti. Kakšno izkušnjo Boga in Cerkve jim ponudimo? Za milenijce in generacijo Z je to eno izmed ključnih vprašanj. Kakšno Cerkev srečajo ob nas? Ni dovolj, da jim o Cerkvi, Bogu, molitvi, ljubezni govorimo, z njimi moramo vse to živeti, preizkusiti. Tudi proces učenja je zato drugačen. Navajeni smo, da najprej stvari razložimo, nato pa se jih lotimo. Pri naših mladih pa je najprej potrebna izkušnja, ki ji sledi razlaga. Dobra teološka razlaga je seveda potrebna, da ne pride do plitkosti. Pri tej pa si vedno lahko pomagamo z njihovimi vprašanji: »Pa koga to briga? Kaj ima to veze z mano?« Če si na ta vprašanja ne znam odgovoriti, potem je potreben popravek.

Eden izmed izsledkov že omenjene raziskave je tudi, da so najstniki, pri katerih je jasno izražena vera, ki ima posledice v njihovem življenju, bili deležni osebne in močne »Božje zgodbe«, ki posreduje identiteto; našli precejšnjo pripadnost življenju skupnosti; imajo občutek poklicanosti od Boga ali smisla svojega življenja in imajo gorečo vero v prihodnost.

Vse naštetu kaže, kako pomembna je bila za najstnikov razvoj izkušnja: izkušnja Boga, skupnosti, poklicanosti in upanja. Naloga pastore je, da pripravi okolje, kjer se takšna izkušnja zgodi. Pri tem je treba nagovoriti celoten mladostnikov obstoj: glavo, srce in roke. Papež Frančišek v *Christus vivit* to opiše z besedami: »Vsak vzgojni projekt, vsaka pot rasti za mlade mora zagotovo vsebovati doktrinalno in moralno vzgojo, formacijo. Enako pomembno pa je, da je vzgoja osredotočena na dve veliki osi: prva os je poglobljanje kerigme, izkušnja srečanja z Bogom preko križanega in vstalega Kristusa, kar daje temelj. Druga os je rast v bratski ljubezni, v občestvenem življenju, v služenju« (CV 213). Vse troje je ključnega pomena za rast mladostnika v veri.

8 Kakšen odgovor Cerkev pripravlja za nove generacije najstnikov?

Konkretne rešitve so vedno odvisne od tega, da se znamo približati mladim, ki jih imamo pred seboj. Zdi pa se mi, da je nekaj področij, ki jih lahko izpostavimo.

8.1 Birmanske ali mladinske skupine

Marsikdo meni, da so birmanske ali mladinske skupine preživele in ne odgovarjajo na potrebe mladih, vendar ima dobro vodena skupina lahko izreden vpliv na mladostnika. Male skupine smo imeli že v preteklosti, vendar marsikje niso zaživele tako, kot bi lahko. Sam sem bil del birmanske skupine, ki jo je vodila odrasla oseba z izkušnjami v veri in občutkom za mlade. Zbirali smo se pri njej doma, vedno nam je dala občutek domačnosti. V njej smo lahko videli trden zgled vere.

V tujini je eden od prevladujočih modelov pastore »*discipleship groups*«. Gre za skupine, v katerih drug drugega spremljajo pri hoji za Kristusom. Pri odraslih in študentih gre v celoti za medsebojno spremljanje, pri mladih in birmancih pa se te skupine zbirajo ob odraslem(ih), ki spremlja mlade, jim nameni svoj čas, jim predstavlja zgled življenja s Kristusom. Za razliko od skupin, kot jih poznamo pri nas, je število

omejeno na štiri do največ osem posameznikov. V takšnem krogu še lahko pride do zaupnega ozračja. Druga razlika je, da skupine niso toliko usmerjene v program, temveč v medsebojno spremljanje. Cilj je drugemu pomagati, da živi vero. Voditelj skupine zato skrbi, da je program prilagojen potrebam skupine in odgovarja na vprašanje, kaj jim bo najbolj pomagalo rasti. Pri tem je seveda potrebna obveza, da se bodo vsi člani skupine trudili učiti.

Pri birmancih so take skupine največkrat vezane na kerigmatični program: na primer »Izbrani« ali »Alfa za mlade«. Ta poskrbi za pravo vsebino, za rast pa je treba izbrati prave, zrele odrasle. Ti birmancu ali mlademu namenijo svoj čas tudi izven kateheze: obišejo nastope, tekme, se povežejo s starši, gredo na kavo ... Tako se ustvari pristna vez in utrdi zaupnost.

8.2 Duhovne vaje in dogodki

Velikega pomena so duhovne vaje za birmance ali mlade, pa tudi drugi dogodki, ki imajo noto evangelizacije ali služenja. Duhovne vaje morajo biti vedno poglobljanje odnosa z Bogom, učenje molitve, odpiranja Svetemu Duhu na način, ki ga mladi razumejo. Sam lahko vidim, kakšen vpliv imajo lahko duhovne vaje z močno vsebino na birmance. Večji dogodki imajo drugačno vlogo. Mlademu dajo občutek, da pripada večji skupnosti in da ni sam. Če gre za močne izkušnje, je vedno pomembno, da se z mladostnikom pogovorimo, kako bo lahko to izkušnjo živel naprej.

8.3 Mentorstvo

V tujini je mnogo župnij, ki birmance pustijo, da se priključijo raznim mladinskim programom, še posebej malim skupinam, v pripravi na birmo pa dobijo mentorja. Pravzaprav gre za podobno vlogo, kot jo je imel boter v prvem krščanstvu. Gre za zrelega odraslega človeka, ki ima ljubezen do mladih, hkrati pa hodi za Kristusom in na sploh izža-

reva ljubezen do Boga in bližnjih. Ne sme biti nekdo, ki hoče disciplinirati, prav tako ne nekdo, ki hoče biti z birmancem prijatelj. Mentor se v času priprave na birmo vsak mesec sreča s kandidatom za birmo. Teme srečanj so vnaprej pripravljene, a cilj je, da mlademu človeku pomaga iti globlje v odnosu z Bogom. Birmanec deli svoje trenutne izzive, probleme, doživljanja, mentor pa svoje izkušnje. Obenem ima mentor stalen stik s starši. Ta model se je marsikje izkazal kot izredno učinkovit.

8.4 Župnija kot skupnost

Za prihodnost mladinske pastorale je potrebno, da celotna župnija začne drugače gledati na mlade. Pri tem je treba paziti, da se ne zgodi enako kot pri vzgoji, ki se osredotoči samo na otroka. Tudi ko je bila v ospredju sinoda mladih, so udeleženci povedali, da gre pravzaprav za sinodo Cerkve. Mladi so del Cerkve, del župnije. Če niso vključeni, če jih župnija ne sprejema kot svoje, potem je verjetno, da se enako dogaja tudi z odraslimi. Gre za spreobrnjenje celotne župnije: kako obhaja bogoslužje in zakramente, kako sprejema ljudi, kako je med seboj povezana, kako služi ubogim, kako evangelizira. V vse to mora vključevati mlade. Ključnega pomena je, da mladi izkusijo, da so sprejeti, da so vredni, da lahko vidno prispevajo v lokalno skupnost. Če hočemo, da mlad človek ostane v župniji in k njej prispeva, mora čutiti pripadnost.

8.5 Molitev

Za uspeh kakršne koli pastorale je treba vse izročati Bogu v roke: mlade, odrasle, starše, botre, vrstnike mladih ... Pastoralna je Njegovo delo po naših rokah. Zato je še kako pomembno, da vse delamo v Njem.

SREČANJA ALFA – ORODJE EVANGELIZACIJE

Simon Potnik

1 Lahko bi se bali

2 Ko statistika nima zadnje besede

3 Zgodovina srečanj Alfa

4 Ideja Alfe

5 Katoliški okvir

6 Katehizirati ali evangelizirati?

7 Kako močno si želimo evangelizacije?

8 Priprava na srečanja Alfa

9 Kako potekajo srečanja?

10 Vikend Alfa

11 Pet praktičnih načinov, kako Alfa spreminja kulturo

12 Ob zaključku in po njem

13 Pomlajena župnija

1 Lahko bi se bali

Bistvena je družina. Se strinjamo. Bistvena nekoč in danes in jutri. Ker smo v družini zaživel, v družini shodili, spregovorili, vzljubili in vzve-rovali. Moj dedek je mojega očeta naučil govoriti, moj oče pa mene. Moj dedek je mojega očeta naučil delati, moj oče pa mene. S šolanjem so se nekatere stvari spremenile. Nekaj vzgoje je prevzela šola, ki pa je zad-nje čase postala bolj instrument razuma in ne toliko drže, kulture in prepričanja. Podobno je posredovanje vere prevzel zaupanja vreden pastir – župnik. Kdo bo bolje naučil otroka moliti in verovati kakor sam gospod župnik?! In so razne inštitucije prevzemale vlogo vzgoji-telja in učitelja. Zdaj pa se je vse skupaj začelo izmikati tudi avtorite-tam šole in še bolj Cerkve. Različne izobraževalne ustanove še oprav-ljajo nalogo posredovanja znanja, medtem ko je Cerkev v današnjem kulturnem prostoru postala postranska, marsikdaj tudi kot avtoriteta na področju duhovnega. Naše poslanstvo: »Pojdite torej in naredite vse narode za moje učence: krščujte jih v ime Očeta in Sina in Svetega Duha in učite jih izpolnjevati vse, kar koli sem vam zapovedal!« (Mt 28,19-20) je potekalo gladko, kolikor je bilo samoumevno. Zadnjih petdeset let pa smo priča najhitrejši družbeni spremembi v zgodovini človeštva. Če so prejšnja kultura, način življenja in mišljenja podpirali vero in obisk cerkva, je današnja kultura daleč od tega. Resda smo vmes doživeli drastično obdobje nasprotovanja in preganjanja, vendar v sedanji demokratično-liberalni miselnosti ostaja vera, če že ne na obrobju, pa vsaj domena vsakega posameznika.

Naš zavzet odziv na Jezusovo vizijo, naj gremo po vsem svetu in de-lamo njegove učence, smo v preteklosti vzdrževali na nivoju pripadno-sti in podeljevanja zakramentov, zdaj pa v nemoči v katehezi in spet v podeljevanju vsaj tistih zakramentov, po katerih je še povpraševanje. Uporabljam govorico, ki jo dobro razumejo kristjani potrošniki. Pod

vplivom potrošniške miselnosti in nove kulture so iste kriterije prenesli tudi na področje umetnosti, kulture in vere. Nam se je počasi začelo svitati, da smo samo in zgolj delili zakramente, tudi poučevali smo, po mnogih ustanovah (sirotišnice, bolnišnice, šole, drugi vzgojni in izobraževalni zavodi), delali smo veliko dobrega tako na materialnem kot moralnem področju. Zalomilo pa se nam je na področju kateheze. Na kaj pomislimo, ko slišimo besedo kateheza? Skoraj vsi na osnovnošolski verouk. Postal je od »saj ne škodi« do »vsaj do birme še zdrži«. Večino tistih, ki smo jim podelili zakramente, smo do sedaj še vsaj katehizirali. Zdaj se že pri tem spreminja. Vsekakor večino tistih, ki jih katehiziramo, po birmi običajno izgubimo ali žal niti to ne, ker jih nikoli nismo imeli.

Osip vernikov, vedno bolj prazne cerkve in višanje povprečne starosti župnikov kot edinih posredovalcev vere so nas prisilili k resnemu premisleku. Jezusovo zagotovilo, da vse dela novo, nas na neki način dela nemirne. Radi bi prenovili vse, iskreno. Toda velikokrat tako, da bo, kot je bilo prej. In želimo si prenavljati starega, lepega, kulturnega in vernega človeka ter vse, kar mu pripada, ne moremo pa sprejeti novega, odrešenega, Božjega.

2 Ko statistika nima zadnje besede

V tej resničnosti se dogaja prepород in zaton ne toliko Cerkve kot njene podobe in, da, tudi njenih premnogoterih struktur. Tega so deležne nekatere cerkvene ustanove, redovi, imenovanja, razdeljenost in ureditev. To se kaže tako v hierarhiji kakor pri verniku v župniji. Jezus pa tu ponuja rešitev – in ne nekoč, temveč danes. Govori o Cerkvi, ki je živa, dejavna, privlačna, ki dela učence, ki postajajo apostoli in učijo ter delajo nove učence. Ta stiska je priložnost in nuja za pastoralno spreobrnjenje Cerkve. Tako se je v nekaterih prenovljenih župnijah in novih oblikah župnij pokazala rast in moč evangelija tudi danes, v ta isti sekularizirani, hiteči, razkristjanjeni družbi.

Tem župnijam je skupno:

1) V središče postavljajo molitev in češčenje Boga. Redna sveta maša in različna molitvena srečanja – to ima v Sloveniji tako rekoč vsaka župnija, tudi župnije brez tam živečega dušnega pastirja.

2) Skupnost, občestvo, koinonija, ki je več kot skupina, ki se občasno ali redno srečuje. Ob tem govorimo o pravem prijateljstvu znotraj župnije, ko verniki dejavno prevzamejo odgovornost drug za drugega, ne samo za zgradbe in materialno dobrobit župnije in župnika.

3) Rast v veri, znanju, molitvi je vseživljenjski proces. Temu procesu rečemo učenčevstvo. Posameznik prepozna svoje talente in jih oblikuje.

4) Na tej stopnji svoje talente in darove daje v služenje posameznikom in skupnosti – tudi tistim, ki (še) niso in morda nikoli ne bodo del našega občestva, župnije, Cerkve.

5) Logično sledi iz služenja in ljubezni do bližnjega evangelizacija. V našem času bo to kerigma predvsem odraslim, ki Jezusa dejansko ne poznajo. Morda so sicer krščeni in celo birmani, toda nikoli se niso osebno srečali z Jezusom Kristusom. Evangelizacija poskuša tiste, ki se odzovejo, privedi do zakramenta. Nagovarja vse, ki so znotraj in zunaj Cerkve. Pri mnogih župnijah se v tem modelu žive župnije pojavlja tudi zelo močno orodje: Alfa. Imenujemo ga tečaj Alfa ali srečanja Alfa.

3 Zgodovina srečanj Alfa

Alfa se je začela v župniji Svete Trojice v Bromptonu v zahodnem Londonu leta 1977. Leta 1990 jo je prevzel pastor Nicky Gumbel in jo preoblikoval v srečanja tudi za tiste »zunaj« Cerkve. Število ljudi, ki so obiskali Alfa, je hitro pritegnilo pozornost tudi drugih krščanskih Cerkva, ki so si prizadevale najti učinkovito orodje za evangelizacijo.

To je privedlo do prve konference Alfa leta 1993 v Londonu, ki se jo je udeležilo več kot 1.000 cerkvenih voditeljev, da bi spoznali, kaj je Alfa in kako jo lahko uporabljajo v svoji skupnosti, župniji. Ko je zanimanje raslo, so bile mednarodne konference Alfa organizirane v mednarodnem prostoru. Da bi bila Alfa dostopna najširšemu možnemu občinstvu, je bila leta 1994 posneta prvotna serija filmov Alfa.

Zdaj po vsem svetu Alfo izkušajo milijoni ljudi. Prevedena je v 112 različnih jezikov. Izvajajo jo že v 169 državah. Nagovori Alfa so za današnji čas podani v seriji *Alpha Film*, *Alpha Youth Series* pa je bila ustvarjena, da bi z evangelijem dosegla mlajšo generacijo. Čeprav so se časi spreminjali, Cerkev tečaj Alfa še naprej uporablja kot učinkovito orodje, da z evangelijem Jezusa Kristusa dosega izgubljene.

Do danes se je že 1,2 milijona Britancev udeležilo srečanj Alfa, na tisoče se jih vsako nedeljo udeleži bogoslužja v župniji Svete Trojice v Londonu. Samo leta 2018 je Alfo organiziralo več kot 4.500 katoliških župnij po vsem svetu. Obiskovalo jo je več kot 265.000 udeležencev.

4 Ideja Alfe

Srečanja Alfa so zastavljena tako, da je poudarjeno bistvo, s katerim se strinjajo vse krščanske Cerkve. »Verjamemo, da je tisto, kar nas združuje, neskončno večje od tistega, kar nas deli,« pravi Nicky Gumbel. Tečaj Alfa je učinkovita oblika evangelizacije, ki jo živimo na ravni župnije. Ker je osredotočen na bistvo krščanske vere, nam s svojim načinom odpira mnogotere poti, da se Alfo lahko uporabi v skoraj vseh okoliščinah, tako da ima vsakdo priložnost videti življenje svojih prijateljev, znancev, preoblikovano v evangeliju. Srečanja zato sedaj potekajo po župnijah, bolnišnicah, zaporih, po lokalih in različnih vzgojnih ustanovah.

Cilj je nenehno podpirati Cerkev z viri in orodji, ki pomagajo ustvariti prostor, v katerem so ljudje navdušeni, da v to prijetno izkušnjo vere pripeljejo tudi svoje prijatelje. Najprej na preprost klepet in pogovor

o Jezusu, nato v poglabljanje tako pogovora kakor vere same. Serija filmov *Alpha* in mladinska serija *Alpha Youth* sta bili zasnovani tako, da goste skozi več tednov popeljeta na pot vere. Vsako srečanje zajema ključni element evangelija na način, ki mu je enostavno slediti in ljudem pušča prostor za raziskovanje njihovih vprašanj o življenju, veri in Bogu.

Prijava v svetovno organizacijo Alpha.org in vsa multimedijska gradiva Alfe so za organizatorje brezplačna, zato se spodbuja vse skupnosti in župnije, ki organizirajo Alfo, da srečanja ostanejo brezplačna tudi za goste. Želja je, da bi vsi imeli priložnost, da brez kakršnih koli stroškov raziskujejo življenje in krščansko vero, kjer koli na svetu že so. Alfa je nepridobitna organizacija, ki se zanaša na velikodušnost donatorjev.

5 Katoliški okvir

Ne samo v duhu ekumenizma, ampak tudi zaradi samega bistva našega poslanstva iščemo in izbiramo sredstva, ki pomagajo evangelizirati. Gotovo sta na mestu previdnost in presojanje, vendar se je nevarno ustavljati samo zaradi strahu in predsodkov. Kar nekaj močnih avtoritet temu strahu in predsodkom oporeka in nas spodbuja k resnemu premisleku, če že ne k uporabi Alfe, da se ne bi pokazalo, »da smo jim branili, ker ne hodijo za nami« (prim. Mr 9,38-40).

Srečanja Alfa temeljijo na osnovnih krščanskih vsebinah, ki so lastne vsem Cerkvam. Namenoma izpustijo teme, ki bil lahko bile »sporne« za katero od krščanskih skupnosti. Te lahko vsaka Cerkev, glede na podajanje Alfe, po svoje doda.

Gotovo so tu tudi tehtni pomisleki. Ne le vprašanje zaradi nastanka v nekatoliški Cerkvi in strahu pred novim, ampak tudi resen premislek zaradi navidezne univerzalnosti nauka, ki ga podaja, in hkrati določenih pomanjkljivosti. Nekaterih pomembnih področij naše vere srečanja Alfa namreč ne obdelajo ali se jih le površno dotaknejo. A ob tem

nikakor ne smemo pozabiti na izhodišče – ideja Alfe je navdušiti ljudi nad Jezusom, da potem iščejo in svojo vero poglobljajo naprej – ter na možnost, ki jo lahko izkoristi vsaka župnija, ki organizira Alfo: da najprej za osebje postavi res odprte in hkrati v veri ukoreninjene vernike. Nato je tu še pot, ki jo župnija po Alfi lahko oziroma mora pripraviti – ta je potem osredotočena na zaklade naše katoliške vere.

Alfa omogoča to, kar je osnovno poslanstvo Cerkve: pripeljati ljudi k Jezusu. V vsem, kar sem videl in slišal o Alfi, mi je všeč preprostost. Zame je krščansko življenje nekaj skupnega s preprostostjo, prijateljstvom, bližino in veseljem. To čutim pri Alfi in mislim, da je to znak, da deluje in da je dana od Gospoda.

Kardinal Christoph Schönborn, Dunaj

Imel sem privilegij sodelovati na različnih Alfah v Quebecu in bil sem priča, kako se življenje spreminja in kako se udeležencev dotikajo učenje, pričevanja in druženja med srečanji. Metoda je preprosta, a zelo učinkovita. Majhne skupine so vsekakor ključ do uspeha tega orodja nove evangelizacije.

Kardinal Gerald Lacroix, Quebec

Številne župnije v nadškofiji Detroit so ugotovile, da je Alfa izvrstno orodje za pomoč moškim in ženskam pri prvem srečanju z evangelijem. Vesel sem, da je bil naš vstop v Alfo z osebjem na nadškofiji novo povabilo in poživitev za ponovno sporočanje osnovnih resnic evangelija.

Nadškof Allen Vigneron, Detroit

Alfa je očitno Božji dar. Ljudje želijo izkusiti in se dotakniti Boga, ki je blizu, in Alfa je okvir za to.

Kardinal Miloslav Vlk, Praga

Alfa je nedvomno odlična izkušnja nove evangelizacije.

Nadškof Rino Fisichella,
predsednik Papeškega sveta za spodbujanje nove evangelizacije

Spominjam se, da sem se plazil na vrh Everesta in čistil sneg s svoje maske, da bi videl ukrivljenost Zemlje na robovih. Toda našel sem preprosto vero, ki mi omogoča življenje! To je bila moja največja pustolovščina.

Bear Grylls, pustolovec, voditelj vseh skavtov

Alfa ponuja priložnost za raziskovanje smisla življenja v sproščenem, negotovem in prijetnem okolju. V vaši bližini skoraj zagotovo poteka Alfa – spodbujam vas, da poskusite.

Nicky Gumbel, vodja tečaja

Še posebej cenim ekumenskega duha Alfe: ne pritiska na nikogar, da bi se pridružil drugi veroizpovedi ali skupnosti, ampak samo navdušuje za Jezusa.

Raniero Cantalamessa, papeški pridigar

6 Katehizirati ali evangelizirati?

Jezusovo mogočno naročilo, naj gremo med ljudi, delamo učence, jih krščujemo in učimo (Mt 28,19), smo v tradiciji in kulturi prevedli v preprosto uvajanje zakramentov in katehiziranje. V spremenjenih kulturnih pogojih in v nemoči smo še to zreducirali na zakramentalizem. Prva Cerkev je dobro ločila med kerigmo (prvim oznanilom) in učenjem (katehezo). Zato imamo morda na začetku nekaj težav z razumevanjem in pristopom. Srečanja Alfa niso katehetsko orodje, temveč predvsem orodje evangelizacije, ki temelji na kerigmi. Kerigma je namreč tista, ki vzbudi vero. Kateheza pa pot vere nadaljuje, jo utrjuje. Zato srečanja Alfa tudi niso prvotno fokusirana na katehumene, temveč bolj na začetno seznanitev posameznika z Jezusom Kristusom.

Tukaj tudi prihaja do večjih razhajanj glede dojemanja samega bistva tečaja Alfa, ki mu očitajo, da ni (dovolj) katoliški. V resnici ne gre za to, da je nastal izven katoliškega konteksta. Gre za samo razumevanje kerigme in evangelizacije. Ko govorimo o Petrovi kerigmi (Apd 2,29-36),

smo priča moči besede in resnice. Vseeno pa tej besedi po kriteriju današnjega pogleda skozi prizmo kateheze marsikaj manjka. Tako srečanjem Alfa ne očitajo toliko, kaj povedo, ampak predvsem, česa ne povedo. Zato je dobro poudariti, da kerigmatični proces ni namenjen temu, da bi ujel vso polnost učenja Cerkve, temveč da bi nas pripravil, navduševal zanjo. Ne povedati nečesa ni isto kot povedati nekaj napačnega. Ko evangeliziramo, je na začetku dovolj sporočiti, da je Kristus za naše grehe umrl. Nadaljnje raziskovanje in poglobljanje v skrivnost odrešenja potem poglobljata tako ljubezen kakor širino vedenja. Na začetku poti bi lahko obraten vrstni red preobremenil nekoga, ki Jezusa Kristusa osebno še ne pozna. Dosegli bomo namreč, da bo o njem nekaj ali morda celo veliko vedel, toda z njim se ne bo osebno srečal.

7 Kako močno si želimo evangelizacije?

Če je bilo še do nedavnega aktualno govoriti o novi evangelizaciji in reevangelizaciji, smo sedaj pristali kar na evangelizacijo. Na neki način smo prisiljeni vreči mrežo, čeprav imamo še vedno skušnjavo, da bi se najprej posvetili samo tistim, ki jih že imamo v župniji. S srečanji Alfa župnija gotovo nič ne izgubi. Kvečjemu lahko, če res sledimo srečanjem Alfa, začne pridobivati nove in nove sodelavce in voditelje. Tako se naša pastorala uresniči kot tista, ki prinaša iz svojega zaklada novo in staro (prim. Mt 13,52).

Res je, da Alfe ne moremo vzeti kot še eno dodatno obveznost, dodaten program, s katerim obremenimo sebe in svoje že tako obubožane in velikokrat tudi preobremenjene sodelavce. Če se odločimo za srečanja Alfa, potem ima ta način evangelizacije prednost. Sledimo srečanjem in že pripravljamo pot po zaključenem tečaju.

Običajnim vernikom se dogaja, da so preveč zaposleni s svojimi prioritetami in dajo Bogu zelo malo časa in prostora – ravno toliko, da se nekako še spravijo v nebesa, seveda sami in njihovi otroci. Pristali so

na minimalni standard odrešnja. Koliko je potrebno, da pridem v nebesa? Če se sliši še tako pohujšljivo, smo tudi odgovornejši za pastoralo velikokrat zavzeli takšno držo.

8 Priprava na srečanja Alfa

Kar priznajmo si: večina projektov in dejavnosti, pastorage in kateheze v naših župnijah, tako med tednom kot ob koncu tedna, se evangelizacije v glavnem ne dotika. Še najdlje sežejo naši nagovori na pokopališčih in obiski bolnikov po bolnišnicah. Tam vsi ljudje to, kar izkušajo, tudi izpričujejo. Ostalo se večinoma vrti okoli ohranjanja, vzdrževanja. To samo po sebi sicer ni slabo, vidimo pa, da v danih okoliščinah ni več dovolj. Zato je za evangelizacijo danes potrebna odločitev ZA. Če se odgovorni v župniji skupaj z župnikom odločijo za vstop v evangelizacijo s pomočjo srečanj Alfa, potem najprej sledi izbira in izobraževanje ožje ekipe. Tukaj že nastopi prva prenova sedanje tradicije. Za najožje sodelavce je gotovo dobro, da so dobrosrčni in praktični, vendar je potrebno še kaj več. Sledimo pravilom: 1) Na odgovorna mesta povabimo odgovorne in kompetentne ljudi. K sodelovanju povabimo vernike, ki že imajo neko predznanje, ki ga bodo lahko še nadgrajevali. 2) Od srečanj Alfa pričakujemo, da bodo navduševala za Jezusa, zato od članov ožje ekipe upravičeno pričakujemo, da so svoje srce izročili Jezusu in so to pripravljeni znova in znova potrditi. 3) Moč ekipe niso samo izjemni posamezniki, ampak predvsem skupnost, občestvo, ki ga oblikujejo. Posamezniki v tej ekipi morajo biti timski in vsekakor uglašeni na voditelja.

Ko je ožja ekipa izbrana, naredimo časovnico priprav, ki najprej vsebujejo pridobivanje, izobraževanje in pripravo celotne ekipe, pripravljanje župnije, obveščanje in razlago ter promoviranje v širši javnosti. Pred nekaj leti je v Sloveniji že potekalo izobraževanje, ki ga je izvajal Tomaž Kete z ekipo. On je v Sloveniji odgovoren za stike z uradnim predstavništvom Alfe, zato se je smiselno obrniti nanj ali na župnijo, ki izvaja srečanja Alfa kot orodje za evangelizacijo. Sami smo šli po tej poti z razširjeno ekipo, za kar smo Tomažu zelo hvaležni. Ožja ekipa

se je zaradi celotnega konteksta naše Pastoralne zveze odločila, da bo sledila pastoralni prenovi župnije sv. Benedikta v Halifaxu v Kanadi. Tam je župnik James Mallon uporabil Alfo kot najmočnejše orodje evangelizacije in jo umestil v prenovitev celotne pastoralne vizije v svoji župniji. Zdaj vsako leto iščemo sorodne seminarje v Evropi in se jih po ekipah udeležujemo. Poleg tega obstaja tudi možnost udeležbe na Konferenci za voditelje v župniji Svete Trojice pod vodstvom Nickyja Gumbela in njegovih sodelavcev.

Vzporedno z izobraževanji je potrebno »utimljanje« podkip Alfe (dobrodošlica, kuhinja, tehnika, multimedija, glasbena skupina, gostitelji, vodstvo). Na spletni strani alpha.org so na razpolago vsa orodja za formacijo in nadgradnjo posameznih ekip. Dostopna so gradiva in usmeritve, promocijski material in razni drugi priročni nasveti. Vse to nam je lahko v veliko pomoč pri pripravljalnih srečanjih ekipe.

Ko se že kažejo sledovi priprav in navdušenja sodelavcev, je o želji po evangelizaciji dobro začeti govoriti tudi širše. Eno močnejših mest je gotovo redna pridiga, ki lahko nagovarja mnoge podporne člane skupnosti, da se odprejo in celotni »misijon« podprejo z molitvijo in dobrohotnostjo. Za to je treba imeti to »novo misel«, o kateri govori sedanji papež, in verjeti v moč evangelizacije danes, o kateri so nas prepričevali tudi že prejšnji trije papeži in II. vatikanski koncil.

Dobro je izkoristiti lokalne medije ter spletna medmrežja. Pristopimo gostoljubno in prijetno. Bližje ko je termin prvega srečanja Alfa, več je lahko podatkov, letakov in simbolov. Sami smo v tem procesu uporabili vse medije, ki smo jih imeli na razpolago (lokalni glasnik, župnijski list, oddaja na regionalni radijski postaji, oglasi na Radiu Ognjišče, promocija na lokalni TV-postaji, letaki, jumbo plakat, maks zastava, množica kažipotov po mestu, nagovori pri pridigah, vabila s pomočjo sv. Miklavža, letaki v božičnih paketih ...). Na koncu se je potrdilo, kakor zatrjujejo že vsi organizatorji: največ štejejo osebna povabila. Zelo malo udeležencev pride zaradi zunanje informacije, čeprav to ni razlog, da bi jo opustili. Nasprotno! Prisotnost in nevtralna informacija

vzbujata zanimanje in radovednost, ki pa ni dovolj za odločitev za udeležbo. Največ odtehta osebno povabilo – zato je navduševanje celotne skupine tako pomembno.

9 Kako potekajo srečanja?

Srečanje Alfa si najlažje predstavljamo kot srečanje pri nas doma. Ko pridejo gostje, jih sprejmemo pri vratih, jim pokažemo, da smo jih veseli, se jim posvetimo, jih pogostimo in iz začetnega klepeta lahko nastane globlji pogovor. Srečanje je torej sestavljeno iz obeda in klepeta, nagovora in petja ter debate na izbrano temo.

Ekipa za pripravo prostora pravočasno poskrbi za prijeten ambient omizij. Omizje šteje največ dvanajst oseb (vključno z gostiteljema in pomočnikoma). Pri nas smo srečanja začeli v župnijskih prostorih, ki jih za dan Alfa preobrazimo v bolj »domačo« obliko. Na mizi so vseka-kor prtički, sveče, razne dekoracije. Skratka, ekipa poskrbi za vse potrebno.

Vsakega udeleženca ob vhodu res prijazno pričaka ekipa za dobrodošlico. Tu so pri nas nastajali prvi pomisleki, na primer: »Mi nismo Američani; naša kultura ni tako temperamentna ...« Sedaj, po treh Alfah in uvedbi dobrodošlice pri nedeljskih mašah, smo se znebili vseh predsodkov. Ravno nasprotno, prepričali smo se, kako je ta pomembna in zaželena.

Narava prvih treh srečanj, sploh prvega, je malo drugačna. Ker ni prijav, nikoli ne vemo, koliko bo udeležencev. To predstavlja kar velik izziv tako za voditeljski tim (koliko omizij naj pripravimo) kot za kuhinjo (koliko hrane naj bo na razpolago). Po tretjem srečanju se število ustali in tudi omizja že vstopijo v krog zaupanja in povezovanja.

Pri mizi vse goste čaka okusna hrana, ki nikakor ne sme biti samo lah-koten prigrizek ali sladica. Pri tem smo naleteli še na trdovratnejši pomislek, ki se ga nismo mogli otresti nekaj srečanj: Ali je hrana res po-

trebna? A na temeljnem izobraževanju v Kanadi so nas glede tega dobro pripravili in opremili. Vztrajali smo v drži gostoljubja, kar se je izkazalo za še kako dobro. Tudi tisti, ki s(m)o imeli pomisleke, smo sedaj prepričani v utemeljenost dobrega obroka. Po večerji lahko sledi nagovor in nato pogovor pri omizjih. Po tehtnem premisleku smo se pri nas odločili za kombinacijo filmov, ki so na razpolago vsem, ki se registrirajo na uradni strani alpha.org, in nagovora, ki ga pripravimo sami. Pri pripravi nagovora je v veliko pomoč knjiga *Življenjska vprašanja*, ki je izšla tudi v slovenskem jeziku.

10 Vikend Alfa

Vsi se spominjamo duhovnih vaj, ki so pred dobrim desetletjem predstavljale moč takratne Cerkve. Vodili smo jih v glavnem kaplani, udeleževali so se jih otroci in mladi. Animatorji so se čutili vključene, tam se je pelo, molilo, maševalo in doživljalo radost skupnosti in Cerkve. Vsi smo se navdušeni vračali na svoje domove, starši pa so bili večinoma zadovoljni. Duhovne vaje za otroke so vse redkejše, še redkejša so župnije z mladimi, ki bi bili udeleženci duhovnih vaj, kaj šele animatorji. Ni pa res, da duhovnih vaj ni več. Mnoge ponudbe po Sloveniji pričajo, da vendarle ostaja potreba tudi po tem načinu poglobljanja osebne vere in doživljanja skupnosti.

Običajno se voditelji srečanj Alfa bolj s strahom lotijo vikenda Alfa. Statistika na svetovni ravni je pokazala, da se zanj odloči približno 60–70 % udeležencev. Po izkušnjah sodeč je tudi v Sloveniji odstotek podoben. Predvsem se kaže moč pričevanja tistih, ki so ga že udeležili in vabijo naprej.

Ko spregovorimo o globini vikenda Alfa, nikakor ne moremo mimo razumevanja Svetega Duha. Tolikokrat ga doživljamo kot neko sveto nedorečenost. Blizu sta nam Oče in Sin ... Sveti Duh pa, kakor da bi bil čista neznanka. Toda vendar je oseba in pravi Bog. Srečanje s Svetim Duhom je srečanje z Bogom, prisotnost Svetega Duha v nas pa je pri-

sotnost čiste moči Božje ljubezni. »Moč« je na tem mestu dobro izbrana beseda. Sveto pismo to besedo veliko uporablja. Nova zaveza pogosto uporablja grško besedo za moč *dunami*, ki izvira iz istega korena, kot je npr. v besedah »dinamit« in »dinamično«. Ko govorimo o prisotnosti in moči Svetega Duha, govorimo o dinamični, življenjski moči, ki deluje v nas in v svetu. Sam Jezus je po vstajenju učence učil: »In glejte, jaz pošiljam na vas obljubo svojega Očeta; vi pa ostanite v mestu, dokler ne boste odeti v moč z višave« (Lk 24,49).

Kot katoličani verjamemo, da smo pri krstu prejeli Svetega Duha in da se s tem prejete milosti potrdijo še pri birmi. Vendar zakramenti niso čarovnija. Zahtevajo naše sodelovanje. To, da smo prejeli velik dar Svetega Duha, še ne pomeni, da nam ni treba ničesar storiti. To je, kot bi na primer prejeli darilo za rojstni dan. Rad praznujem rojstne dneve in gledam lepo zavita darila, ki sem jih prejel. Toda če želim resnično uživati v teh darilih in jih sprejeti v svoje življenje, jih moram najprej odviti.

Enako je z darom Svetega Duha. V našem odnosu z Bogom pride obdobje, ko moramo kot krščeni katoličani resnično sprejeti Svetega Duha, ki smo ga že prejeli, in ga povabiti, da bo del našega življenja. Ko to storimo, se milosti krsta in birme sprostijo v naše življenje v še večji meri. Včasih je to pospremljeno s tolažbo in zelo osebno izkušnjo Božje ljubezni. V drugih primerih morda ne bomo doživeli ničesar opaznega, vendar bomo sčasoma odkrili, da imamo večjo notranjo svobodo, bolj pristno željo po molitvi, globlje razumevanje Svetega pisma, več potrpljenja in podobno.

Sveti Duh ni izbirni dodatek h krščanskemu življenju. Pravzaprav nam Sveti Duh omogoča, da živimo kot učenci Jezusa Kristusa. Daje nam moč rasti v svetosti in pomaga preoblikovati življenja drugih. Zato srečanja Alfa vsebujejo tudi poseben čas, imenovan vikend Alfa. Ta naj bi vsem udeležencem omogočil izkustvo prisotnosti in moči Svetega Duha.

Sam vikend Alfa je za mnoge prelomnica. Prijateljstvo, hrana, pogovori in predavanja, ki so jih doživeli v prejšnjih šestih večerih Alfe, pomagajo gostom, da lahko odprejo svoja srca Božji ljubezni in skrbi zanje. Doživetje ob koncu tedna jim Božjo ljubezen predstavi na otipljiv način. Med vikendom Alfa se pogosto zgodita dve stvari: preoblikujejo se življenja in poglobijo se odnosi.

Alfa daje tudi osnovne smernice, kako moliti z drugimi. Številni katoličani si niso domači z izrazom »molitveno služenje«. To preprosto pomeni čas za molitev s posameznikom ali skupino ljudi in je pomemben del izkušenj znotraj Alfe.

Med vikendom Alfa se molitveno služenje dogaja v soboto zvečer, po nagovoru z naslovom »Kako sem lahko napolnjen s Svetim Duhom?«. Od tega nagovora preidemo v molitev z udeleženci, ki prosijo Gospoda, naj jih napolni s Svetim Duhom. Ne pozabite, da je za krščene, ki so že prejeli Svetega Duha, to molitev za prepustitev, da se bodo lahko bolj namenoma odprli za zakramentalno milost. Za nekrščene molimo, da bi Oče razodel svojo ljubezen do njih v Jezusu skozi moč Svetega Duha.

To je lahko čas preobrata za udeležence vikenda Alfa. Nekaterim izmed njih ponuja prvo otipljivo izkušnjo Božje ljubezni, ki so jo kadar koli doživeli.

11 Pet praktičnih načinov, kako Alfa spreminja kulturo

Poglejmo nekaj primerov sprememb, ki se zgodijo v župniji, ki uporablja Alfo kot evangelizacijsko strategijo.

1) Gostoljubje: Pred dobrim letom sem se udeležil seminarja o prenovi župnijske pastorale in uvajanju srečanj Alfa v župnijo. Bil sem že na različnih izobraževanjih, tečajih, seminarjih, tudi v tujini. Tokrat pa me je presenetilo, da ne rečem kar zadelo. Ko smo z našo skupino prihajali proti cerkvi, kjer se je vse dogajalo, sem na vhodu mimogrede pozdravil možakarja, ki je bil nadvse prijazen. Doživljal sem ga kot neke vrste hišnika. Pomagal je pri razvrščanju na parkirišču in vljudno

ter z vidnim veseljem sprejemal vse nas, ki smo prihajali. To je še šlo. Takoj za vrati pa šok. Prepričan sem, da nas je čakalo okoli deset nasmejanih domačinov. Naj sem se še tako trudil, nisem se mogel izmuzniti. Vsaj dvema sem dal roko in spregovoril nekaj besed. Priznam, da mi to ni najbolj ugajalo. Toda dobili smo tudi prve koristne informacije, kam naj se podamo, da uredimo vse birokratske zadeve. Moji sodelujočenci so vse to gostoljubje doživljali precej drugače. Bili so sproščeni in dobrodošlica se je odražala na njihovih obrazih in vedenju. Takoj so se z nekaterimi povezali, navezali stike in izmenjali kar nekaj pomembnih informacij. Ko v svoji ekipi Alfa izbirate ljudi za dobrodošlico, da bodo sprejemali udeležence, in jih prepričate o nujnosti »ekstremne« gostoljubnosti do vseh, se tudi oni v temelju spremenijo. Tako Alfa spreminja župnijo in gostoljubje v župniji – to sem spoznal naprej sam kot gost in potem podelil naprej kot del ekipe. Na vseh župnijskih dogodkih ekipa Alfa išče ljudi, ki delujejo nebogljenost, morda tudi zmedeno, ter jim pomaga, da se sprostijo, in jih popelje v občestvo.

2) Sodelovanje pri maši: Ali ste kdaj opazili, da je razlika med obiskom zobozdravnika in nogometno tekmo? Ne govorim o samem dogajanju tam. Ena glavnih razlik je v tem, da je le malo ljudi, ki si želijo biti pri zobozdravniku. V čakalnici ordinacije je precej drugačno vzdušje kot na nogometni tekmi – kraju, kjer si ljudje želijo biti. Včasih naše maše delujejo kot zobozdravniška ordinacija! Neki duhovnik je pripovedoval, kako je doživljal prve maše po posvečenju. Večkrat je imel občutek, da so v cerkvi zombiji, ni bilo sledu sodelovanja. Alfa lahko naredi razliko tudi na tem področju, predvsem zato, ker je pot Alfe zelo interaktivna in zahteva odnose ter tako pomaga ljudem, da se sprostijo in lažje sodelujejo v skupinskih aktivnostih. Še pomembnejši pa je cilj tega procesa: srečati se z Jezusom Kristusom. Potem ko udeleženci Alfe izkusijo to srečanje, se odprejo in doživijo veliko lakoto po skupnosti ter še večjo željo po srečanju z Jezusom. Če so katoličani ali razmišljajo, da bi to postali, vzamejo, kar so se naučili pri Alfi (sodelovanje in interakcija), ter to prenesejo v sodelovanje pri maši.

Ni mišljeno samo kot »zunanje« sodelovanje, na primer odziv na petje psalmov in slavljenje. Ne, govorim o odprtosti »Alfistov«, ko slavijo Boga, in to spremeni doživljanje maše za vse občestvo. Naj nas to ne preseneča, saj celo katekizem govori o tem (gl. KKC 1134). Bolj kot pri maši sodelujemo s celim srcem, bolj maša spreminja vsakega, ki je prisoten – in vso Cerkev. Če ste kdaj bili pri maši, kjer vsi sodelujejo, potem je to to. Samo predstavljajte si, da se to dogaja v vaši župniji!

3) Deljenje darov: Župnije imajo večkrat težavo najti ljudi, ki si želijo deliti svoje darove po službah v Cerkvi. Veliko župnij preprosto ne more prikazati vseh možnosti sodelovanja pri maši, ker preprosto nimajo dovolj ljudi, ki bi si želeli stopiti naprej in delati. Toda kar doživljamo, medtem ko nadaljujemo srečanja Alfa, je tudi, da se večja bazen sodelavcev, ki bi radi sodelovali v različnih oblikah služenja v Cerkvi. Prepričan sem, da je to glasba za naša ušesa! S srečanji Alfa najprej mi sami damo ljudem velik dar. Bog jih ljubi! Ko spoznajo, kako zelo so ljubljene, se odzovejo z ljubeznijo. To je naravni odziv ljudi! In ne gre samo za neverjetno število ljudi, ki se tako odzovejo, ampak predvsem za kakovost te ljubezni. Možje in žene, ki si želijo sodelovati, tega ne počnejo zaradi občutka obvezanosti tradiciji. To naredijo zaradi svojega odnosa z Bogom, ki jih »sili«, da ljubezen, ki jo občutijo znotraj tega odnosa, na osrečujoč način širijo navzven. Ta radost in odprtost dovoli Duhu, da deluje po ljudeh in spreminja tiste, s katerimi stopijo v stik. Ko se to nadaljuje, je kot veriga majhnih plamenov, ki »vžigajo« vse in vsakega okoli sebe. To pa preseže tradicionalizem in tradicijo.

4) Molitev: Vsak krščeni je poklican k molitvi. Molitev za nas ni samo obvezujoča; je sama kri, ki nas ohranja pri življenju in v odnosu z Bogom. Vsak odnos zahteva pogovor in molitev je najosnovnejši pogovor z Bogom. Ko molimo, vstopamo v skrivnost Božjega življenja in ljubezni, ki jo ima Bog do nas. To se sicer sliši zelo pobožno, a biti moramo iskreni. Večina nas je dolgo znala moliti samo z molitvenimi obrazci. Ko smo odraščali, smo skupaj s svojimi starši ali starimi starši molili očenaš, zdravamarijo in molitev Sveti angel. Šele pozneje se je

pojaviła želja, da bi bili bližje Jezusu. Z osebno bližino Jezusu se je vedno bolj pojavljala tudi želja po bolj osebni molitvi. Večkrat vidimo isto dinamiko pri ljudeh, ki se udeležijo Alfa, ne glede na to, ali so katoličani ali pa še niso nikoli prestopili praga cerkve. Molitev postane zanje pristna in resnična, izraz njihovega odnosa z Bogom. Alfa prav tako spremeni odnos celotnega občestva do pristopa k molitvi, saj ekipe Alfa ne učimo samo moliti za udeležence, temveč tudi, kako moliti z njimi. Potem jim s srečanja Alfa damo priložnost moliti za ljudi, ki si to želijo. Ko se ljudje naučijo moliti z drugimi ali izkusijo molitev drugega zanje, začnejo sami aktivno moliti za ljudi, ki jih vidijo. To početje postaja normalno. Nič novega ni več, da vemo za skrbi drug drugega, prošnje in zahvale ter si jih delimo. Nastajajo aktivne molitvene naveze, naveze sočutja in tudi premnoge ure pred Najsvetejšim.

5) Bratstvo: Zveni dokaj tuje, toda v osnovi pomeni samo to, da izkusimo občestvo in živimo v njem. Živimo v svetu, ki je zaradi moderne tehnologije bolj povezan kot kadar koli prej, toda kljub temu živimo povsem eden mimo drugega. V človeško dušo pa je položeno močno hrepenenje po srečevanju in občestvu. Alfa je izvrsten način, kako odgovoriti na globoko hrepenenje človeka. Več kot deset tednov potovati skupaj z malimi skupinami, se soočati s temeljnimi vprašanji o človeški biti in obstoju – to ustvari resnično vez med ljudmi. Ranjenost pelje v intimnost. Te intimne vezi prijateljstva in občestva se ne kažejo samo znotraj Alfa, temveč v slehernem njihovem srečanju, znotraj ali izven cerkve. Te vezi resnično začnejo spreminjati kulturo župnije. Koliko naših župljanov je rednih nedeljnikov, a le redki opazijo, če jih kakšno nedeljo ni, kaj šele da bi jih pogrešali ali stopili z njimi v stik ... Redno, zvesto prihajajo k maši, toda po maši odidejo domov. Alfa lahko spreminja naše razumevanje Cerkve in poveča krog prijateljev. Vsak se lahko počuti videnega in zaželenega od drugih. Ta občutek povezanosti in prijateljstva se poveča, ko uporabljate Alfa; spremeni razumevanje ljudi o Cerkvi in njihovo vlogo v njej.

12 Ob zaključku in po njem

Po končani sezoni srečanj Alfa v resnici ni konec. Ne po prvi, ne po drugi, ne po tretji ... Nekako po četrti sezoni se tečaja Alfa običajno udeleži večina aktivnih župljanov, ki »so za stvar« in se hitreje pridružijo. Število po tej sezoni začne strmo upadati. Tudi voditelji postanejo utrujeni. Pomanjkanje si lahko razlagamo kot znak, da se srečanja Alfa bližajo koncu in mnogi podležejo skušnjavi, da bi iskali naslednji program.

Pa ne gre toliko za nerazumevanje samega delovanja srečanj Alfa, ampak bolj za nepovezanost med življenjem župnije in srečanju Alfa. Še enkrat! Za vsem tem mora biti jasna vizija in močna strategija. Orodje Alfa pomaga graditi kulturo povabila in vzgoje učencev, ki se navdušijo nad Jezusom. Na velikem zemljevidu žive župnije lahko torej zasledimo en pomemben segment – ud: Alfo.

Če imamo za cilj, da bomo s srečanju Alfa napolnili cerkve na Slovenskem in takoj dvignili nabirko, s pomočjo Alfe zopet navdušili ljudi, da bomo lahko obnavljali cerkve, potem bomo hitro razočarani. Namesto da se sprašujemo, kaj storiti, da ljudje pridejo v cerkev, bi se morali spraševati, kako naj jim omogočimo, da bodo vstopili v odnos z Jezusom. Kaj naj storimo, da jim pomagamo začeti in vzdrževati odnos z vstalim Kristusom?

Dejansko smo se predolgo zanašali na ustaljene načine, ki smo jih uporabljali, da smo privabljali ljudi. Ta način je morda deloval v prejšnji dobi, ko je bil del takratne kulture. Sedaj, v postmoderni družbi in sploh med mladimi in mladostniki, ki se niti ne zanimajo za pravo resnico, jih lahko srečamo samo tam, kjer so, kajti zanima jih samo njihova resnica. Cerkev se mora ponovno naučiti omogočiti »srečanje« in hoditi z njimi, kot je hodil Jezus z apostoloma v Emavs (Lk 24,13-35). Najprej moramo vse dati zanje – ne pa, da najprej od njih pričakujemo, da se potrudijo, da bodo izpovedali vero, izpolnili naše pogoje ... Dejansko je to osnova gostoljubnosti, ki je lahko vstopno mesto.

Ko so ljudje prehodili pot Alfe, doživeli vikend Alfa, še kakšno srečanje v okviru Alfe, potem se zanje pot dejansko šele začne (če prej niso bili eden izmed sodelavcev ali nedeljnikov). Srečanja Alfa so jim omogočila, da so doživeli skupino podobno mislečih in iščočih. Z njimi so potovali nekaj tednov, doživljali gostoljubje, rast vere, ob dvomih dobrohotno iskali odgovore, počasi vstopali v molitev, slavljenje in postopno, velikokrat tudi nezavedno, postajali Kristusovi, se na koncu morda celo navdušili nad Njim in občestvom. Tu sedaj nastopi Cerkev in njen obraz, živi ud – župnija. Navdušenega kristjana, ki je komaj shodil, ne potisnemo v cerkveno klop, ga ne naredimo za cerkvenega pevca, bralca ali ključarja. Omogočimo mu nadaljnjo rast v potujoči skupini. Po zaključku srečanj vsem omogočimo, da po skupinah nadaljujejo srečanja, ki postajajo še globlja. Tam se pogloblja občestvo in hkrati učenčevstvo. Skupine se lahko dobivajo po domovih ali pa v župnišču. Vsekakor nadaljujemo z načinom, da podpiramo gostitelje, da nadaljujejo s temami, ki so skupini lastne in so spoznavanje ter poglobljanje osnov naše vere.

Te skupine omogočajo tudi opazovanje posameznikov in njihovo nadaljnje spremljanje. Tukaj se že pripravlja nova skupina za pomoč pri naslednjih srečanjih Alfa, ki jih sestavimo mešano (približno polovico ohranimo iz prejšnjih timov in polovico dodamo novih, navdušenih kristjanov). Lahko se celo zgodi, da kdo od teh, ki nadaljujejo svojo pot iskanja, sebe še ne prepozna kot kristjana, vseeno pa je navdušen in hvaležen za srečanja Alfa. Tudi takim lahko omogočimo, da sodelujejo pri naslednjih srečanjih. Vsekakor jim damo njim primerno vlogo. Ko srečanja ponovno doživljajo, se pogosto zgodi, da se jih dotaknejo novi vidiki in doživijo nova spoznanja. Vztrajamo pri tem, da je vsak lahko samo enkrat udeleženec srečanj Alfa, lahko pa se še velikokrat pridruži v različnih vlogah služenja. Ker so doživeli topel sprejem občestva, ki ga prej niso poznali kot obraz Cerkve, se znotraj te koinonije navdušili nad Jezusom Kristusom, mu začeli izročati svoj čas in talente, se taisti župniji dali na razpolago za postopno služenje, hkrati svojo vero poglobljali v potujoči skupini (malem občestvu), skoraj ni druge

možnosti, kot da zahrepenijo po še globljem odnosu z Jezusom. Sedaj nastopi nadaljnja rast na področju osebne molitve in vstopanje v neizčrpen zaklad zakramentov ter hkrati želja dati, kar sem prejel – pomeni: sodelovati pri evangelizaciji.

Zgodi se poživitev župnije, poživitev Cerkve.

13 Pomlajena župnija

Ko smo razmišljali, da sama srečanja Alfa nikakor niso dovolj, se nismo motili. Župnija mora biti prostor, ki srečanja Alfa omogoči ter hkrati ponudi nadaljnjo pot in spremljanje. Ponuditi mora zdravo okolje in nadaljevanje srečevanja z Jezusom. Če so udeleženci srečanj iz tedna v teden doživljali dobrodošlico, pogostitev, odprta vprašanja in dobrohotne spodbude, jih nikakor ne moremo prepustiti okolju »stare« župnije, kjer vlada duh pojemanja, ohranjanja starega, stagniranja in tu-robnosti (namenoma pretiravam, toda ti na novo navdušeni kristjani nas velikokrat res tako doživljajo in morda niso daleč od resnice).

Župnija mora poskrbeti za živ stik z Jezusom, ki želi priti iz župnijske cerkve in veroučnih učilnic. Želi se srečevati z mimoidočimi, hitečimi, mladimi družinami, intelektualci, ostarelimi, upokojenimi, zaljubljenimi ... skratka, z vsemi okoli nas. Da župnija ni rezerviran kraj bodisi za izbrane bodisi za zdaj počasi že potisnjene na rob, poskrbi pet sistemov, ki jih lahko primerjamo s človeškim telesom. Vsi ti sistemi morajo dobro delovati, da je župnija »zdrava«. Pet sistemov življenja župnije predstavljajo: molitev, skupnost, učenčevstvo, služenje in evangelizacija. Kot v vsakem telesu noben sistem ne more preživeti izoliran od ostalih. Za zdravje telesa je delovanje vsakega posameznega sistema nepogrešljivo.

1. sistem: MOLITEV – ČEŠČENJE BOGA

Ta sistem je za katoličane samoumeven. Naša najpomembnejša oblika češčenja Boga je praznovanje evharistije – sveta maša. Boga lahko častimo tudi v obliki molitvenih srečanj in slavljenj, ki potekajo v malih skupinah.

2. sistem: SKUPNOST

Skupnost je medsebojno sožitje – v Novi zavezi imenovana *koinonia*, skupno življenje. Gre za močno, globoko skupnost, v kateri je človek spoznan in ljubljen, poklican po imenu in podprt v svoji poklicanosti k svetosti. To je pravo prijateljstvo znotraj župnije, v okviru katerega verni prevzemajo odgovornost drug za drugega.

3. sistem: UČENČEVSTVO

Je vseživljenjski proces rasti, zorenja in učenja, v katerega verni, če so resnično evangelizirani, vstopijo z veseljem. Vsebuje tudi kateheze, ni pa treba, da je nanje omejeno. Sem sodi rast v veri, znanju, molitvi in v spoznanju lastnih, od Boga podarjenih talentov.

4. sistem: SLUŽENJE

Pomeni služiti drugim. Sem sodi osrednje služenje v življenju župnijske skupnosti, da lahko deluje in oblikuje svoje člane. V misijonarski kulturi pomeni vedno tudi, da gre človek ven iz tega okvira in služi tudi tistim, ki niso del te skupnosti. Merilo za živo služenje v skupnosti ni v tem, koliko ima npr. liturgičnih sodelavcev, ampak v kakšni meri je človek pripravljen služiti in iti na obrobja eksistence, kot je to imenoval sedanji papež. To je zelo močno izpostavil v apostolski spodbudi *Evangelii Gaudium*: »Veliko raje imam »obtolčeno« Cerkev, ki je ranjena in zamazana, ker je šla ven na ceste, kakor pa bolno Cerkev, ki se zaradi svoje zaprtosti in lagodnosti oklepa lastne varnosti.«

5. sistem: EVANGELIZACIJA

To je prvo oznanilo ali kerigma: veselo oznanilo Božje ljubezni, ki se je razodela v Jezusu, in odrešenja, ki nam ga je Jezus podaril po svojem križu in vstajenju. Oznanja se tistim, ki Jezusa ne poznajo. Evangelizacija vodi ljudi k srečanju z Jezusom Kristusom in k odločitvi, da mu zaupajo, sledijo in postanejo njegovi učenci.

Evangelizacija poskuša tiste, ki se odzovejo, privedi do zakramenta krsta ali spovedi. Usmerjena je k tistim, ki so zunaj Cerkve, lahko pa se obrača tudi k tistim, ki so v Cerkvi, ki vedo za Jezusa, pa ga še niso osebno srečali. Pri nas je to močno orodje Alfa.

Tako se zgodi, da župnija omogoči in spodbuja srečanja Alfa, udeleženci pa po zaključnem srečanju poživljajo župnijo. Prej začaran krog upadanja in ohranjanja v nemoči postane krog rasti in ponovnega pridobivanja novih udeležencev. Udeleženci postanejo najzgovornejše priče živega Boga svojim sodelavcem, sorodnikom, družinskim članom in tudi vsem, ki so že mnogo let dejavni v župniji, pa morda od tega tudi utrujeni. Tako se dogaja preporod za župnijo, sosedne župnije, dekanijo, celotno Cerkev.

Literatura

- Bedard, B. 2013. *Evangelizacija – Izziv za Katoliško Cerkev*. Ljubljana: Družina.
- Frančišek. 2013. *Luč vere*. Ljubljana: Družina.
- Frančišek. 2018. *Moč poklicanosti*. Ljubljana: Družina.
- Frančišek. 2016. *Radost ljubezni*. Ljubljana: Družina.
- Frančišek. 2014. *Veselite evangelija*. Ljubljana: Družina.
- Huntley, R., Mallon, J. 2019. *Unlocking your Parish*. Maryland: The Word Among Us Press.
- Lobo, S. 2018. *Divine Renovation Apprentice*. Maryland: The Word Among Us Press.
- Katekizem Katoliške Cerkve*. 2008. Ljubljana: Družina.
- Mallon, J. 2014. *Divine Renovation: Bringing your Parish from Maintenance to Mission*. Toronto: Novalis.
- Rosini, F. 2019. *Samo ljubezen ustvarja: Duhovna dela usmiljenja*. Ljubljana: Emanuel, 2019
- White, M., Corcoran, T. 2015. *Prenovitev*. Ljubljana: Emanuel.
- White, M. Corcoran, T. 2011. *Tools for Rebuilding*. Indiana: Ave Marija Press.

50 LET KATEHETSKEGA SIMPOZIJA

Sejalec seje – od 1970 do danes

Dr. Franc Zorec

S. mag. Magda Burger ND

Kateheti¹ na Slovenskem so že zelo zgodaj začutili potrebo po medsebojnem povezovanju, usklajevanju in dopolnjevanju. Kmalu po letu 1900 so ustanovili Društvo slovenskih katehetov (Dermota 1992, 606), ki se je ukvarjalo z izdajo katehetskih priročnikov in snovalo načrt kateheze na Slovenskem. Po mnogih preimenovanjih ima danes društvo zvestega naslednika v Slovenskem katehetskem uradu s sedežem na Poljanski 2 v Ljubljani.

II. vatikanski koncil, *Splošni katehetski pravilnik*, škofovske sinode o evangelizaciji in o katehezi, pri nas pa tudi zvezki *Prenove*, ki so izhajali v sedemdesetih letih, so terjali prenovo kateheze (Snoj 1992, 609). Med vidnejše in pomembnejše rezultate sodi uresničitev ideje o nenehnem izobraževanju katehetov. »Škofijski katehetski sveti so skušali /.../ ujeti nov veter na katehetskem področju in ga pri nas uveljaviti« (Jožef, ljubljanski nadškof, 1965, 4). Kot beremo v nadaljevanju uvodnika v knjižici zbranih predavanj o katehetskih vprašanjih, ki so jih pripravljali škofijski katehetski sveti, je nadškof Pogačnik želel in

¹ V prispevku poimenujemo katehet vse tri skupine pastoralnih delavcev, ki se ukvarjajo s katehezo: duhovnike katehete, katehiste, katehistinje.

prosil, da bi »to knjižico vsi študirali in tako svoje katehiziranje spolnili in dvignili na sodobno višino« (Jožef 1965). Ledino vseslovenskega katehetskega skupnega prizadevanja pa je zaoral študijski dan v Želimljem leta 1970 in petdesetletnico tega dogajanja obeležujemo letos. Po tem prvem vseslovenskem katehetskem dnevu je bil po različnih poskusih in tečajih, pogovarjanjih in iskanjih leta 1971 na Mirenskem Gradu organiziran prvi katehetski večdnevni tečaj.² Trajal je deset dni, udeležilo pa se ga je redno 44 katehetov in 14 katehistinj ter 31 udeležencev, ki se niso udeležili vseh predavanj in debat (Rudolf 1971, 58). Načrtovan in izveden je bil v smislu splošnega pregleda stanja kateheze v Cerkvi na Slovenskem (Vidrih 1973, 121), poudarjal pa naj bi »oznanjevanje in katehizacijo za odrasle« (Rudolf 1971, 59). Osnovna zamisel tečaja je bila, da bi bil leta 1971 »prvi od triletnih tečajev za izpopolnjevanje katehetov in katehistov« (Rudolf 1971, 58), vendar sta bili potreba po dodatnem izobraževanju in zavzetost katehetov za oznanjevanje tako močni, da se »tri leta« še niso iztekla.

Tečaj leta 1974 je bil zaznamovan z željo po celoletnem sodelovanju, saj je »sprožil proces nadaljnega razčiščevanja problemov in metodoloških prijemov. Nadaljevanje med letom, tja do naslednjega tečaja, se je pokazalo kot nujnost, ki bi ovrednotila spoznanja in izsledke tečaja ... Iz tega se že nakazujejo obrisi skupinskega dela raznih manjših ekip, ki so se oblikovale in odločile za nadaljevanje dela,« je zapisal Vinko Kobal v poročilu za revijo *Cerkev v sedanjem svetu*. Hkrati je opozoril, da »senzacionalnih uspehov po tečajih ne bo, bo pa korenito preusmerjanje od zastarelih in neučinkovitih prijemov na nova pota, ki jih zahteva evangelij od nas« (Kobal 1974, 95).

² Ta oblika permanentnega izobraževanja se je v začetku imenovala »tečaj za izpopolnjevanje katehetov«, potem »katehetski teden«, od leta 2004 pa nosi ime »katehetski simpozij«. V tej predstavitvi skušamo upoštevati te spremembe, zato ne uporabljamo enotnega poimenovanja.

Na petem tečaju se je število udeležencev močno povečalo, bilo jih je 110: 37 katehistinj in 73 katehetov. Vseh prijavljenih je bilo 143, vendar niso mogli vsi priti, ker Mirenski Grad ni imel tolikšnih zmogljivosti. Na tečaju so ponovno govorili o katehezi odraslih, še posebej mladih družin (Likar 1975, 61).

Tečaji so katehetom vedno znova dajali možnost novih spoznanj, hkrati pa so jih spodbujali in jim dajali »nov polet za nadaljnje delo« (Prša 1976, 64). Tako je Mirenski Grad zelo kmalu postal pojem, ki je marsikateremu slovenskemu katehetu obudil »spomin na nova spoznanja in doživetja ter obogatitve, ki mu jih je nudil« (Arh 1977, 95).

Po skoraj desetih letih srečevanj so kateheti svojo pozornost ponovno namenili katehezi odraslih, saj so bili spodbujeni s strani škofovske sinode o evangelizaciji (Lapajne 1979, 95) ter s *Splošnim katehetskim pravilnikom*. Naslednja leta so svoja razmišljanja osredotočili na vsebino oznanila. Najprej so skušali odgovoriti na spodbudo: »Pomagajte katehetom, da bomo bogoslužje bolj približali življenju, človeku, verniku« (Podbersič 1983, 97). Na Mirenskem Gradu in tudi v Mariboru so pripravili tečaj z naslovom *Kateheza in bogoslužje*. Da bi vsebino predavanj približali čim širšemu krogu pastoralnih delavcev, so povzetke objavljali v reviji *Cerkev v sedanjem svetu*.

Ob tem velja omeniti še publikacijo »katehetski zbornik«. Prvi je izšel leta 1970; v njem so bili objavljeni »predavanja in razgovor, ki so bili predmet študijskega dne v Želimljem« (Uvod 1970, 5). Drugi je izšel leta 1972; prinaša predstavitev delovanja Medškofijskega katehetskega sveta (MKS) »slovenskim katehetom in katehistinjam in sploh Cerkvi na Slovenskem« (Metlikovec 1972, Uvodna beseda). Prva zbornika sta zaorala brazdo poznejšemu tiskanju predavanj za udeležence katehetskih tednov, medtem ko je objava v pastoralni reviji *Cerkev v sedanjem svetu* skušala nagovoriti vse pastoralne delavce.

V osemdesetih letih prejšnjega stoletja se je vedno bolj jasnilo dejstvo, da je »vsa naša kateheza odločilno odvisna od vprašanja evharistije in da je življenjskost in učinkovita moč evharistije v Cerkvi odvisna v veliki meri od kateheze« (Podbersič 1986, 97). Zato je bilo v teh štiridesetih letih kar nekaj tečajev namenjenih evharistiji in našemu odnosu do nje.

V letih 1988–1991 se je vsebina tečajev dotikala branja razmer v sedanji družbi, vzgoji za nove, zrelejše odnose ter celostno vzgojo na vseh področjih našega življenja: doma, v šoli (na delovnem mestu) in župniji. »Predavanja katehetskega tedna želijo biti nam vsem skromna opora, da pričnemo najprej vsak sam pri sebi s prenovno mišljenja,« saj se kateheti zavedamo, da nas »Bog kliče po znamenjih časa, ki jih doživljamo, kliče h gradnji mostov zbližanja,« je zapisal Janez Ambrožič v *Cerkvi v sedanjem svetu* (1991, 65). S tem se gotovo še danes strinja marsikateri od udeležencev simpozija.

Več posvetovanj so pripravljavci katehetskih tednov posvetili pomenu komunikacije in novim načinom oznanjevanja, kar pričuje, da so kateheti vedno čutili potrebo po učinkovitem oznanjevanju. 23. katehetski teden je »klic po novi evangelizaciji Evrope povezal z mladimi, kajti v njih je naše upanje in zanje je Kristus novo upanje, ko vstopajo v življenje odraslih« (Ambrožič 1993, 97). O problemu evangelizacije mladih so se kateheti posvetovali še na 24. in 25. katehetskem tednu.

26. katehetski teden je nakazal sklop izobraževanj v zvezi s katehezo in zakramenti, toda kmalu je prišlo do prve slutnje, da »niti birme niti drugih zakramentov ne moremo »reševati« posamezno«. Zato so videli smer reševanja vse kateheze in pastorage v »zavestnem iskanju poti za vzgojo k veri« (Sedej 1997, 125).

V zadnjem času je usmerjenost katehetov naravnana bolj na osebno rast v zavesti, da moremo drugim oznanjati samo to, kar sami živimo, in da lahko izhajamo samo iz tega, kar imamo sami za center svojega življenja. Vsebinski vidik katehetskih simpozijev zadnjih deset let

upošteva smernice posameznih pastoralnih let Cerkve na Slovenskem. Posledica tega je nekoliko drugačna zasnova in izvedba predavanj ter delavnic. »Predavatelji skozi svoja razmišljanja vodijo kateheta od soočanja z lastno omejenostjo in nepopolnostjo do zavedanja odrešenosti v Kristusu, ki vodi k dejavnemu odgovarjanju na potrebe bližnjega in skupnosti« (Zorec 2011, 6).

Snovalci in udeleženci katehetskih simpozijev vedno znova doživljamo razpetost med željami in klicem po popolnosti (Mt 5,48) in dejstvom, da smo ujeti med teorijo in prakso. Nenehno vprašanje, v Cerkvi na Slovenskem živo že več kot petdeset let, je še kako aktualno tudi danes: »Vsi čutimo, da bo treba iti nazaj k družinski katehezi, ki mora podpreti župnijsko. Vzgojiti je treba dobre starše, da bodo mogli vzgojiti dobre otroke« (Rueh 1965, 53).

Lahko rečemo, da smo se duhovniki kateheti, katehisti in katehistinje skozi petdeset let skupaj s predavatelji dejavno soočali z različnimi družbenimi spremembami, novimi vidiki humanističnih znanosti ter neutrudno iskali nove poti in nov način oznanjevanja. Kateheti spoznavamo pomembnost vzgoje s poudarkom na vzpostavljanju, oblikovanju in ohranjanju kakovostnih medsebojnih odnosov med ljudmi in z Bogom. Za oblikovanje in rast v zrelo osebnost, v zrelega kristjana, je potrebna jasna osnovna osebna odločitev za Boga ter prevzemanje soodgovornosti za razvoj naše družbe. Statistične raziskave in pogo- vori na simpozijih vedno znova dokazujejo socialno razsežnost človeškega bitja. Ko govorimo o splošni krizi obstoječih socialnih oblik, se hkrati zavedamo, da to, česar človek ne najde v domačem, družinskem okolju, išče zunaj, v raznih skupinah in skupnostih. Kateheza teži k poudarjanju pomena vrednot, k njihovem uresničevanju v domači družini, ki je sama na sebi že vrednota, ter k poglobljanju osnovnih človeških drž v širši družbi.

Kateheti vidimo, da je večina naših moči dejansko posvečena katehezi otrok in mladine, hkrati pa čutimo veliko potrebo po sodelovanju s starši in drugimi vzgojitelji. Zavedamo se, da se otrok v svoji otroški dobi ne more sam dokončno odločiti za pot vere. Za to pot mora biti vzgajan in spremljan. Ob dobrem in doslednem zgledu starejših otrok in mladostnik postavljata temelje svoji vernosti.

Poseben pečat simpozijem vsako leto dajo tudi slovenski škofje. Njihova prisotnost in sodarovanje svete maše ob začetku posameznega dne, njihovi nagovori in vključitev v pogovore so dragocen prispevek katehetskim prizadevanjem, hkrati pa omogočajo doživetje celostnosti Cerkve na Slovenskem.

Poudarili bi radi še, da je Plenarni zbor Cerkve na Slovenskem v *Sklep-nem dokumentu* na novo začrtal razvoj in dal katehezi nove poudarke (349). Res pa je tudi, da smo kateheti še pred plenarnim zborom na simpozijih vedno znova iskali nove smernice in jih skušali upoštevati tudi v praksi. V veliko spodbudo so nam bile točke 116–122 slovenskega pastoralnega načrta *Pridite in pogledjte*, na katerih temelji tudi *Slovenski katehetski načrt*, ki ga je leta 2017 potrdila Slovenska škofovska konferenca. To seveda ne pomeni, da bomo z našim srečevanjem zaključili. Nikakor. Ko danes gledamo na petdeset let prehojene poti in se zahvaljujemo vsem 161 predavateljem, ki so nas spremljali na naši poti, z velikim upanjem in vero zremo v prihodnost. Oznanilo Božje ljubezni in odrešenja je in bo vedno aktualno, poklicani pa smo k zvestemu posredovanju tega oznanila na način, da ga bo razumelo vsako uho in bo nagovorjeno vsako srce.

Naslovi in letnice katehetskih simpozijev (tečajev, tednov)

1971: *Kateheza odraslih*

1972: *Kateheza mladine*

1973: *Kateheza pred- in pošolskih otrok*

1974: *Kateheza odraščajočih*

1975: *Zakonci – družinska kateheza*

1976: *Človeško dozorevanje*

1977: *Krščansko dozorevanje*

1978: *Katehetska govorica*

1979: *Krščanska skupnost in mala občestva*

1980: *Krščanska družina – domača Cerkev*

1981: *Kateheza odraslih*

1982: *Sveto pismo v katehezi*

1983: *Kateheza in bogoslužje*

1984: *Uvajanje v zakrament sprave*

1985: *Kateheza v službi krščanske poklicanosti*

1986: *Evharistija in kateheza*

1987: *Kateheza v slovenski sekularizirani družbi*

1988: *Kateheza na Slovenskem danes in jutri*

1989: *Duhovna razsežnost kateheze*

1990: *Kateheza – vzgoja za nove odnose*

1991: *Dom, šola in župnija za celostno katehezo*

1992: *Vzgoja za karitas*

1993: *Nova evangelizacija – novo upanje za mlade*

1994: *Mediji in nova evangelizacija*

1995: *Mladostnik med družino, Cerkvijo in družbo*

1996: *Krstna kateheza – temelj vere*

1997: *Birmanska kateheza*

1998: *Vzgoja za družinske vrednote*

1999: *Katehet in duhovni poklici*

2000: *Kateheza v službi sprave*

2001: *Evharistija in Gospodov dan*

2002: *Kateheza in prosti čas*

2003: *Didaktika pri katehezi*

2004: *Kateheza v spremenjenih razmerah*

2005: *Kateheza – komunikacija vere*

2006: *Evangelij – oznanjati ali poučevati?*

2007: *Od oznanila k poslanstvu*

2008: *Kateheza oblikuje podobo Boga*

2009: *Evangelij – srce kateheze*

2010: *Dajte jim vi jesti*

2011: *Katehet v Samarijanovi suknji*

2012: *Pravičen in ljubeč katehet*

2013: *Izzvana kateheza*

2014: *Pojdi in popravi!*

2015: *Družina in župnija v navezi*

2016: *Leto usmiljenja v družini in družbi*

2017: *Skupaj na poti vere*

2018: *V mreži*

2019: *Krst – moč v nemoči*

160 domačih in tujih predavateljev

Alberich, Emilio

Albreht, Ivan

Ambrožič, Janez

Andolšek, Jože

Angesi, Franco

Anžlovar, Marjana

Bahovec, Igor

Bajzek, Jože

Balažic, Štefan

Baptiste, Alain

Baričevič, Josip

Bečaj, Janez

Bedernjak, Karel

Belisle, Claire

Benedetič, Joško

Benedik, Metod

Biemmi, Enzo

Bissoli, Cesare

Bizjak, Jurij

Bliem, Martin

Burger, s. Magda

Celarc, Matjaž

Cepin, Matej

Ciglar, Tone

Cvikl, Jože

Cvetko, Heliodor

Cvitanović, Ivan

Dermota, Valter

Dolenc, Bogdan

Dolinar, Franc

Duh, Ignac

Felice, Carlo

Franić, Frane

Gatti, Gaetano

Gerjolj, Stanko

Globokar, Roman

Goličnik, Jože

Gregg, Allison

Gril, Janez

Grmič, Vekoslav

Hari, Boštjan

Herceg, p. Ivan

Holc, p. Milan

Hribar, Tine

Ivanuš Grmek, Milena

Jamnik, Anton

Janžekovič, Janez

Javrh, Petra

Jenko, Martina

Jerebic, Drago in Sara

Jeriček, Jani

Jeromen, Nada in Janko

Kalin, Jana
 Karmauner, Taras
 Kerin, Stane
 Klemenčič, Drago
 Klevišar, Metka
 Knep, Milan
 Kobal, Vinko
 Kogej, Pavle
 Kompare, Tone
 Korherr, Edgar Josef
 Kramli, Miha
 Krašovec, Jože
 Kraševac, Mateja
 Kresina, Ante
 Kunej, Gregor
 Kunstelj, Tone
 Kurinčič, Jože
 Kvaternik, Peter

Lešnik, Rafko
 Likar, Ivan
 Likar, Ivan, ml.
 Lisec, Martin
 Lovše, p. Viljem

Magdič Belcl, Mojca
 Magdič, Jože
 Mahnič, Mirko
 Marinko, Tone
 Matos, Silva
 Matjaž, Maksimiljan
 Melink, Branko
 Milanesi, Giancarlo
 Mion, Renato

Nežič, Julka
 Nicoletto, Lucio

Oberstar, Janez
 Očepek, s.Karmen
 Ocvirk, Drago
 Osredkar, p. Mari

Pačnik, Milena
 Pečnik, Vlado
 Pangeršič, s. Majda
 Peklaj, Marijan
 Peneš, Marjan
 Peranić, Anton
 Perko, Franc
 Pirnat, Alojz
 Pivk, Franc
 Platovnjak, p. Ivan
 Podbersič, Renato
 Podobnik, p. Tomaž
 Potočnik, Vinko
 Poznič, Andrej Marko
 Prosnik, Franci
 Puc, Matjaž
 Pucelj, Jože

Rajhman, Jože
 Ramovš, Jože
 Rebec, Slavko
 Rebula, Alojz
 Rode, Franc
 Rojnik, Ivan
 Rozman, France
 Rudolf, Gašper
 Rupnik, Marko Ivan
 Rus, Janez Evangelist
 Rustja, Božo

Sedej, Andrej
 Snoj, Alojzij Slavko
 Sraka, Marija

Starc, Roman	Tomažič, Vida
Stegu, Tadej	Tonelli, Riccardo
Steiner, Štefan	Trstenjak, Anton
Stres, Anton	Turnšek, Marjan
Strle, Anton	Tušek Strniša, Špela
Strojin, Marja	
Suša Maučec, Marija	Uran, Alojz
Šef, Marijan	Valenčič, Rafko
Šegula, Andrej	Valič, Cvetko
Šimunovič, Milan	Večko, s. Snežna
Šinkovec, Silvo	Vesenjak, Jože
Škafar, Vinko	Vider, Vital
Škrabl, Franc	Vidmar, Bogdan
Špelič, Miran	
Štefan, Alojzij	Weissberger, Josip
Štrukelj, Anton	
Štuhec, Ivan	Zajec, Fabijana
Šuštar, Alojzij	Žerovnik, Angelca
Šuštar, Franc	Žorž, Bogdan
	Žvokelj, Marko
Tavčar, Zora	

Od prvih začetkov s 44 udeleženci je prisotnost rasla in padala glede na število dejavnih katehetov. Danes lahko rečemo, da simpozij zajame približno 250 udeležencev. Zavedamo se, da je kar nekaj takih, ki se na celoten simpozij ne prijavijo, prihajajo pa občasno, glede na osebno zanimanje za posamezna predavanja. Katehetski simpozij je torej oblika permanentnega katehetskega izobraževanja, ki nagovori največje število duhovnikov katehetov, katehistov in katehistinj v Cerkvi na Slovenskem. Vemo pa, da spremenjene razmere kličejo tudi k spremenjenim metodam. Ko se oziramo na pol stoletja prehojene poti in vidimo, kako so se dnevi po posameznih škofijah preoblikovali v vseslovenske študijske dneve, katehetske tedne in nazadnje v katehetski simpozij, smemo in moramo zreti tudi v prihodnost. Ni nam treba

govoriti o vprašanju vsebine. Ta je jasna in neoporečna, zato oznanjevalci delimo Pavlovo stališče: »Kajti gorje meni, če evangelija ne bi oznanjal!« (1 Kor 9,16). Kako pa naj to delamo? »Velikokrat se nam /.../ vzgojiteljem v veri dogaja, da kakšno skrivnost razumemo po nekakšni »intuiciji vere«, a smo v nemajhni zadregi, ko skušamo to isto skrivnost spraviti v besede. /.../ Prosimo Svetega Duha, da bo ustvarjalcem in udeležencem razsvetlil srca in duha za iskanje novih poti, kako nagovoriti vse, ki se ukvarjamo z versko vzgojo in katehetskim delom« (snovalci katehetskega simpozija 2019). To vprašanje ostaja odprto in izziv za prihodnost. Iskanje dobrega in primerne odgovora bo naloga prihodnjih katehetskih simpozijev ne glede na njihovo obliko.

Literatura

- Metlikovec, Albert. 1972. *Katehetski zbornik*. Ljubljana: Zadruga katoliških duhovnikov.
- Ambrožič, Janez. *Nova evangelizacija – modna muha ali nujnost?* V: CSS 27 (1993) 7–8, 97.
- Ambrožič, Janez. *Novi časi – nove naloge*. V: CSS 25 (1991) 5–6, 65.
- Arh, s. Jakobina. *Tečaj za izpopolnjevanje katehetov: Mirenski grad 1977*. V: CSS 11 (1977) 5–6, 95–96.
- Dermota, Valter. 1992. *Splošna šolska obveznost in slovenski katekizmi*. V: Katehetsko-pedagoški leksikon. Ljubljana: Katehetski center – knjižice.
- Katehetski tečaj 1965*. 1965. Ljubljana: Nadškofijski ordinariat v Ljubljani.
- Katehetski zbornik*. 1970. Ljubljana: Medškofijski katehetski svet.
- Kobal, Vinko. *Miren 1974: Tečaj za izpopolnjevanje katehetov*. V: CSS 8 (1974) 5–6, 95–96.
- Krst – moč v nemoči*. 2019. Zbornik 49. katehetski simpozij. Ljubljana: Slovenski katehetski urad
- Lapajne, Vinko. *Naravni prostor kateheze je krščanska skupnost: 9. teden izpopolnjevanja katehetov, Mirenski grad od 5. do 10. 2. 1979*. V: CSS 13 (1979) 5–6, 95.
- Podbersič, Renato. *Evharistija v katehezi – kateheza v evharistiji*. V: CSS 20 (1986) 7–8, 97.

- Podbersič, Renato. *Kateheza iz bogoslužja*. V: CSS 17 (1983) 7–8, 97.
- Pridite in pogledite*. Slovenski pastoralni načrt. 2012. Ljubljana: Slovenska škofovska konferenca.
- Prša, Placid. *Tečaj za izpopolnjevanje katehetov na Mirenskem gradu (1976)*. V: CSS 10 (1976) 3–4, 63–64.
- Rudolf, Gašper. *Še ena prireditev na Mirenskem gradu*. V: CSS 5 (1971) 3–4, 58–59.
- Rueh, Dušan. *Katehizacija kot sestavni del dušnega pastirstva*. V: Katehetski tečaj 1965. Ljubljana: Nadškofijski ordinariat v Ljubljani, 1965.
- Sedej, Andrej. *Birma kot pastoralna in katehetska odraslost*. V: CSS 31 (1997) 7–8, 125.
- Slovenski katehetski načrt*. 2018. Ljubljana: Slovenski katehetski urad in Celjska Mohorjeva družba.
- Snoj, Alojzij, Slavko. 1992. *Verouk v župniji in priročniki po letu 1965*. V: Katehetsko – pedagoški leksikon. Ljubljana: Katehetski center – knjižice.
- Vidrih, Jože. *Triletni tečaj za izpopolnjevanje katehetov*. V: CSS 7 (1973) 5–6, 121–123.

Utrinki ob 50-letnici katehetskega simpozija

Sogovorniki, ki jih kot voditelje, soustvarjalce ali udeležence redno srečujemo na katehetskem simpoziju, so z nami podelili nekaj misli ob vprašanjih: Zakaj ste radi katehet/katehist/katehistinja? Kaj vas kot kateheta v življenju najbolj spodbuja in navdihuje? Kako vam katehetski simpozij pomaga pri katehezi? Če bi morali izbrati tri izzive za katehezo danes sredi okolja, v katerem delujete, katere bi navedli?

Bodi človek za človeka

S. Magdalena Cimerlajt OSU

Rada sem katehistinja, ker me je Gospod poklical, da oznanjam Njega in Njegovo ljubezen. To me bogati in gradi v osebni povezanosti z Gospodom. In prav to želim in razdajam vsem, ki so mi zaupani na kakršen koli način, ne samo v katehezi. Moj poklic katehistinje ima gotovo temelj že v petem razredu osnovne šole. Takrat sem rekla: »Postala bom učiteljica.« Vedno bolj razumem, da je imel Gospod z menoj načrt, za kar se tudi zahvaljujem. Poklical me je v redovno življenje in mi pokazal novo pot učiteljice. Ob različnih priložnostih rada rečem, da sem učiteljica najlepšega predmeta – verouka.

Na katehetskem simpoziju sem bila prvič leta 1975. Le nekajkrat se ga nisem mogla udeležiti. Že prvo leto sem doživela širino, toplino, veliko zavzetost za oznanjevanje evangelija. To me je močno zaznamovalo v

najlepšem pomenu besede. Vedno me obogati skupnost, ki tam nastane. Poleg tega bi podčrtala vrednost strokovnih predavanj tako domačih kot tujih predavateljev. Lahko smo ponosni, da imamo v Sloveniji lepo število odličnih predavateljev. Veliko bogastvo so delavnice v raznih oblikah. Pomembno vrednost pa imajo tudi izmenjave medsebojnih izkušenj. Vse poteka v sproščenem domačem razpoloženju, kar me bogati in mi daje nov polet za katehezo.

Močno mi ostajajo v spominu veseli večeri prvih let, ki so bili res spontano pripravljeni. Vse to pogloblja prijateljstvo med nami. Tako smo nekoč štiri katehistinje z dvema prstoma (na neki način z združenimi močmi) dvignile sedaj že pokojnega g. Stanka Sivca. Večkrat mi je v naslednjih letih rekel: »Ti si takrat »coprala«.« Smeha na ta račun nikoli ni manjkalo.

Navajam še nekaj spodbud za katehezo v današnjem svetu. Najprej bodi človek za človeka – poskusi ga razumeti in mu prisluhniti v težkih in lepih trenutkih. Sledilo bo zaupanje in tudi prenova življenja. Tega pa nikakor ne moremo brez osebne povezanosti z Gospodom, redne svete maše in prejemanja zakramentov. Oznanjevanje naj bo preprosto, brez težkih in visokih teoloških besed. Vedno bolj vidim, da jih ljudje ne razumejo in velikokrat ne znajo niti osnovnega. Vedno znova se je treba posvetiti delu za družine in postaviti na prvo mesto vrednost zakramentov. Vsa druga vprašanja se ob tem rešujejo spontano.

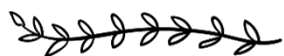
/izziv za duhovno in redovno življenje

S. Mirjam Černigoj ŠS

Katehistinja sem rada, ker me veseli delo z otroki; kot redovnica jim posredujem, kar mi je najbližje – veselo oznanilo o Kristusovem odrešenju. To je tudi zahtevno, saj se srečujem z vsakdanjimi izzivi, ki prihajajo od otrok ali staršev: npr. nevera, interesi, pričakovanja staršev ... Hkrati mi je to delo v izziv za moje duhovno in redovno življenje, saj moram vedno znova ozaveščati svojo poklicanost in prositi za vero, da ne bi oznanjevala le z besedo, ampak predvsem z življenjem. V življenju me navdihuje zgled Jezusa Dobrega pastirja, ki vse nas vodi po svoji poti. Tudi sama sem učenka v njegovi šoli. On je tisti, ki vodi, navdihuje, usmerja. Moja naloga je, da ga poslušam, opazujem, mu sledim.

Katehetski simpozij mi je v pomoč v tem, da se na njem srečam z ostalimi, ki se trudimo v katehezi, se poslušamo, opogumljamo, poslušamo ideje drugih. Na njem dobim tudi kakšno potrditev, da grem v pravo smer, ali pa tudi novo idejo za naprej.

Izzivi za katehezo v današnjem svetu so: kateheza za starše, sveta maša, molitev v družini.

Bog je potrpežljiv

Blanka Jelnikar

Moram priznati, da sem vedno bolj z veseljem katehistinja. Ko sem si upala znižati svoje »normative« in sem nehala biti »predavateljica«, ampak zgolj na neki način mama, so se moje ure sprostile. Skozi prakso sem spoznala, da golo podajanje verskih resnic, torej samo njihovo poznavanje, ne rodi večje vere. Ker sem že dolga leta katehistinja, lahko opažam verski razvoj posameznikov. Ogromno otrok po birmi

zapusti versko prakso; ne čutijo potrebe po verskem življenju, po obisku tedenske svete maše, čeprav so bili v času verouka zgledni učenci. Delali so domače naloge, poznali so versko vsebino, se naučili zahtevane molitve ... Spoznala sem, da je veliko več vredno prijazno uvajanje k življenju po veri, pri čemer se v otroka neopazno vtisnejo določene navade: da začutijo notranjo potrebo po molitvi, da začutijo potrebnost izročanja svojega življenja v Božje roke. To pa se ne more zgoditi prisiljeno in čez noč. Še posebej, če po naših družinah otroci ne živijo več verskega življenja in niso deležni tovrstnih izkušenj. Vidim, da otroci lažje sprejmejo sprejemajoč, prizanesljiv in ljubeč odnos pri katehezi, ki ni le dodatni šolski način delovanja. Tega imajo že tako ali tako vrh glave.

Spodbuja me misel, da so današnji otroci lačni zgodb in zavedanja, da je Jezus živ med nami. Da ni nekakšen čarovnik, ki bo pričaral našo željo, v nasprotnem primeru pa sploh ne obstaja. Zato se mi zdi, da se moram ozirati na posamezno skupino otrok, na njihovo dejansko versko stanje in od tam graditi. Vesela sem, ko opazim, da je kakšen otrok začel hoditi k maši, ko prej ni. Ko mi kdo pove, da vsak večer moli in je to zanj nekaj novega. V spodbudo mi je tudi, ko od staršev izvem, da si otrok doma naredi oltarček, kot ga je videl pri verouku; da pride z veseljem k verouku. Seveda so mi v izziv tisti otroci, ki prihajajo z muko. Ob njih se sprašujem, česa si želijo, kaj bi jih zadovoljilo. Predvsem slednji mi pomagajo k mojemu napredku, da srečanja niso preveč monotona in klišejska. Priznati moram, da je velikokrat naporno, ampak potrebno.

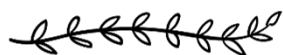
Pri vsem tem so mi v pomoč letni katehetski simpoziji, ki se jih redno udeležujem. Vsako leto mi nekje v februarju napolnijo baterije, mi vlijejo novih moči in me spodbudijo v misli, da je moje delo potrebno. Tako z večjim žarom pridem do konca leta. Teme na simpoziju so aktualne in strokovne in se tičejo našega dela. Simpozij navadno traja več dni, kar pomeni, da imamo dovolj časa tudi za medsebojno druže-

nje. Lahko si izmenjamo težave, ovire in dobre prakse, ki smo jih doživeli po naših župnijah. S tem drug drugega obogatimo, se malo podružimo in se tudi poveselimo. Ker smo samo ljudje, vse to še kako potrebujemo.

Če bi spregovorila še o izzivih v mojem okolju, bi rekla naslednje: moji katehiziranci si zelo želijo kateheze na prostem, na kakšnem sprehodu. Priznam, da se prav pogosto tega ne poslužujem, ker jih težko toliko zaposlim, da bi bilo vedno varno. Otroci postanejo preveč razigrani, kar lahko predstavlja tudi problem. Toda nisem še obupala in iščem naprej. Radi imajo tudi zgodbe, zaigrane v dramatizaciji. Prednost tega je, da se lahko poistovetijo z likom in si tako bolje zapomnijo vsebine. Pri tem mi je v izziv določiti vloge, ker se nekateri upirajo. Zelo pa so veseli, če s seboj prinesem tudi preproste kostume. Takšne ure so vedno lepe. Tudi otroci se jih radi spominjajo. Veliko skupin je navdušenih nad branjem Svetega pisma, česar sem vesela. Razmišljam, če nam v času osnovnošolske kateheze uspe približati Božjo Besedo; smo v otroka res vsadili seme, ki bo trajalo in se razraščalo do njihove starosti. Saj to je naš glavni namen, kajne? Zato sem zelo hvaležna s. Brigiti, ki je priskrbela Sveta pisma Nove zaveze, da sem jih lahko razdelila med otroke. Ob tem pri katehezi tudi bolj učinkovito uporabljamo liturgične zvezke. Včasih se pojavi problem, saj so listki skoraj v vsaki župniji drugačni, nekateri pridejo samo po listek, drugi vzamejo še za bratca. Menim, da moramo biti pri tem potrpežljivi, širiti Božjo besedo in pustiti, da Bog nagovarja tako srca posameznikov kot družin in celotne skupnosti. Bog je potrpežljiv in ima čas, zakaj smo mi tako neučakani?

Dodajam še anekdoto z enega izmed simpozijev. Verjetno je že več kot deset let tega, ko sem prišla na simpozij zaradi drugih obveznosti skoraj sredi noči. Predhodno sem se dogovorila za nenavaden čas prihoda na Mirenski Grad. Določena mi je bila soba, v kateri je že spala ena izmed katehistinj. Skušala sem se tiho prikrasti v sobo, da je ne bi zbudila. Seveda mi to ni uspelo. Tako sva se predstavili ena drugi, nekaj

formalnih stavkov, ki pa so se kmalu prevesili v resen pogovor. Ugotovili sva, da sva si nenavadno sorodni duši. Obe sva poročeni in teme so se kar vrstile. Govorila je ena, potem druga in tako do zgodnjih jutranjih ur. Res je bilo nenavadno. Še danes ne razumem, kako sva se lahko tako hitro odprli ena drugi. Pri sebi sem se zahvaljevala Bogu, da mi je na Mirenskem Gradu pripravil tudi tovrstno presenečenje. Dobila sem nekoga, ki mi je bil pripravljen prisluhniti. Tisti pogovor sem takrat nujno potrebovala. Tudi to je simpozij.

Razumevati eksistencialno resničnost

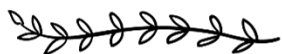
Milan Knep

Odkar pomnim, me prežema neovrgljiva gotovost, da je evangelij največ, kar je dano človeku. Protiverska propaganda v osnovni in srednji šoli se me niti za hip ni dotaknila. Istočasno pa sem se že v osnovni šoli zavedal, da te svoje primordialne zavesti ne morem deliti z vsemi. Raziskoval sem stanje primordialne zavesti drugače mislečih. Jasno mi je bilo namreč, da teh, ki imajo drugačno zavest, moj sistem verskih resnic ne zanima. In če je tako, kako naj premostim prepad? Edina pot do drugega je bilo postopno razumevanje eksistencialne resničnosti drugega. To je torej moja katehetska paradigma od začetka. Samo če je kdo pripravljen z menoj deliti konkretno življenjsko izkušnjo, je mogoče, da bi ga začela zanimati tudi *resnica*, ki mi pomaga pogosto bolečo izkušnjo razumeti in nositi.

Vsak katehetski simpozij ter podobni tečaji in izobraževalni dogodki so zame od nekdanj frustrirajoči. Ker vedno znova doživljam prepad med spoznanji, ki jih podajo predavatelji, in tem, kar potem prenesemo v prakso. Naj poenostavim: predavatelji na naših izobraževalnih dogodkih so po koncilu izrekli mnogo drznih misli, odkrili nove poudarke in celo nove paradigme. Navdušujoče. A od tega se v prakso ni pretočilo skoraj nič. To sem ponovno uvidel, ko sem te dni predelal

zbornik katehetskega simpozija iz leta 1987. Tista predavanja so bila mišljena kot osnova za nov katehetski načrt, a se to žal ni zgodilo. Gotovo obstaja ugotovljiv razlog, zakaj se še naprej vzdržuje prepad med intelektualno refleksijo ter oznanjevalno in katehetsko prakso. Odgovorni tega vprašanja še niso izpostavili, zato se še naprej vse spremeni tako, da na koncu vse ostane isto, razen pritiklin.

Živimo v utvari, da razumemo svet in dušo sodobnega človeka. Dejansko za silo, predvsem pa redukcionistično razumemo le svojo *resnico*; za tiste zunaj, ki jim želimo resnico posredovati, pa imamo samo označevalce: relativizem, sekularizem, laicizem, ateizem, agnosticizem, psihologizem. Neverujoče bi morali najprej dolgo poslušati, brati njihova razmišljanja – literaturo in filozofijo, da bi razumeli, kaj si mislijo o nekaterih naših stališčih in praksah. Tako bi začutili, kako si odgovarjajo na podobna eksistencialna vprašanja, kot jih imamo sami. In če bi opazili, da jih zanimajo naši odgovori na to, kar se dogaja nam in njim, potem bi se odprla pot oznanjevanju.

Sejati semena večnosti

Jože Pegan

Katehet sem rad, ker najprej sam in neposredno stopam v dogajanje Božjega kraljestva; ker verujem, da sejem semena večnosti; ker upam, da odpiram srca otrok, mladih in odraslih za srečanje z Jezusom; ker se močno zavedam, kako kateheza odkriva verodostojno podobo Boga. Pri katehetskem prizadevanju mi najbolj pomagajo naveza z Gospodom, Božja beseda in zavest poslanstva ...

Na začetku, recimo pred 45 leti, je bilo prihajati na Mirenski Grad popularno. Veliko slušateljev, odlično vzdušje, aktualna tematika, bogata predavanja, neposrednost pristnih odnosov, skromnost tednov in vse

samo na Mirenskem Gradu, ki je postal pojem dogajanja. Gospod Albert Metlikovec, srce mirenskih tednov, takrat naš župnik v Ajdovščini, je to od bogoslovca, bodočega duhovnika skoraj zahteval. Pozneje je postalo redno obiskovanje katehetskih tednov in sodelovanje na njih potreba in nuja zaradi pokoncilskega »vrenja«, ki je v katehetski prostor vneslo vrsto pomembnih izzivov, predvsem potrebo po katehezi odraslih in s tem v zvezi metodo neposrednega pričevanja. Svojega duhovniškega poslanstva, svoje duhovniške samopodobe in povernega navdušenja si brez rednih mirenskih srečanj sploh ne morem predstavljati.

Izzivi za današnji čas: evangelizacija, prenos vere v vsej njeni večplastnosti in zahtevnosti, ki jo terja sekularizirana družba. Komunikacija vere, ki naj prerašča znanje, tradicijo in običaje in pomaga stopiti v odnos. »Novost krščanstva«, ponovno odkritje – nedojemljiva samopodaritev Boga v Jezusu Kristusu, ki nas združuje v omizju nedeljske evharistije.

Srečanje z Njim

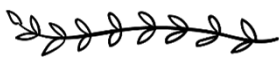
Mara Pižent

»Bolj kot iskati Boga je pomembno omogočiti pogoje, da nas Bog najde« (C. Sorč). Kateheza je zame izpolnjen (omogočen) pogoj, da me Bog najde. Tu se mu pustim najti, tu se srečava, tu živim misel: »Če ne postanete kot otroci ...« Zato sem rada katehistinja in srečanje z Njim v otrocih in po njih je najlepša spodbuda za vztrajanje v katehezi in navdih za biti boljši v življenju in katehezi.

Vsakoletni katehetski simpozij je potreben in nujen »reset« mojega katehetskega poslanstva. Prečisti moje mišljenje in ravnanje, vzpostavi porušeno ravnovesje, poglobi zvestobo Jezusu Kristusu in Cer-

kvi, prebudi voljo in željo po lepši in boljši katehezi, me napolni z zavestjo, močjo in pogumom za nove izzive. Vse to se potem odraža tudi pri katehezi.

Kar se izzivov tiče, pa: evharistija! Evharistija! Evharistija! Papež Frančišek pravi, da bo preživela evharistična Cerkev. Kot kristjani, kot kateheti in kot skupnost potrebujemo poglobljen premislek, ponovno odkritje veličine in bogastva presvete evharistije, potrebujemo življenje iz evharistije. Dolžni smo vedno znova iskati poti in načine, kako evharistijo vključiti v življenje kristjana oziroma kako življenje kristjana (družine) vključiti v evharistijo. Kako velik izziv!

Ne bojte se odraslih!

Dr. Marija Sraka

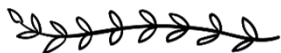
Besedna zveza Mirenski Grad je zame sopomenka za katehetski simpozij, včasih imenovan katehetski tečaj. Prvič sem bila nanj povabljenaa še kot študentka. Profesor V. Dermota nas je, še kot študente, vabil, da se ga udeležimo. Čeprav takrat še brez avtoceste in brez lastnega avtomobila, sem se vabilu odzvala. V letih 1974–1977 sem obisk zaradi študija v Rimu prekinila. Po vrnitvi pa so me organizatorji že vključili v vodenje ene od skupin. Poleg predavanj, druženja, večerov me je vodenje skupine zelo bogatilo v dveh pogledih: delati z odraslimi in se kakovostno pripravljati na katehezo otrok. Velika obogatitev simpozijev so bile poleg predavanj delovne skupine, saj smo se udeleženci zbirali cel teden v isti skupini. Na začetku smo imeli veliko skupinske dinamike, kar pomeni, da smo se učili sodelovati v skupini in jo tudi voditi. Ob prijavi na tečaj so udeleženci napisali tudi, v kateri skupini želijo sodelovati. To je zagotavljalo zanimanje za določeno vsebino in stalnost skupine, pa tudi uspeh, saj s koncem izobraževanja dela nismo zaključili, ampak smo ga nadaljevali tudi doma. Tako je nastalo

kar nekaj osnutkov katehez in iz njih pozneje učbenikov. Vsaka skupina je imela določeno vsebino, ki jo je obravnavala skozi ves teden. Za vodenje sem že doma pripravila okvirno vsebino in program za vsak dan posebej. Prebrala sem kar nekaj knjig, razmišljala o tem, kako bomo vsebino skupaj obravnavali, kateremu cilju bo skupina sledila. Vendar je bilo potrebno biti pozoren, da je bilo vodenje diskretno, nevsiljivo in so udeleženci lahko sami prihajali do novih spoznanj in odkritij. Moja priprava je bila le podlaga, na kateri smo skupaj iskali odgovore na katehetska vprašanja in izzive. Z vodenjem sem se sama učila in urila v tem, kako voditi skupino odraslih doma v župnijah, kjer sem delovala. Zato zame ni bil problem voditi srečanja s starši katehizirancev. Hvaležna sem tudi duhovnikom, ki so mi zaupali, da sem samostojno pripravljala srečanja s starši in jih vsebinsko vodila. Res pa je, da srečanj nikoli nisem pripravljala brez njihove vednosti, ampak vedno v predhodnem dogovoru z njimi. Ko danes tu in tam srečam starše nekdanjih katehizirancev, ki so danes stari starši, se še vedno radi spominjajo naših srečanj, druženj. Pa to niso bila le druženja, ampak je imelo vsako srečanje močno teološko in duhovno vsebino, sporočilo. Nekateri celo po mnogih letih vedo povedati, kaj smo obravnavali. Druga korist vodenja skupine pa je, da sem ostrila čut, kako pripravljati kateheze, ki ne bodo samo teološko bogate, ampak tudi metodološko primerne za posamezno starostno obdobje, da ne bom govorila mimo glav, ampak bo vsebina prišla tudi v srce. Zame je bilo to zelo pomembno, saj mi je ta duhovna prožnost koristila pri katehezi, ko sem imela isti dan katehezo za starostni razpon od predšolskih otrok do srednješolcev, velikokrat pa isti dan še srečanje s starši. Potrebno je bilo hitro »preklapljati« tako vsebino kot metodo poučevanja. Drugače pa sem doživljala katehetski simpozij, ko sem bila odgovorna za izvedbo programa in nisem mogla konkretnije sodelovati v popoldanskih skupinah. Vedno mi je bilo v veselje, da je bil odziv duhovnikov, katehistinj, tako laikov kot redovnic, dober. Na enega zadnjih simpozijev, za katerega sem bila odgovorna, je bilo toliko prijav, da nismo mogli vseh prenočiti v hiši. Takrat sem bila prisiljena prositi,

da so se nekateri iz bližnjih župnij vozili domov. To so mi nekateri zelo zamerili. A žal jih nismo imeli kam namestiti, ker v hiši ni bilo več prostih postelj.

Katehetom, tako duhovnikom kot laičnim katehistinjam, katehistom in tudi redovnikom in redovnicam, priporočam učenje skupinske dinamike, zakonitosti, kako biti v skupini, živeti z njo in kako jo voditi. Na ta način bodo imeli več zdrave samozavesti, poguma, kako pripravljati in voditi srečanja s starši katehizirancev, ki so posebna in ne vedno lahka skupina za vodenje. Tudi rezultati ne bodo vidni takoj, a iz lastne izkušnje lahko povem, da se splača vložiti trud, ker se bo zelo obrestoval. Prav katehetski simpoziji so mi pomagali pri poslanstvu vodenja skupin odraslih. Starši, ki so imeli možnost poglobljanja osebne vere ob svojih otrocih, sedaj obžalujejo, da njihovi odrasli otroci kot starši v svojih župnijah pogosto nimajo te možnosti oziroma izkušnje doživeti občestvo vere odraslih. Zato lahko rečem: Pogum, kateheti, ne bojte se odraslih! Čeprav morda starši dajejo videz odvečnosti srečanj zanje, da so jim nepotrebna obveza, ali celo godrnjajo, bo gotovo prišel čas, ko bodo začeli ceniti vašo gorečnost, vaše razdajanje, vaše oznanjevanje evangelija – veselega sporočila v blagor njih samih in njihovih otrok. To jim bo prinašalo luč upanja in veselje, da so kristjani.

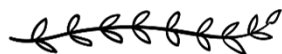
Hvala vsem pobudnikom katehetskega simpozija, ki so imeli vizijo Cerkve in kateheze ter so ustvarili prostor izobraževanja, srečevanja, dialoga, učenja veččin vodenja vsem katehetom, ki so to želeli. Tako so nas usposabljali za katehetsko poslanstvo. Hvala tudi, da so mi pomagali ostati strokovno radovedna iskalka novih poti v katehezi.

Preprosto evangeljsko veselje

S. mag. Brigita Zelič HMP

Katehetskega simpozija sem se prvič udeležila leta 1980, potem ko sem od vsega začetka vedno slišala navdušujoče izjave naših sester katehistinj, ki so bile že vključene v katehezo in so se simpozija udeleževale na Mirenskem Gradu. Rada se spominjam prvih vtisov, ki so jih name naredili nekateri kateheti in katehistinje, polni duhovitosti in iskrene zavzetosti v iskanju vedno boljših poti za oznanjevanje vesele novice. Posebej močno so se v moj spomin in srce vtisnila naša skupna bogoslužja. Skrbno pripravljeno sodelovanje pri jutranji sveti maši, večernice in večeri s češčenjem in spokornim bogoslužjem. To, da se družina Cerkve snide, smo doživljali kot resnični praznik. Za simpozije je vsakdanje liturgično dogajanje dejansko predstavljalo in bilo doživetje kot vrhunec, iz katerega smo črpali navdihe za nadaljnje delo, resne razprave in iskrive domislice. Vzdušje evangeljskega veselja in preprostosti, ki so ga med nami ustvarjali veseli večeri, je prav tako pripomoglo k vezem medsebojne podpore in zavesti, da je na nekem drugem koncu Slovenije še nekdo, ki doživlja podobne težave pri katehezi in se nanj lahko kadar koli obrneš. S hvaležnostjo se spominjam skupine katehetov in katehistinj, ki so se lotili podviga snovanja in izvedbe katehetskih tednov (simpozijev), ki je v petdesetih letih prinašal lepe sadove, kakršnih brez njih gotovo ne bi bilo.

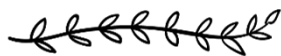

/zkopana kateheza**Dr. Franc Zorec**

Posebej lep in skrivnosten občutek imam kot katehet takrat, ko skupaj z mlajšimi katehiziranci molimo. Njihova zaupljiva molitev, iskrena pobožnost in zaupanje me vedno prevzamejo. Starejši otroci me navdušijo z radovednostjo in željo po razumevanju Boga in njegovega delovanja. Ko se prepustijo razlagi in se poglobljajo v dojetje skrivnostnega Božjega delovanja, čutim delovanje Svetega Duha. Podobno je pri starejših katehizirancih, posebej pri starših, ki se sicer sprva vključujejo nekoliko zadržano, ko dopustijo, da se jih dotakne Božja milost ter se prebudita zaupanje in vera, ki so jo morda kmalu po birmi odložili, pa doživijo nedoumljivi mir, ki se jih dotakne od znotraj. Hvala ležni so za spodbude in možnosti, ki jih to omogočijo. Takrat še posebej doživljam, kako lepo je biti katehet in priča teh dogajanj.

Katehetski simpozij sem vedno doživljal na treh glavnih nivojih: intelektualnem, duhovnem in medosebnem. Molitve, duhovne misli, pesmi, pogovori, izmenjave katehetskih izkušenj so ustvarjale razpoloženje na katehetskem simpoziju, ki se je nadaljevalo tudi v življenju po njem. Vedno sem se čutil obogatene s tem in poglobljenega v doživljanju poslanstva živeti in oznanjati vero. To je bila pomoč v smislu radosti ob aktivnem življenju v veri. Strokovne vsebine, ki so bile predstavljene v predavanjih in delavnicah na katehetskem simpoziju, so mi pomagale, da sem na intelektualnem nivoju iskal in sprejemal vsebinske in didaktične predloge za katehezo otrok in odraslih. Nisem uspel in se tudi ne navdušil nad vsem, kar je bilo predloženo, ampak sem vedno izbiral, kaj bi bilo uporabno, da bi nagovorilo konkretne katehizirance, s katerimi sem se srečeval. Vsekakor je bil katehetski simpozij vedno spodbuda za katehiziranje in pomoč pri preganjanju misli »saj se ne splača truditi«.

Glede na *naslovljence* je izziv kateheza odrasli, predvsem staršev. Zdi se sicer, kakor da starši nimajo časa, da bi poleg vseh obveznosti, ki jih imajo v službi in v družini, še lahko prišli h katehezi. Vendar ob srečanju s starši doživljam, da to ni vsa resnica. Sodobni starši izbirajo in se odločajo, včasih zavestno, drugič manj zavestno za stvari, ki jim bodo dali prednost. Če ugotovijo, da imajo neke korist in se tam dobro počutijo, bo to gotovo prednostna izbira. Če doživljajo nelagodje ali morda celo kreganje in sram, se bodo takšnim situacijam izogibali. Zato se velikokrat vprašam, kaj želim sporočiti odraslim in tudi mlajšim katehizirancem. Če je to Bog ljubezni, ki želi pritegniti vsakega človeka, potem iščem način, kako bi to omogočil ne skozi princip svoje moči, ampak skozi princip Njegove ljubezni. Glede na *način* je izziv kateheza na skavtski način, tako imenovana »izkopana kateheza«. Izhaja iz situacije, ki jo katehiziranci doživijo, in jo osvetli s svetopisemskim oznanilom. Pomaga prepoznavati Boga sredi sveta, sredi življenja, sredi konkretnih dogodkov. Približa Božjo resničnost, ki ni nekje »na nebu«, ampak sredi med nami in se uteleša v konkretnih odnosih, ki jih katehiziranci živijo in uresničujejo do prijateljev v skupini in potem do ostalih, s katerimi živijo. Glede na *vsebino* pa je kateheza izziv predvsem v osebnem odnosu z Bogom, ki ga kot katehet živim. To izkušnjo skozi pričevanje posredujem katehizirancem s svojim življenjem, besedo, navdušenjem. Seznanjanje katehizirancev z zgodovino odrešenja se dogaja skozi to pričevanje.

Avtorji

+ Dr. Marjan Turnšek, predsednik SKU (marjan.turnsek@rkc.si)

Mag. Branko Cestnik, župnik na Frankolovem, pisec, predavatelj,
urednik revije *Cerkev danes* (branenacesti@gmail.com)

Doc. dr. Andreja Poljanec, Študijsko-raziskovalni center za družino,
Univerza Sigmunda Freuda – Ljubljana
(andreja.poljanec@srcdljubljana.com)

Dr. Janez Sečnik, Študijsko-raziskovalni center za družino
(janez.secnik@srcdljubljana.com)

Asist. Polona Greif, Študijsko-raziskovalni center za družino
(polona.greif@srcdljubljana.com)

Matevž Mehle, voditelj Urada za mlade pri SŠK, direktor Katoliške mladine
in kaplan v Študentskem domu Janeza Frančiška Gnidovca
(matevz.mehle@gmail.com)

Simon Potnik, župnik moderator Pastoralne zveze župnij Slovenj Gradec
(simon.pastir@gmail.com)

S. mag. Magda Burger ND, strokovna sodelavka SKU
(magda.burger@rkc.si)

Dr. Franc Zorec, voditelj tajništva SKU, voditelj Pastoralne službe Murska
Sobota in župnik v Bakovcih (franc.zorec@rkc.si)